

Η ΜΕΛΕΤΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1907

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

42-ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ-42

Η ΜΕΛΕΤΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ὁ καλλωπισμὸς τῆς ἀρχαίας ἑλληνίδος ὑπὸ Κ. Α. Ρομαίου	Σελ. 385
Ἀπομνημονεύματα Ἀνδρέου Συγγρού (συνέχεια)	» 392
Ἐπιτυχασαίς Μετανάστου — Τὰ σκαρίδεξα τοῦ νέου κόσμου	
ὑπὸ Ρ. Δημητριάδου	» 404
Ἐπιστημονικὰ σημειώματα ὑπὸ Θ. Φλωρῆ	» 415
Ὁ Ἐρνέστος Σταυρὸς ὑπὸ Β. Πιπινοῦ	» 425
Γεωργικαὶ ἐπιστολαὶ (Ἐπιστολὴ Γ') ὑπὸ Σπυρ. Χασιώτου	» 436
Χρονικά	» 442
Ἀναγνωστήριον : Ἔνα περιοδικά — Νέα βιβλία	» 445

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΡΤΑΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΧΗΝ ὉΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

42 — ΟΔΟΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ — 43

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ 1 ΔΡΑΧΜΗ

Τὸ 8ον τεύχος τῆς «Μελέτης» θὰ ἐκδοθῇ τὴν 15 Ὀκτωβρίου.

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΠΡΟΣ ΔΙΑΔΟΣΙΝ

ΩΦΕΛΙΜΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΜΕΛΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Πρόεδρος Α. ΒΙΚΕΛΑΣ, Α. ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ Αντιπρόεδρος, Μ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ
Γ. ΠΑΣΠΑΤΗΣ, ΑΡ. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΣ, Π. Ε. ΠΡΩΤΟΠΑΠΑΛΑΚΗΣ, Α. ΜΑΤΕΣΙΣ
Κ. ΡΩΜΑΝΟΣ, Γ. Σ. ΣΤΡΕΪΤ, Γραμματεὺς Γ. ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Η ΜΕΛΕΤΗ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΠΡΟΠΛΗΡΟΤΕΛ

Διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτην δραχ. 10
Διὰ τὰς λοιπὰς χώρας φράγκα χρυσᾶ 12

Ἐκαστον τεύχος χωριστὰ πωλεῖται δρ. 1 εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Κρήτην — φρ. χρ. 1,20 εἰς τὰς λοιπὰς χώρας.

Ἡ "ΜΕΛΕΤΗ," ἐκδίδεται κατὰ μῆνα εἰς τεύχη ἐκ σελίδων 64, κατὰ δὲ τοὺς περιουδὸς μῆνας Ἰούνιον — Ἰούλιον καὶ Αὐγουστοῦ — Σεπτέμβριον ἐκδίδεται ἀνὰ ἓν τεύχος, ὥστε ἕκαστος ἐτήσιος τόμος ἀποτελεῖται ἐκ δέκα τευχῶν, ἧται 640 σελίδων.

Αἱ συνδρομαὶ τῆς "ΜΕΛΕΤΗΣ," καταβάλλονται εἰς τὰ Γραφεῖα τοῦ Συλλόγου ἢ ἀποστέλλονται ἐπ' ὄνοματι αὐτοῦ διὰ συστημένων ἐπιστολῶν, ταχυδρομικῶν ἢ τραπέζικων ἐπιταγῶν καὶ χαρτονομισμάτων Γαλλίας, Ἀγγλίας, Γερμανίας, Αἰθιοπίας, Ἰταλίας, Ρωσίας, Ἀμερικής.

ΤΑ ΩΦΕΛΙΜΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἀπὸ τοῦ 1907 ἐκδίδονται 6 βιβλία ἀρχαίως. Συνδρομὴ αὐτῶν διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτην δρ. 2 — διὰ τὰς λοιπὰς χώρας φρ. χρ. 3.

Οἱ συνδρομηταὶ τῆς "ΜΕΛΕΤΗΣ," λαμβάνουν δωρεάν τὰ ἑξ ὠφέλιμα βιβλία τοῦ 1907.

Ο ΚΑΛΛΩΠΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ

Δὲν εἶναι μόνον αἱ ἀρεταὶ τῆς Ἑλληνικῆς Ἀρχαιότητος ὁ λόγος, δι' ὃν διδομεν τόσην προσοχὴν εἰς τὰς πράξεις καὶ τοὺς λόγους τῶν παλαιῶν ἡμῶν προγόνων. Ἴσθαι καὶ αἱ κοινὰ ἀνθρώπινα ἀδυναμίαι, αἵτινες κινουσιν ὄχι ὀλιγώτερον τὴν φιλομάθειαν καὶ μάλιστα τὴν ἀγάπην καὶ συμπάθειαν ἡμῶν πρὸς ἐκείνους. Ἀλλοίμονον! ἐὰν μόνον ἦσαν πλήρεις ἀρετῶν καὶ ἐντελῶς ἀμωμοί. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ πρᾶγμα εὐτυχῶς δὲν ἔχει οὕτω, βεβαίως δὲν θὰ ἀφήκε ἀδιαφόρους τοὺς ἀναγνίστας τῶν ἀθηναϊκῶν ἐφημερίδων εἰδησις δημοσιευθεῖσα πρό τινος, ὅτι ἐντὸς ἀρχαίου τάφου ἀνοιχθέντος κατὰ τὴν σκαφήν τῶν θεμελίων οἰκίας, παρὰ τὸ Πολυτεχνεῖον, εὐρέθησαν μεταξὺ ἄλλων ἀγγείων καὶ δύο πυξίδια πλήρη ψιμυθίου.

Τὸ εὑρημα δὲν εἶναι πρωτοφανές. Καὶ ἄλλοτε πολλάκις εὐρέθη ψιμυθιον καὶ περὶ τοῦ καλλωπισμοῦ τῶν κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους κοιμυομένων πολλὰ γνωρίζομεν καὶ ἐκ τῶν συγγραφέων καὶ ἐκ πολυειδῶν εὐρημάτων. Ἄλλ' εἶναι πάντοτε ἐλκυστικὸν νὰ ἀναπολήσωμεν ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ προσφάτου εὐρήματος, πῶς πρὸ πάντων ἐφρόντιζον αἱ παλαιαὶ Ἑλληνίδες νὰ αὐξήσωσι τὴν φυσικὴν καλλονὴν τιν, ἣ ὅποια ὅσον ἀφθονος καὶ ἂν ἐδόθη, δὲν ἦτο πάντοτε ἀρκετὴ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν σύντροφον αὐτῆς φιλαρέσκειαν.

Εὐτυχῶς ἡ ἔρευνα περὶ ψιμυθίων καὶ μύριον καὶ ἐν γένει τῶν τοιούτων μυστηρίων τῆς λαμπρᾶς ἐμφανίσεως τῆς γυναικὸς εἶναι εὐκολιωτέρα, ἐὰν ἀναφέρεται εἰς τὸν σύγχρονον ἢ ἐὰν εἰς τὸν παλαιὸν κόσμον. Διότι δικαίωμα ἡμῶν καὶ καθήκον εἶναι ὡς πρὸς τὴν Ἀρχαιότητα νὰ ἀναμιγνυώμεθα πανταχοῦ καὶ νὰ εἰσερχώμεθα καὶ μέχρι τοῦ κοιμωτηρίου τῶν κυριῶν χωρὶς νὰ φοβούμεθα τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἀδιακρίτου. Ἐν ᾧ διὰ τὸν σημερινὸν κόσμον δὲν λέγω ὅτι ἡ ἔρευνα εἶναι ἀδύνατος, ἀλλ' εἶναι κάπως ἐπικίνδυνος. Διὰ τοῦτο ἀποφεύγοντες πᾶσαν πολυπραγ-

μοσύνην (ὅα ἀναφέρωμεν τόσα μόνον ἐκ τοῦ συγχρόνου βίου, ὅσα εἶναι κοινῶς γνωστὰ καὶ ἀρκούσι διὰ τὴν ἐριμνησίαν τῶν παλαιῶν συνηθειῶν.

Τὸ ἔθιμον τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ δέρματος, ἰδίως τοῦ προσώπου, εἶναι τόσον παλαιόν, ὅσον καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος. Τοῦτο ἀποδεικνύουσιν οἱ σήμερον κατὰ φύσιν ζῶντες λαοί, ὅπως καὶ οἱ ἐν βαρβάρῃ καταστάσει. Παρὰ τούτοις, ἐκτὸς τοῦ χρωματισμοῦ, ἐπικρατεῖ καὶ ἡ συνήθεια τῆς στίξεως τοῦ δέρματος, διατηρουμένη καὶ μεταξὺ τῶν πεπολιτισμένων λαῶν, ἔστω καὶ ἂν περιορίζεται συνήθως εἰς τοὺς ἀποφοίτους τῶν κατέργων. Ἐπὶ ἑλληνικοῦ ἐδάφους εὐρέθησαν ἐντὸς τάφων τῶν Κυκλάδων τῆς γ' ἢ τῶν ἀρχῶν τῆς 6' χιλιετηρίδος π. Χ. βῶλοι ἐρυθροῦ καὶ κυανοῦ χρώματος ἐντὸς μικρῶν δοχείων, προδήλως χρησιμεύοντες διὰ τὴν βαφήν τοῦ δέρματος. Ὡς χριστῆρες ἐχρησίμευσαν λίθινα κυλινδρικά ἢ κωνικά ἐργαλεῖα ὅπως ὁ εὐρετῆς τούτων κ. Τσοῦντας ἠρμήνευσε. Δι' αὐτῶν πρὸ τεσσάρων χιλιάδων ἐτῶν αἱ κυρταὶ τῶν Κυκλάδων ἐσχημάτιζον ἐπὶ τοῦ προσώπου κυκλικὰς κηλίδας ἐρυθρὰς ἢ κυανὰς ἢ στιγμαῖς ἀπαράλλακτα ὅπως ἂν ἤθελον νὰ κοσμήσουν πῆλινον ἀγγεῖον. Περὶ τούτου διδασκόμεθα, ἂν ἴδωμεν τὴν ἐκ Μυκηνῶν κεφαλὴν ἐξ ἀσθέστου τοῦ Ἰθονικοῦ Μουσείου, ἣτις παρουσιάζει ἀνὰ ἓνα ἐρυθρὸν κύκλον μετὰ στιγμῶν περίξ ἐπὶ ἑκατέρᾳ τῶν παρεῖων, ἐν τῇ μέσῃ τοῦ μετώπου καὶ τῆς σιαγόνας.

Πότε ἔγινε ἡ μεγάλη πρόοδος νὰ χρωματίζεται τὸ πρόσωπον κατὰ τρόπον τοιοῦτον, ὥστε νὰ ἐνισχύωνται αἱ φυσικαὶ ἀποχρώσεις τῆς ἐπιδερμίδος, ἀκριβοῦς δὲν γνωρίζομεν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἱστορικὴν ἑλληνικὴν ἐποχὴν τὸ πρᾶγμα ὑπῆρχεν ἤδη. Ὅπως δὴποτε τὸ γεγονός, ὅτι ἡ συνήθεια τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ προσώπου εἶναι τόσον παλαιά, προπαρασκευάζει ἡμᾶς, ὥστε νὰ μὴ ἐκπληττώμεθα, ὅταν ἀκούωμεν, ὅτι ἡ ψιμύθωσις καὶ ἡ βαφή ἦτο πολὺ περισσότερον διαδεδομένη μεταξὺ τῶν Ἑλληνίδων τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς ἢ σήμερον μεταξὺ τῶν συγχρόνων.

Ἐπίσης παλαιότητα εἶναι καὶ ἡ συνήθεια νὰ ἀλείφονται διὰ μύρων καὶ εὐωδῶν ἐλαίων. Φυσικὰ τὸ πρᾶγμα ἤρχισεν ἐκεῖ, ὅπου παρήγοντο ἀφθόνως τὰ μέσα ταῦτα τοῦ καλλωπισμοῦ, εἰς τὰς συνορευούσας πρὸς τὴν Ἀραβίαν χόρας. Ἰδίως τὴν Μεσοπο-

ταμίαν, εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ εἰς τὴν Συρίαν ἀπαραίτητον ἦτο κατὰ πάσας τὰς ἱεροπραξίας καὶ ἑορτὰς νὰ παρίσταται ἕκαστος ἀφοῦ πρότερον εἶχε λουσθῆ καὶ ἀλειφθῆ διὰ μύρων. Ὡστε ἡ χρῆσις αὐτῶν ἦτο συνήθης τόσον μεταξὺ τῶν γυναικῶν, ὅσον καὶ μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν. Παραδείγματα περὶ τούτων γνωστότατα εἶναι ὅτι οἱ βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν ἀνάρρησιν αὐτῶν ἐχρίοντο δι' εὐώδους ἐλαίου, Ἱηροσκευτικῆ τελετῆ παραληφθεῖσα καὶ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν κατὰ τὸ χρίσμα, καὶ ὅτι ὁ Σωτὴρ ἐδέχθη νὰ ἀλείψῃ τοὺς πόδας αὐτοῦ διὰ μύρου ἢ μετανοήσασα ἁμαρτωλῆ.

Ἐξ Ἀνατολῆς ἐκομίζοντο ἐντὸς εἰδικῶν ἀγγείων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἔλαια καὶ μύρα ἤδη κατὰ τὴν β' π. Χ. χιλιετηρίδα καὶ ἔκτοτε διεδόθη καὶ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἡ συνήθεια νὰ ἀλείφονται ἐκταθεῖσα ἰδίως μεταξὺ τῶν ἀεροδιαίτων Ἰώνων. Ἀλλ' ἡ ἀνατολικὴ συνήθεια νὰ ἀλείφονται ἄνδρες καὶ γυναῖκες δὲν συνεφώνει βεβαίως μὲ τὸν βίον τῶν γυμνασίων ἐν Ἑλλάδι. Διὰ τοῦτο ἐπῆλθεν ὁ συμβιβασμός, ὥστε οἱ γυμναζόμενοι νὰ ἀλείφονται μὲν ἀλλὰ μόνον δι' ἐλαίου κοινοῦ, ἐν ᾧ τὰ μύρα ἐπετρέποντο εἰς τοὺς ἄνδρας κατὰ τινὰς μόνον εὐκαιρίας, εἰς ἑορτὰς καὶ εὐωχίας, εἰς δὲ τὰς γυναῖκας ἀνεγνωρίζετο πάντοτε τὸ δικαίωμα τοῦτο. Αὐτὸς ὁ Σωκράτης εἰς τὸ Συμπόσιον τοῦ Ξενοφῶντος ὁμολογεῖ ὅτι ἄλλη μὲν εἶναι διὰ τοὺς ἄνδρας ἡ προσήκουσα ὁσμὴ, ἡ τοῦ ἐλαίου τῶν γυμνασίων, ἄλλη δὲ διὰ τὰς γυναῖκας, ἐπομένως ἐπιτρέπει εἰς τὰς τελευταίας τὴν χρῆσιν τῶν μύρων.

*

Καὶ ταῦτα μὲν ἴσως εἶναι ἀρκετὰ διὰ τὴν παλαιότητα ἱστορικῶν τῶν ψιμύθων καὶ μύρων. Ἄς ἔλθωμεν τώρα νὰ ἐξετάσωμεν, ὅποια ἦσαν τὰ μέσα ταῦτα τοῦ καλλωπισμοῦ τῆς Ἑλληνίδος κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους τοῦ 15' π. Χ. αἰῶνος, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνήκει καὶ ὁ ἐσχάτως ἀνοιχθεὶς τάφος.

Τὸ εὐρεθὲν ψιμύθιον ἀποτελεῖται ἐκ σωματίων λευκῶν, τροχοειδῶν καὶ κοίλων κατὰ τὴν ἐτέραν μεγάλην πλευράν. Ὅτι τοῦτο εἶναι ψιμύθιον οὐδεμίᾳ ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἐπειδὴ ὁμοίου τοῦτο εἶναι ψιμύθιον οὐδεμίᾳ ὑπάρχει ἀμφιβολία, ἐπειδὴ ὁμοίου ἐγένοντο ἤδη εὐρήματα καὶ χημικαὶ ἀναλύσεις ἀποδείξασαι, ὅτι τὰ λευκὰ ταῦτα σωματῖα ἀποτελοῦνται ἐξ ἀνθρώπινοῦ μολύβδου, κατὰ δὲ τὰς περιγραφὰς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων αὐτὸ

ἦτο τὸ κύριον συστατικὸν τοῦ ψιμυθίου. Ὁ χημικὸς Λάνδερερ ἔκαμε τὸ πρῶτον τὸ 1840 ἀνάλυσιν βιόλων λευκῶν καὶ ἐρυθρῶν, ἐκ τάφων τῶν Ἀθηναίων, καὶ εὔρεν ὅτι οἱ μὲν λευκοὶ ἦσαν ἐξ ἀνθρακικοῦ μολύβδου ζυμωμένου μετὰ λεύκωμα αὐγῶν, οἱ δὲ ἐρυθροὶ περιείχον ἐκτὸς τούτων καὶ ἀργιλλὸν σιδηροχρῶν παρέχουσαν τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα. Μετ' αὐτὸν δὲ Ἀ. Χρηστομάνος ἀνέλυσεν ἐπίσης λευκοὺς καὶ ἐρυθροὺς βιόλους ψιμυθίου καὶ εὔρεν ὅτι οἱ τελευταῖοι εἶχον χρωματισθῆ δι' ἐρυθροδάχνου (κ. ριζαριοῦ) συνήθους χρωστικοῦ μέσου παρὰ τοῖς παλαιοῖς. Διὰ τοῦ ψιμυθίου ἐσκόπουν νὰ δώσουν εἰς τὸ πρόσωπον λευκὸν ἀνθηρὸν χρῶμα. Ἀλλ' ἐπειδὴ μετὰ τοῦτο ἠκολούθει ἢ δι' ἐρυθρῶν χρωμάτων βαφή τῶν μῆλων τῶν παρειῶν καὶ τῶν χειλέων, συνέβαινε ὥστε νὰ ἔχουν ἐνίοτε ἀναμειγμένον μετὰ τοῦ ψιμυθίου καὶ τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα. Συχνότατα ἀναφέρουν οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἔγκουσαν, φυτόν, ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ ὁποῦ ἐξήγετο λαμπρὸν ἐρυθρὸν χρῶμα, ἔπειτα τὸ ῥιῖκος, τὴν μίλτον, τὸ σικάμνον καὶ τὸ κιννάβαρι, διὰ νὰ περιορισθῶμεν εἰς τὰ κυριώτερα χρώματα, τῶν ὁποίων βάσις εἶναι τὸ ἐρυθρὸν.

Ἐκ πάντων τούτων τὸ σπουδαιότερον χρωστικὸν μέσον ἦτο τὸ ψιμυθίον αὐτό, διότι παρείχε χρῶμα λευκὸν πλησιέστατον πρὸς τὸ φυσικὸν καὶ ἀνθίστατο ἀποτελεσματικώτερον κατὰ τοῦ ἀπειλουμένου κινδύνου, τῆς ἐκροῆς τοῦ ἔδρωτος. Διὰ τοῦτο καὶ αἱ καλλωπιζόμεναι Ἑλληνίδες δὲν παρητοῦντο τῆς χρήσεως τοῦ ψιμυθίου, ἀν καὶ βεβαίως τὰς πρώτας προτοῦ κοιμωθῶσι δὲν θὰ ἔβλεπον μετὰ αὐταρέσκειαν εἰς τὰ χάλκινα κάτοπτρά των, τὰ δυστυχῶς ὄχι πλέον λεία καὶ εὐχρωμα πρόσωπά των. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν ἀποχωρίζονται καὶ αἱ σημεριναὶ καλλωπίστριαι τοῦ κυριωτέρου μέσου πρὸς ἐπίτευξιν λευκοῦ ἀνθηροῦ χρώματος, δηλ. τῶν σκευασμῶν τοῦ ὑδραργύρου. Ἐὐ μεταλλὸν τοῦτο ἦτο γνωστὸν εἰς τοὺς παλαιούς, ἀλλ' ὄχι καὶ ἡ σύνθεσις τοῦ διττοχλωριούχου ὑδραργύρου, τοῦ sublimé ἢ κατὰ τὸν λαὸν σουλιμιᾶ, τοῦ χρησιμεύοντος, ὡς γνωστὸν, σήμερον ὡς κυριωτάτου ψιμυθίου. Τοῦ ὑδραργύρου ἄλλως δὲν ἀπείχον ἐντελῶς αἱ παλαιαὶ Ἑλληνίδες, ἀφοῦ μετεχειρίζοντο τὸ κιννάβαρι, τὸ ὁποῖον εἶναι κατὰ τὴν χημείαν θειοῦχος ὑδράργυρος καὶ δίδει τὸ ζωηρότερον ἐρυθρὸν χρῶμα.

Ἐπὶ ἀρχαίων ἀναγλύφων καὶ ἀγγείων βλέπομεν συχνὰ γυναῖκας καλλωπιζομένας, κρατούσας δοχεῖον μύρων ἢ πυξίδα κοσμημάτων. Ἐπὶ μιᾶς ἀγγειογραφίας ἔχομεν Ἀθηναίαν, ἢ ὁποῖα φανερὰ ψιμυθιοῦται. Καθημένη κρατεῖ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς διευθυνομένης πρὸς τὸ πρόσωπον χρωστήρα, διὰ δὲ τῆς ἀριστερᾶς κάτοπτρον, διὰ νὰ ἴδῃ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βαφῆς τῆς. Εἶναι εὐκόλον νὰ συμπληρώσωμεν τὴν παράστασιν ὀδηγούμενοι καὶ ἐκ τοῦ σχήματος τῶν προσφάτως εὑρεθέντων σωματίων ψιμυθίου. Ἐὰ τροχοειδῆ, κοῖλα κατὰ τὸ ἐν μέρος κοιμάτια θὰ ἐτοποθετοῦντο ἕκαστον ἐντὸς ἀναλόγου κοιλότητος καὶ οὕτω προστριβόμενα δι' ὑγροῦ χρωστήρος θὰ ἀπέδιδον τὸ λευκὸν χρῶμα. Σχετικὸν πρὸς ταῦτα εἶναι καὶ τὸ ἐξ Ἀμυκλῶν ἀνάθημα τῆς Ἀνθούσης θυγατρὸς τοῦ Δαμαινέτου τὸ εὑρισκόμενον τῶρα εἰς τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον. Εἶναι λιθίνη πλάξ ἀνάγλυφος παριστώσα διάφορα πράγματα κοιμωτηρίου, π. χ. κάτοπτρον, κένιον, φιάλην, ἀγγεῖον μετὰ τριπτῆρος, ἄλλο μετὰ σπόγγου καὶ τέλος πυξίδα μετὰ πύματος δεικνύοντος τρεῖς κυκλικὰς κοιλότητας. Αὗται θὰ ἐχρησίμευον διὰ τὴν τοποθέτησιν καὶ τρίψιν τοῦ ψιμυθίου ἢ ἄλλου χρώματος, ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη.

Ἀλλὰ δὲν ἦτο ἀνάγκη μόνον τοῦ λευκοῦ καὶ ἐρυθροῦ χρώματος. Ἡ ὑπογραφή τῶν ὀφθαλμῶν ἐγένετο διὰ τοῦ στίμμεως, ἐνώσεως τοῦ ἀντιμονίου ἀπαντήσεως ἐν τῇ φύσει. Ὁ Λάνδερερ ἀναλύσας τεμάχιον μελανῆς ἕλης εὔρεθ' ἐντὸς Ἀθηναϊκοῦ τάφου εὔρε τὸ στίμι τοῦτο ἠνωμένον μετὰ θείου. Ἐπειτα ὑπῆρχον μαῦρα χρώματα, δι' ὧν ἐθάπτοντο αἱ λευκαὶ τρίχες. Ἀλλὰ καὶ εἰς ξανθὴν μετεβάλλετο ἡ κόμη, διότι τὸ χρῶμα τοῦτο διὰ τὴν σπανιότητα ἦτο καὶ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα, ὅπως καὶ σήμερον, ἐπιζήτητον. Ἐὐ ξανθίζεσθαι ἦτο πολὺ σὺνηθες διὰ τὰς γυναῖκας, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀνδρας, ὡς ὁ Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς ἔκαμνε τὸ αὐτό. Ἡ κόμη μετετρέπετο καὶ εἰς χρυσοειδῆ καὶ πυρράν. Ἀλλὰ τὸ τελευταῖον χρῶμα δὲν ἦτο ἀνεκτόν, ὡς φαίνεται, διὰ τὰς ὀφρῦς. Κατὰ τὸν κοιμικὸν Ἀλεξιν:

Ἐὰς ὀφρῦς πυρράς τις ἔχει' ἐγγραφοῦσιν ἀσβόλῳ.

Ἐκ τῶν εὐωδῶν ἐλαίων καὶ μύρων δὲν διετηρήθη τίποτε μέχρι τῆς σήμερον. Ἀλλὰ χάριν τοῦ θαυμασίου τοῦ πράγματος

ἀναφέρομεν, ὅτι εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς γερμανικῆς Βόννης ὑπάρχει ἀγγεῖον μυκηναϊκόν, ἐκ τῶν λεγομένων Bügelkannen ὑπὲ τῶν Γερμανῶν ἀρχαιολόγων, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν σημαντικὴν μαρτυρίαν τοῦ Καθηγητοῦ Loescheke κατὰ τὴν ἀπόφραξιν τοῦ στομίου αὐτοῦ ἀπέπνεεν ἐπὶ τινὰ χρόνον ἰσχυρὰν εὐωδίαν. Τὸ ἀγγεῖον ἔπαυσεν ἔκτοτε, δηλ. ἀπὸ 16 ἐτῶν, νὰ εὐωδιάζη, ἀλλ' εἶναι μοναδικὸν παράδειγμα μυροδόχου ἀγγείου διατηρήσαντος τὸ ἀρχαῖον ἄρωμα εἰς διάστημα χρονικὸν 3,000 ἐτῶν τοῦλάχιστον.

Τὰ μύρα ἦσαν κυρίως 2 εἰδῶν ἢ ἐκκρίματα ἀπλᾶ εὐωδῶν φυτῶν ἢ, συνηθέστερον ἠνωμένα μετὰ λιπιδῶν ἐλαίων ἐκ καρπῶν ἐλαίας καὶ ἀμυγδαλῆς. Εἰς τὰ τελευταῖα προσετίθεντο ὡς συνεκτικὰ ἄλας ἢ ῥητίνη καὶ κόμμι. Κατὰ Πέλησιν ἠδύναντο νὰ ἔχουν καὶ χρωματισμένα μύρα. Πρὸς τοῦτο μετεχειρίζοντο τὴν ἔγχουσαν πάλιν, τὸ κιννάβαρι καὶ τὸν κρόκον. Ἦτο δὲ τόση ἢ ποικιλία τῶν ἀρωμάτων καὶ τόση ἢ περὶ αὐτὰ λεπτότης, ὥστε ἐνομιζέτο, ὅτι δι' ἕκαστον μέλος τοῦ σήματος ἀρμόζει διάφορον πάντοτε μύρον. Ἄλλο ἐχρησίμευε διὰ τοὺς πόδας, διάφορον διὰ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον βραχίονα, τρίτον τι διὰ τὰς παρειὰς καὶ τὸ στήθος, ὄχι τὸ αὐτὸ πρὸς τὸ ἀρμόζον εἰς τὸν τράχηλον οὔτε ὅμοιον πρὸς τὸ κατάλληλον διὰ τὴν κόμην καὶ τὰς ὀφθαλμοὺς. Ὀνομαστότατα ἐκ τῶν μύρων ἦσαν ἡ σμύρις, τὸ νάρδον, τὸ ῥόδιον, τὸ ἴριον, τὸ ἀμυράκιον, τὸ μεγύλλειον καὶ ἡ βάκκαρις. Ἀλλὰ καὶ ἀνάλογα πρὸς τὰς «πούδρας» τῶν νεωτέρων ὑπῆρχαν. Ταῦτα ἐκαλοῦντο διαπίσματα καὶ ἐφιλοτεχνοῦντο ἐκ πολλῶν ξηρῶν ἀρωμάτων τοιούτων ὥστε νὰ ἀποτελοῦν ἐν τῷ συνόλῳ ἀρμονίαν. Τὴν αὐτὴν ἀρμονίαν τῶν ὀσμῶν ἐπεδίωκεν ἡ Ἑλληνὶς καὶ διὰ τὰ κιβώτια ἔπου ἐφύλαττε τὰ ἐνδύματά της, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ἰντὸς τοῦ κιβωτίου ἐνέκλειεν ἐκ διαφόρων ξηρῶν μύρων ἀνάλογον ποσότητα φροντίζουσα ὥστε νὰ μὴ ὑπερισχύῃ ἐνὸς μόνον μύρου ἢ εὐωδία καὶ οὕτω καταστρέφεται ἡ ἀρμονία. Μετὰ τινὰς ἡμέρας ἠνοίγε τὸ κιβώτιον καὶ ἀφήρει μέρος ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀρώματος, τὸ ὁποῖον ἠσθάνετο ὡς ἐπικρατέστερον. Τὸ αὐτὸ ἐπανελάμβανε μέχρις οὗ ἐπετύγγανε τέλειον συγκερασμὸν τῶν ὀσμῶν καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτῆς ἐξέπεμπον εὐωδίαν δυσδιάγνωστον μὲν ἀλλὰ λεπτοτάτην καὶ εὐχάριστον.

Τοιαῦτα ἦσαν λοιπὸν τὰ ψιμύθια καὶ τὰ μύρα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἄν ἀναλογισθῶμεν ὅτι καὶ πρὸς τὰ ἄλλα εἶδη τοῦ καλλωπισμοῦ, τὴν ἐνδυμασίαν, τὴν ὑπόδεσιν, τὰ ἐκ πολυτίμων μετάλλων τεχνικώτατα κοσμήματα δὲν ὑστέρουν τόσον αἱ παλαιαὶ Ἑλληνίδες, ὅσον συνήθως τὰς φανταζόμεθα ἐὰν προσθέσωμεν, ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν μεγαλουργὸν αἰῶνα τοῦ Περικλέους καὶ μάλιστα παλαιότερον μυρίας ἐγνώριζον τέχνας αἱ γυναῖκες διὰ τὴν κόμμωσιν, μετεχειρίζοντο συνήθως φενάκας (ἔντριχα), «διαφανῆ χιτῶνια» καὶ τέλος ἄλλα τινὰ μέσα σκοποῦντα τὴν ἀπατηλὴν εὐμέλειαν τοῦ σήματος, τότε θὰ φαντασθῶμεν τὴν εἰκόνα τῆς ἀρχαίας Ἑλληνίδος διάφορον ὅπωςδήποτε ἀπὸ τὴν κατὰ παράδοσιν πλασθεῖσαν. Ἡ εἰκὼν αὕτη θὰ ἔχη ἐν μέρος σκιερὸν καὶ θὰ στερῆται τοῦ φωτὸς τῆς πολυμνήτου λιτότητος καὶ σιωφροσύνης, ἀλλὰ θὰ ἔχη τὸ μέγα πλεονέκτημα τῆς ἀληθείας καὶ θὰ εἶναι ἡ πραγματικὴ εἰκὼν τῆς γυναικός.

Κατὰ Ἰούλιον 1907.

Κ. Α. ΡΩΜΑΙΟΣ

ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

ΑΝΔΡΕΟΥ ΣΥΓΓΡΟΥ

ΙΗ'

Ἄς εἶπω ἐδῶ ὀλίγα περὶ Δαμιανοῦ καὶ τοῦ ἐμπορικοῦ αὐτοῦ καταστήματος.

Ὁ Νικόλαος Δαμιανὸς ἐγεννήθη εἰς Χίον καὶ κατὰ τὴν καταστροφὴν αὐτῆς μετὰ μέρος τῆς πατρικῆς οἰκογενείας του ἐσώθη εἰς Λιβόρνον τῆς Ἰταλίας μετὰ δύο ἀδελφῶν, ὧν ἡ μία ἔγγαμος ὀνομαζομένη Δέσποινα σύζυγος τοῦ Ζωρζῆ Πετροκοκκίνου καὶ ἡ ἑτέρα ἄγαμος ὀνόματι Μαριγιώ, συζευχθεῖσα μετέπειτα μετὰ τοῦ Μιχαήλ Ἀγελάστου. Ὁ πατήρ του, ἂν καλῶς ἐνθυμοῦμαι, ἐθυσιάσθη κατὰ τὴν καταστροφὴν ὧν ἐκ τῶν κρεμασθέντων εἰς τὸ φρούριον τῆς Χίου.

Ὁ Δαμιανὸς εἶχε καὶ δύο ἀδελφούς, οἵτινες ἠχμαλιωτίσθησαν, καὶ ὁ μὲν ἐξαγορασθεὶς ὑπὸ φιλελλήνων ἐστάλη εἰς Γερμανίαν καὶ ἐσπούδαζε, νομίζω, ἀρχιτεκτονικὴν, ἀλλὰ μετέπειτα ἐπεδόθη εἰς τὸ ἐμπόριον εἰς Βερδιάνσκαν τῆς Ἀζοφικῆς, ὅπου ἀκόμη σήμερον ζῆ ἰσως γέρων ἀπόμαχος τῶν ἐργασιῶν, ὁ ἕτερος ἀδελφός του Μικὲς ἐπίσης αἰχμαλωτισθεὶς δὲν ἀνευρέθη, εἰμὴ μετὰ 18 ἔτη ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας του καὶ διὰ τὸ παράδοξον τῆς περιστάσεως ἀφηγοῦμαι τὰ κατὰ τὴν ἀνεύρεσιν αὐτοῦ.

Ὁ Δαμιανὸς ἔφερε τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἡετῆς, διότι τὸ ἐπώνυμόν του ἦτο Παρέμπλης, καὶ τὸ ἐπίθετον τοῦτο ἔφερον καθ' ὅλον αὐτῶν τὸν βίον οἱ δύο αὐτοῦ ἀδελφοί. Ὅτε ὁμιως κατὰ τὸ 1828 περίπου ἀπεφάσισε νὰ μεταβῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς ἐμπορίαν, ἔχων ἀνάγκην ὑπερασπίσεως ὑπὸ ἰσχυρᾶς Εὐρωπαϊκῆς Δυνάμεως, ὡς ἔπραττον πάντες οἱ τότε ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν γένει Τουρκίᾳ μεγαλέμποροι, μετέβη εἰς Ἰππὸν.

τότε διατελοῦσαν ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν καὶ προσεπάθησε νὰ πορισθῇ Ἀγγλικὸν διαβατήριον δηλ. τῆς Ἰονίου πολιτείας, ἐπειδὴ δὲ τὸ ὄνομα Παρέμπλης ἦτο λίαν γνωστὸν ὡς Χιακόν, εὔρεν ἐν τοῖς καταλόγοις τῶν Ἰονίων πολιτῶν ἀποθανόντα τινὰ Ν. Δαμιανὸν καὶ ἀντικατέστησε τοῦτον λαθῶν διαβατήριον ἐν ὀνόματι αὐτοῦ. Ἰπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἦτο γνωστὸς μέχρι τοῦ θανάτου του καὶ τοῦτο ἔφερον καὶ τὰ τέκνα του.

Ἡ δὲ ἀνεύρεσις τοῦ ἀδελφοῦ του Μικὲ συνέβη ὡς ἑξῆς:

Ἐνῶ ἡ οἰκογένεια τὸν ἐνόμιζεν ἀπολεσθέντα, πᾶσαι δὲ αἱ ἔρευναι αὐτῆς ἀπέβησαν μάταιαι, φίλος τις τοῦ Δαμιανοῦ Ὀθωμανὸς πελάτης τοῦ καταστήματός του μεταξὺ ἄλλων ἀνέφερε ποτε, ὅτι εἰς καφενεῖον Ὀθωμανικὸν ὑπάρχει ὑπηρέτης, ὅστις συνεχῶς ἀναφέρει ὅτι εἶναι Χίος τὴν καταγωγὴν καὶ ὅτι τὸ ὄνομά του πρὶν ἢ ἐκτουρκισθῆ ἦτο Μικὲς καὶ ὅτι ἄλλο δὲν ἐνθυμεῖται ἀπὸ τὴν Χίον εἰμὴ ὅτι εἶχεν ἀδελφὴν ὀνόματι Δέσποιναν καὶ ἀδελφὸν Νικόλαον καὶ ὅτι ὁ πατήρ του τὸν ἐπώλησε τότε τριετῆ εἰς τὸν Ἀγῶν του διὰ νὰ τὸν υἱοθετήσῃ φωτισθεὶς ἀνωθεν περὶ τοῦ ἀληθοῦς τῆς Ὀθωμανικῆς θρησκείας καὶ θέλων, ἀφ' οὗ αὐτὸς ἔχασε τὴν ψυχὴν του, νὰ τὴν σώσῃ τοῦλάχιστον ὁ υἱὸς του.

Τοιοῦτους μύθους ἐφεύρισκον οἱ ἐξανδραποδίζοντες τὰ μικρὰ ἐκεῖνα πλάσματα, διὰ νὰ ἀποκρύπτωσιν αὐτοῖς τὴν αἰχμαλωσίαν.

Ὁ Δαμιανὸς προσποιηθεὶς ἀδιαφορίαν πρὸς τὸν Ὀθωμανὸν τῷ εἶπε:

— Ἴτιποτε παράδοξον, πλείστοι νέοι γεννηθέντες Χριστιανοὶ εἶναι σήμερον Ὀθωμανοί, καὶ ἠλλαξε θέμα ὀμιλίας, φροντίσας μόνον νὰ μάθῃ ποῦ ἔκειτο τὸ ἐν λόγῳ καφενεῖον.

Τὴν ἐπισοῦσαν μετέβη εἰς αὐτὸ καί, ἅμα εἶδε τὸν ὑπηρέτην, ἐκ τῆς οἰκογενειακῆς ὁμοιότητος ἐπέισθη, ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἀδελφός του Μικὲς, ἀλλ' οὐδὲν τῇ εἶπεν, ἔσπευσεν ὁμιως νὰ γράψῃ εἰς τὴν ἐν Μασσαλίᾳ τότε διαμένουσαν ἀδελφὴν του Δέσποιναν σημεῖον ἐπὶ τοῦ σώματος, ἐξηκολούθει δὲ δὺς καὶ τρεῖς τῆς ἑβδομάδος νὰ μεταβαίνῃ εἰς τὸ εἰρημένον καφενεῖον προσπαθῶν νὰ συνοικειοῦται μετὰ τοῦ ὑπηρέτου καὶ δίδων ἀφορμὴν εἰς αὐτὸν νὰ ἀφηγῆται τὰ τοῦ βίου του πρὶν ἢ μεταβῆ εἰς Κωνσταντινούπολιν.

Ούτως ἔμαθεν ὅτι ὁ ἀγῶς ἦτο καλὸς ἀνδρῖος κάτοικος τῆς Μ. Ἀσίας μικροβιομήχανος, νομίζω, ἄτεκνος καὶ τὸν ἀνέθρεψεν ἐπὶ τὸ Τουρκικώτερον ἀνευ τῆς ἐλαχίστης παιδείας ἐκτὸς τῆς μαθήσεως προσευχῶν τινῶν, ὅταν δὲ ἐνηλικιώθη μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸς πορισμὸν τῶν τοῦ βίου ὀπωσθήποτε.

Ἡ Δέσποινα ἀμέσως ἀπήντησεν ὅτι εἶχε σημεῖόν τι κάπου τῆς χειρὸς, τὸ ὁποῖον ἔφερεν ὁ Μικὲς ἐκ πτώσεως κατὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν, καὶ τοῦτο ἀνακαλύψας ὁ Δαμιανὸς ἐπέσθη ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἀδελφὸς του. Τῇ εἶπε δὲ τότε ὅτι, συγκινηθεὶς ἐκ τῆς ταπεινῆς αὐτοῦ θέσεως, ἐξήτασε καὶ ἔμαθεν ὅτι ἐν Τεργέστη ζῆ ἡ ἀδελφὴ του Μαριγῶ (χωρὶς νὰ τῇ εἶπη ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἀδελφὸς του Νικόλαος), ὅτι τῇ ἀνεκοίνωσε τὰ κατὰ τὸν Μικὲν καὶ ὅτι αὐτὴ τὸν ἐπεφόρτισε νὰ τῇ προτείνῃ ἂν θέλει νὰ μεταβῇ εἰς Τεργέστην διὰ νὰ τὸν ἴδῃ καὶ σκεφθῇ τίνι τρόπῳ δύναται νὰ τῇ φανῇ χρήσιμος. Εἰς ἀπάντησιν ὁμοῦς ὁ Μικὲς εἶπεν ὅτι δὲν πηγαίνει εἰς Γκιωύρκοι τὸπον.

Ἐννοεῖται πάντοτε Τουρκιστί, διότι οὔτε λέξιν Ἑλληνικὴν ἐγνώριζεν προσέθηκε κατόπιν:

— "Ἄς ἔλθῃ ἐκεῖνη νὰ τὴν ἴδῃ!

Ἐο Δαμιανὸς προσεποιήθη ἀδιαφορίαν καὶ εἶπε:

— Θὰ γράψω καὶ ἴσως γείνη καὶ τοῦτο, φοβοῦμαι ὁμοῦς ὅτι θὰ εἶναι δύσκολον, ἐπειδὴ εἶναι ὑπανδρὸς καὶ ἔχει οἰχογένειαν καὶ πῶς θὰ τὴν ἀφήσῃ.

Τὸν συνεβούλευσε δὲ νὰ ἐρωτήσῃ καὶ τὴν γνῶμην Ὀθωμανοῦ τινος τῆς ἐμπιστοσύνης του ἀκόμη καὶ τοῦ Ἰμάμη τῆς συνοικίας.

Ἐο Δαμιανὸς κατόπιν κατέφυγεν εἰς τὸν Ὀθωμανὸν φίλον καὶ πελάτην του καὶ, διηγηθεὶς εἰς αὐτὸν τὰ διατρέχοντα, ἀποκρύπτων δὲ πάντοτε ἑαυτὸν ὡς ἀδελφόν, τὸν ἔπεισε νὰ ἐπέμῃ παρὰ τῇ Μικέ καὶ νὰ τὸν παρατρῶνῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ ταξειδίου εἰς Τεργέστην.

Ἐπέσθη τέλος ὁ Μικὲς καὶ ἀνεχώρησεν ἐπὶ τῇ θρῆ ταχείας ἐπιστροφῆς.

Εἰς τὴν Τεργέστην ἔλα τὰ μέσα κατεβλήθησαν, ὅπως τὸν προσελκύσωσι καὶ διαμείνῃ ἐκεῖ ἀκόμη καὶ εἰς τὰς διατυπώσεις τῆς Ὀθωμανικῆς ὀρησκείας ὑπεβλήθησαν οἱ συγγενεῖς του, ὡς

πρὸς τὴν καθημερινὴν του διαίταν καὶ, τυχόντος τοῦ μηνὸς τῆς Ὀθωμανικῆς νηστείας τοῦ Ραμιαζανίου, τῇ παρεσκευάζον γεύματα νυκτερινὰ κ. λ. π. Παρεπονεῖτο ὁμοῦς διὰ τὴν μὴ ὑπαρξίν ἐν Τεργέστη Τζαμίου, οὔτε ὁμοθρήσκων αὐτῇ, οὔτε συνομιλιῶν, εὑρισκε δὲ τὴν ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς δυσχερεστάτην καὶ ἀνωφελῆ, προκειμένου νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Τουρκίαν. Οἱ συγγενεῖς προσεπάθουν διὰ παντὸς εἶδους θωπείας νὰ τὸν προσελκύσωσι. Καὶ ἐφαίνετο κάποτε ἐπιθυμῶν νὰ ἐκμάθῃ τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Ἰταλικὴν, ὅπως καταστῇ πλούσιος μεγαλέμπορος, ἀλλὰ ταχέως ἠλλάσσε γνώμην καὶ ἀπεδέχετο μὲν νὰ γείνη πλούσιος μεγαλέμπορος, ἀλλὰ Τούρκος ἐν Τουρκίᾳ. Κάποτε δὲ καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τῶν συγγενῶν του ἐπεβιάσθη πλοίου ἀναχωροῦντος διὰ Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπέστρεψεν ἐκεῖ, παρουσιασθεὶς δὲ εἰς τὸν Δαμιανὸν τῇ ἐξήτει τὴν συνέχειαν τῶν ἐν Τεργέστη χορηγιῶν.

Ἐο Δαμιανὸς τότε ἐφάνη αὐστηρότατος, δηλώσας εἰς αὐτὸν ὅτι ἡ καλωσύνη του ἐξηντλήθη καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ πλέον ν' ἀναμιχθῇ εἰς τὰ τοῦ Μικέ, οὗτος δὲ ἀπήλλε παρὰ τῇ ἀρχαίᾳ προΐσταμένῃ του.

Ἀλλὰ τὰ πράγματα δι' αὐτὸν εἶχον ἀλλάξῃ ἢ ὀλιγόμηνος ἐν Τεργέστη διαμονῇ τὸν εἶχε συνηθίσῃ εἰς τὴν εὐζωίαν καὶ πᾶσαν ἀνεσίν' κατὰ φυσικὸν λόγον δὲν ἀντεῖχε πλέον εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ὑπηρέτου καφενεῖου, ὥστε δὲν παρήλλον πολλαὶ ἡμέραι καὶ ἐπανήλλεν εἰς τὸν Δαμιανὸν δηλώσας εἰς αὐτὸν μετάνοιαν καὶ συγχρόνως ἰκετεύων νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτὸν τὰ μέσα πρὸς ἐπιστροφὴν εἰς Τεργέστην.

Ἐο Δαμιανὸς προσεποιήθη ἐπιμονὴν εἰς τὴν ἀπόφασιν του τῆς ἀποχῆς πάσης ἐπειθέσεως, καὶ τέλος, τῇ μεσιτείᾳ τοῦ φίλου του Ὀθωμανοῦ, ἐφάνη ὅτι ἐνδίδει διὰ τελευταίαν φορὰν καὶ διευκόλυνεν εἰς αὐτὸν τὴν εἰς Τεργέστην ἐκ νέου μετάδασιν.

Φθάσας ἐκεῖ ὁ Μικὲς ἠλλάξε πραγματικῶς κατ' ἑλ. Ἐπέσθη εἰς σπουδὴν κάπως τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἰταλικῆς, αὐθορμήτως ἀπεσκοράκισε τὰ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ, ἠγάπησε τὴν ἀδελφὴν καὶ τοὺς συγγενεῖς του, ἔμαθε μετὰ χαρᾶς ὅτι καὶ ὁ Νικόλαος Δαμιανὸς εἶναι ἀδελφὸς του, ὡς καὶ ἡ Δέσποινα Πετροκοκλίου, καὶ τέλος τὴν στιγμὴν, κατ' ἣν ἐγὼ ἤρχιζα τὸ στάδιόν

μου, αὐτὸς ἦτο διευθυντὴς καταστήματος ἐν Βραΐλα, ὁμορρύθμου τοῦ Δαμιανοῦ.

Τὴν μικρὰν ταύτην παρέκδοσιν ἔγραψα ὡς ἀρκούντως περιεργον καὶ ἐνδεικτικὴν ἀκόμη τῶν περιπετειῶν τῶν Χίων κατὰ τὴν καταστροφὴν τῆς πατρίδος των κατὰ τὸ 1821 καὶ μετ' αὐτήν.

ΙΘ'

Τὸ ἐμπορικὸν κατάστημα τοῦ Νικολάου Δαμιανοῦ ἦτο γνωστὸν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν « Ν. Δαμιανὸς καὶ Σ' », ἔχον δύο κλάδους ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸν ἐν Σταμποῦλ διὰ τὴν εἰσαγωγὴν Ἀγγλικῶν ὑφασμάτων (manufactures) καὶ τὴν ἐξαγωγὴν μετάξης, τὸ δὲ ἐν Γαλατῶν διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀποικιακῶν καὶ τὴν ἐξαγωγὴν παντοίων προϊόντων τῆς Τουρκίας, εἶχε δὲ καὶ κλάδους ὁμορρύθμους ἐν Βραΐλα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Μ. Παρέμπλη, ἐν Γαλατζίῳ ὑπὸ τὴν τοῦ Δημητρίου Κλήμη, ἐν Τεργέστη ὑπὸ τὴν τοῦ Μ. Ἀγελάστου, τοῦ Ψωμᾶ ἐπιλεγομένου κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Χίων πρὸς διάκρισιν ἄλλης οἰκογενείας Ἀγελάστιων. Ἐτέλος τὸ ἐν Μαγχεστρίᾳ κατάστημα διευθυνόμενον ὑπὸ τοῦ Ἰημανουήλ Δόντια ἀπετέλει τὸ συμπλήρωμα τῆς πολυμελοῦς ταύτης ἐταιρείας, ἣτις ἔχαιρεν ὑπόληψιν, βασιζομένην ὅμως κυρίως ὄχι εἰς τὸν ὄγκον τῶν κεφαλαίων αὐτῆς, ἀλλ' εἰς τὴν ἱκανότητα τοῦ πάντων ὑλικῶς καὶ διανοητικῶς προϊσταμένου καὶ ἰσχυρότου τῶν τῆς ἐταιρείας αὐτῆς Νικολάου Δαμιανοῦ.

Τὰ ὑλικά κεφάλαια ὅλων τῶν συνεταίρων δὲν συνεπλήρουν οὔτε τὸ ἕμισυ τοῦ ὅλου κεφαλαίου τῆς ἐταιρείας, τοῦ καταβεβλημένου κεφαλαίου μὴ ὑπερβαίνοντος τὰς 700,000 φρ. χρ.

Σημειῶ τὰς λεπτομερείας ταύτας, τὰς ἄλλως τε μὴ ἐνδιαφερούσας σήμερον οὐδένα, μόνον διὰ νὰ δείξω τίνι τρόπῳ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν συνεκροτοῦντο αἱ ἐταιρεῖαι τῶν λεγομένων μεγαλεμπόρων τῆς Ἀνατολῆς, τῶν πλείστων Χίων, κρατησάντων ἐπὶ ἕμισυν περίου αἰῶνα τὸ μέγα ἐμπόριον τῆς ὅλης Ἀνατολῆς μετὰ τῆς Δύσεως καὶ δι' ὁποίων σχετικῶς γλισχρῶν μέσων κατιόρθωσαν νὰ συναγωνισθῶσιν ἀπέναντι τῶν κεφαλαίων τῆς Δύσεως μετὰ πλήρους ἐπιτυχίας. Κατ' ἐμὲ ἡ κυρία τοῦτου

αἰτία καὶ βάσις ἦτο ἡ ἀναγνώρισις παρ' ὅλων τῶν συνεταίρων μιᾶς προεχούσης κεφαλῆς καὶ ἡ ὑποταγὴ ἀνεπιφυλάκτως εἰς αὐτήν, ἡ γενικὴ ὄντως πειθαρχία τοῦ κατωτέρου διανοητικῶς πρὸς τὸν ἀνιήτερον καὶ κατὰ δεῦτερον λόγον ἡ ἐν πᾶσιν οἰκονομία εἰς τε τὰ καθόλου ἐξοδα ἐκάστου τῶν καταστημάτων καὶ ἐκάστου τῶν διευθυνόντων αὐτὰ ὡς πρὸς τὰς βιοτικὰς αὐτῶν δαπάνας, πρόσθετες καὶ τὴν αὐτάρκειαν τῶν ὑπαλλήλων ἠθικὴν τε καὶ ὑλικὴν.

Τότε δ' ἐμπορικὸς ὑπάλληλος οἰασδῆποτε κοινωνικῆς θέσεως καὶ ἂν ἦτο καὶ υἷος ἀκόμη ἢ στενώτατος συγγενῆς τοῦ προϊσταμένου ἀπέβλεπεν εἰς πρόοδον βαιθμιαίαν καὶ ἀνάβασιν κλιμακῆδόν, καὶ τὴν πρόοδον ἐπερίμενεν ἀπὸ μόνης τῆς μετὰ ζήλου καὶ σχεδὸν μετ' αὐτωπαρονήσεως ἐργασίας του προσπαθῶν νὰ καταστῇ ἀναγκαῖος καὶ τότε μόνον νὰ καταστήσῃ ἀνάγκην εἰς τὸν προϊστάμενόν του τὴν προαγωγὴν του.

Δὲν ἐφθόνηι τοὺς ἀνωτέρους, ἀλλ' ἐσπούδαζε τὸν τρόπον δι' οὗ οὔτοι ἀνῆλθον, ὅπως καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ ἐφαρμόσῃ μέσα πρὸς ἀνοδὸν πάντοτε μετὰ ὑπομονῆς καὶ καρτερίας.

Λέγεται ὅτι τὸ ἐμπόριον σήμερον ἐξέλιπε καὶ δὴ ἀπὸ τῶν ἐλληνικῶν χειρῶν νομίζω ὅμως σφαλερὸν τὸ οὕτως ἀποφαίνεσθαι. Κατ' ἐμὲ οἱ ἔμποροι ἐξέλιπον, διότι ὁ τρόπος τοῦ ἐμπορεύεσθαι ἠλλάξε καὶ αἱ ἰδέαι ἠλλάξαν καὶ ὁ τρόπος τοῦ ζῆν καθόλου. Οἱ υἱοὶ τῶν ἐμπόρων κληρονομήσαντες μεγάλας ἀπὸ τῶν πατέρων αὐτῶν περιουσίας καὶ μὴ ἀρεσκόμενοι πλέον οὔτε εἰς τὸ κοπιᾶδες ἔργον τοῦ ἐμπόρου, οὔτε πρὸ πάντων εἰς τὸν κοινωνικὸν βαιθμὸν τοῦ ἐμπόρου, τὸν κατὰ τὸν τρόπον τοῦ ἀεπτεσθαι αὐτῶν ὄλιγον ἰριστοκρατικόν, ἐγκατέλιπον τὸ ἐμπόριον.

Αἱ ἡμέραι οὕτω παρήρχοντο, ἐγὼ δὲ ὄχι μόνον ταχέως συνεμορφώθην πρὸς τὸν νέον τρόπον τοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ μεγίστην εἶχον τὴν προθυμίαν τοῦ ἐπεμβαίνειν εἰς πάντα κλάδον τῆς ὑπηρεσίας, ἔστιν καὶ ἀλλότριον τοῦ κλάδου μου τοῦ γραφικοῦ ὅσον τελωνισμὸν ἐμπορευμάτων, εἰσπραξίν χρημάτων, ἀκόμη καὶ εἰς διαπραγματεύσεις ἀγοραπωλησιῶν, μολονότι δι' ἐκάστην τοιαύτην ὑπηρεσίαν ὑπῆρχεν ὠρισμένος ἀρμόδιος ὑπάλληλος, τάχιστα δὲ ἡσθάνθη τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς ἐκμαθήσεως

τῆς Τουρκικῆς γλώσσης, διότι αἱ πλεῖσται τῶν πράξεων ἐν Σταμπούλ ἐγίνοντο μετ' Ἀρμενίων καὶ Περσῶν. Ἀκόμη καὶ οἱ Ἀνατολίται Ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ τουρκιστὶ ὁμιλοῦν καὶ ἡ ὀλίγιστον ἢ οὐδόλιως ἐγύριζον τότε τὴν Ἑλληνικὴν, οἱ δὲ συνυπάλληλοι μου ὅλοι ἄνευ ἐξαιρέσεως ἦσαν κάτοχοι τῆς Τουρκικῆς καὶ τρόπον τινὰ μὲ ἐθιῶρουν ἀνεπίδεκτον προόδου ὡς μὴ εἰδήμονα τῆς Τουρκικῆς καὶ συνάμα ἀνεπίδεκτον μαθήσεως αὐτῆς. Προσεπάθουν νὰ μανθάνω καθ' ἐκάστην λέξεις τινὰς ἐρωτῶν ἐπιμόνως πάντα συνυπάλληλόν μου καθιστάμενος καὶ ὀχληρὸς πολλάκις καὶ εἶχον μάθει οὐκ ὀλίγας, ἀλλὰ πῶς νὰ τὰς συναρμολογήσω ἄνευ γνώσεως τῶν γραμματικῶν κανόνων; Ἐζήτησα νὰ προσλάβω διδάσκαλον πρὸς τοῦτο, ἔλαθον ὁμῶς τὴν ἀπάντησιν ὅτι χρειάζονται τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν σπουδαί πρὸς ἐκμάθησιν μόνον ἀναγνώσεως Τουρκιστὶ.

Πλησιαζούσης ἐν τῇ μεταξὺ τῆς ὥρας, καθ' ἣν ἡ οἰκογένεια τοῦ Δαμιανοῦ ἐμελλε νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκ τῆς ἐξοχῆς, φροντὶς ἐλαμβάνετο περὶ εὐρέσεως κατοικίας μου, ὅτε δὲ ἐσπέραν τινὰ ἐγευμάτιζον μετὰ τοῦ Δαμιανοῦ ἤκουσα αὐτὸν ἐρωτῶντα κύριόν τινα παρακαθήμενον ποῦ κατοικεῖ. Οὗτος τῇ εἶπεν ὅτι κατοικεῖ εἰς «σπίτι Φράγκικον, ὅπου ἐνοικιάζουσι κάμαρες».

Ὁ Κύριος ἐκεῖνος ἦτο ὁ Γεώργιος Εὐδῆς μετερχόμενος τὸν σαράφηρ εἰς τὸν Παλατᾶν. Τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο παρεῖχε τότε πολλὰ κέρδη ἕνεκα τῆς ἀνωμαλίας τῶν Τουρκικῶν νομισμάτων καὶ τῆς διατιμῆσεως αὐτῶν, ὡς καὶ τῆς κυκλοφορίας νομισμάτων ἐξ ὄλων, οὕτως εἶπεῖν, τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας ἀκόμη.

Ὁ Εὐδῆς ἦτο γνωστὸς εἰς τὸν Δαμιανὸν ἐκ νομισματικῶν μετ' αὐτοῦ συναλλαγῶν, ἦτο δὲ τότε ἄγαμος περίπου τριακονταετής.

«Σπίτια», τὰ ὅποια ἐνοικιάζονται καὶ εἰς ὀλίγας μόνον ἡμέρας, ἦσαν τότε ἐν Σταυροδρομίᾳ πολλά, ἔλα σχεδὸν οἰκογενειῶν καθολικῶν καταγομένων ἐκ τῆς Ἰσπερίας. Ἦσαν ἐν εἶδος maisons meublées, πολλά δὲ pensions. Ὁ Εὐδῆς ἀσιμένως παρεδέχθη νὰ μοὶ προμηθεύσῃ μίαν «μικροῦλαν κάμαραν» διαθέσιμον παραπλεύρως τῆς ἰδικῆς του.

Ἄμ' ἔπος ἄμ' ἔργον. Μετὰ τὸ γεῦμα μετέβημεν πρὸς ἐνοικίαν

κίαν τοῦ δωματίου καὶ τὸ ἐκρατήσαμεν πρὸς μηνιαῖον ἐνοίκιον γρ. 120, περιλαμβανομένης καὶ τῆς ὑπηρεσίας.

Ὁ Δαμιανὸς ἐθεώρησε λίαν τυχηρὰν τὴν σύμπτωσιν, διότι ὑπελήπτετο τὸν Εὐδῆν καὶ ἐβασίλευτο εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν τῆς νυκτερινῆς διαγωγῆς μου.

Μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἐγκαθιστάμεν εἰς τὴν κατοικίαν μου, ἧς ἡ «νοικοκυρά» ὀνομάζετο Ῥοζίνα, σύζυγος Stolzenberg τινός, καταγομένου ἐκ Πρωσίας, φαρμακοποιῦ ἔχοντος τὸ φαρμακεῖόν του εἰς Σταμπούλ.

Ὁ Γεώργιος Εὐδῆς ἦτο λίαν ἐγκρατῆς τῆς Τουρκικῆς γλώσσης καὶ δὴ τῆς δημώδους, ἀπὸ τῆς πρώτης δὲ ἡμέρας τῆς συνοικήσεώς μου μετ' αὐτοῦ ἐξέφρασα τὴν στενοχωρίαν μου διὰ τὴν ἄγνοιαν τῆς γλώσσης καὶ τὰς ματαίας ἐπὶ ἓνα μῆνα προσπαθείας μου, νὰ μάθω τοῦλάχιστον τόσον ὅσον νὰ δύναμαι νὰ συναρμολογῶ ἐκ λέξεων φράσεις χωρὶς νὰ καθίσταμαι γελοῖος.

— Σπούδασε, μοὶ εἶπε, τὸ γραμματικὸν μέρος, ὅπως τὸ ἐσπούδασα ἐγὼ ἀποστήθιζε καθ' ἐκάστην, ὄχι πολλάς, δέκα λέξεις καὶ ἀπελούμενος ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ἀσκήσιν τῆς ἀκοῆς, ἀκροῶμενος τοῖς περίξ σοῦ συνδιαλεγομένους, ἢ ἀξυπνήσης ταχέως ἡμέραν τινὰ ἐννοῶν τὴν Τουρκικὴν. Διὰ νὰ σπουδάσω δὲ τὴν γραμματικὴν καὶ τοὺς γραμματικοὺς κανόνας μοὶ ἐδάνεισε βιβλίον Τουρκικῆς γραμματικῆς, εἰς ἣν τοὺς Τουρκικοὺς χαρακτήρας ἀντικαθίσταν Λατινικοί, οὕτω δὲ ἀπεφεύγετο ἡ δυσκολία τῆς ἐκμάθησεως ἀναγνώσεως καὶ γραφῆς Τουρκικῆς· εἶχε δὲ τὴν καλὴν θέλησιν νὰ μὲ ἐκγυμνάσῃ εἰς τὰς μελέτας μου κατὰ τὰς ἐσπέρας, τῶν μελετῶν μου τούτων γνωμένων μετὰ μεγάλῃς ἐπιμελείας καὶ ὑπομονῆς.

Οὕτως ἔμαθον τὰς κλίσεις τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων ἐνεργητικῶν καὶ παθητικῶν καὶ ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ὡς καὶ μέσων μεταβατικῶν (ἰδιόρρητος καὶ εὐκολος εἶναι ὁ σχηματισμὸς εἰς τὴν Τουρκικὴν γλώσσαν τῶν μεταβατικῶν ῥημάτων).

Ἐμαθον τὴν πτωχὴν τῆς γλώσσης ἐτυμολογίαν καὶ τὴν σύνθεσιν ἐπιθέτων καὶ εἰς τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀφίξιν μου ἠτοίμαζον τὴν ἐκπληξὴν εἰς τὸν προϊστάμενόν μου νὰ μὲ ἀκούῃ νὰ ὁμιλῶ τὴν Τουρκικὴν, ἂν ὄχι μετὰ τῆς

αὐτῆς ἀκόμη εὐχερείας, ἣν ἡ μακρὰ αὐτοῦ πείρα τῷ παρείχε. Ἦρχισεν ὁμῶς καὶ ἡ ζηλοτυπία τῶν τοῦ γραφείου, ὑποθεσάντων ὅτι ἡ στέρησις μου τῆς γνώσεως τῆς Ἰουρκικῆς ἤθελε μετριάσῃ τὸ πλεονέκτημά μου ἀπέναντι αὐτῶν, τῆς ἰδιαιτέρας διακρίσεως τοῦ προϊσταμένου ἡμῶν πρὸς ἐμὲ ἕνεκα τῆς κοινωνικῆς μου θέσεως, ἣτις εἶχεν ἀρχίσῃ νὰ καθίσταται ἐπαισθητή.

Κ'

Δὲν ἀνέφερον πλέον τίποτε περὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἀπὸ τῆς ἀληθιμονότητος ἐκείνης Κυριακῆς τῆς τρίτης ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἀφιξεῶς μου εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν οὐδὲν σπουδαῖον συνέβη. Τὸ φθινόπωρον προέβη, οἱ θερινοὶ περίπατοι καὶ αἱ ἐκδρομαὶ ἐξέλιπον. Τὰς Κυριακὰς διηρχόμην ὡς εἶκός μετ' αὐτοῦ καὶ ἀπαξ ἢ δις μὲ ἰσθῆγγησε καὶ εἰς τὸ θέατρον, τὸ ὅποιον ὁμῶς εὐρίσκομεν δαπανηρὸν (γρ. 10) ἢ εἰσοδος εἰς τὴν πλατεῖαν). Τὰς δὲ ἐργασίμους ἡμέρας σπανίως συνηντιώμεθα.

Ἦρχισα ὁμῶς νὰ διακρίνω ἐν αὐτῷ κάποιαν μελαγχολίαν καὶ ἀπογοήτευσιν.

— Σὺ, μοὶ ἔλεγεν, ἐξέλεξες τὸ στάδιόν σου καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι διὰ τοῦτο θέλεις προσδεύσῃ γιγαντιαίοις βήμασιν, ἀλλ' εἰς ἐμὲ συμβαίνει τὸ ἐναντίον. Ἐγὼ εἰς τὸ ἐμπορικὸν στάδιον δὲν θὰ κάμω ποτὲ τίποτε, διότι δὲν τὸ ἀγαπῶ· ἐργάζομαι εἰς αὐτὸ ἐξ ἀνάγκης, θὰ κάμω ἡμέραν τινὰ καμμίαν κακοκεφαλῶν νὰ μεταβῶ εἰς Παρισίους ὅπως ὅπως καὶ ἐκεῖ διδῶν μαθήματα Ἑλληνικῆς θὰ σπουδάσω, ἂν θυνγῶ, τὴν ἰατρικὴν. Ἄν ἀποθάνω ἐκ τῆς πείνης, σὺ θὰ μείνης παρηγορία τῶν γονέων μας.

Συνεκινήθη ἐπὶ τασοῦτον, ὥστε ἔλαβον τὴν ἀπόφασιν νὰ γράψω τῇ πατρὶ μου καὶ νὰ προσπαθῶ νὰ τὸν πείσω. Ἡ ἡλικία μου δὲν ἐπέτρεπε συμβουλάς πρὸς πατέρα, ἀλλὰ δὲν ἠξεύρω πῶς καὶ διατὶ ὁ πατήρ μου ἐπέβη καὶ ἀνεκόλμισεν ἡμῖν τὴν ἀπόφασιν του.

Ὁ ἀδελφός μου ἔνδακρος ἀπὸ χαρὰν, μ' ἐνηγγαλισθῆ καὶ, ὡς νὰ ἐφοβεῖτο μὴ ὁ πατήρ μου τὸ μετανοήσῃ, ἀμέσως παρητήθη τῆς θέσεώς του καὶ ἐπέσπευσε τὴν εἰς Γαλλίαν ἀναχώρησίν του περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 1846, ἐπέδωκε δὲ εἰς τὰς σπουδὰς

του τῆς ἰατρικῆς θαυμασίως. Ἐγὼ δὲ μετὰ τετράμηνον ἀπὸ τῆς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀφιξεῶς μου ἔμεινα μόνος εἰς τόσον τρυφερὰν ἡλικίαν, σχεδὸν κύριος τῶν πράξεών μου καὶ συνειδῶς ἤδη τὴν πάλιν, ἣν ἔχω νὰ ὑποστῶ, ἐν πᾶσι καὶ ἀπέναντι πλείστων πρὸς προαγωγὴν μου.

Ὅφειλιν νὰ ὁμολογήσω ὅτι ὁ πρῶτος γραμματεὺς Ρουκάνης δὲν ἦτο φύσει κακός· ἀπ' ἐναντίας. Ἀλλ' εἶχε λάβῃ ἄλλην ἢ ἐγὼ ἀνατροφὴν ἐν χιῶρα δούλῃ, διάφορα εἶχε τὰ ἦθη ζῶν ἐν ἄλλῃ κοινωνικῇ ἀτμοσφαιρᾷ, ὡς δὲ προείπον, δὲν εἶχε τὸν προορισμὸν τῆς προόδου, ἣν ἐγὼ ἠνευρεῦόμην. Οὕτω πολλάκις διὰ γραφικὰς λεπτομερείας, ἢ ἄλλα παραπτώματα ἐπόμενα τῆς ἡλικίας μου, μοὶ ἐπανελάμβανε :

— Ποτὲ δὲν θὰ γέλνῃς ἄνθρωπος!

Ἐγὼ δὲ ζωηρὸς ὡς ἦμην καὶ ἀνατεθραμμένος ἐν θωπείαις καὶ ὑπὸ συνταγματικῶν οὐρανῶν βαρέως λίαν ἔφερον τὰς ἐπιτιμήσεις του καὶ δὴ τὴν πρόγνωσίν του τὴν δι' ἐμὲ ἀπαίσιον, ἐνθυμοῦμαι δὲ ὅτι μιᾷ τῶν ἡμερῶν, καθ' ἣν μοὶ τὴν ἐπανέλαβε κάπως ἀσχήμως, ἀπεκρίθην :

— Τοῦτο μένει νὰ ἴδομεν, ἐγὼ ὁμῶς πιστεύω, ὅτι μίαν ἡμέραν θὰ εἶμαι αὐθέντης σου.

Ἀνεφέρθη οὗτος ἐπὶ τοῦ προκειμένου εἰς τὸν Δαμιανόν, ὅστις τῷ εἶπε :

— Μὴ συνερίζεσαι· εἶναι παιδί καὶ χαϊδευμένον παιδί.

Τὴν ἑσπέραν ὁμῶς κατ' οἶκον, διαρκοῦντος τοῦ γεύματος, μεῖνῃ ἠρώτησε τί ἔτρεξε μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τοῦ Ρουκάνη καὶ εἶπον :

— Ὅλα καλά, μὰ νὰ μὴ λέγῃ καθ' ἑκάστην ὅτι δὲν θὰ γέλνῃς ἄνθρωπος.

— Ἄν θέλῃς, μοὶ εἶπε μειδιῶν, νὰ γέλνῃς, θὰ γέλνῃς, μὴ συνερίζεσαι τὸν Ρουκάνην καὶ ἕνεκα τῆς ἡλικίας του καὶ διότι δὲν εἶναι καλῆς ὑγείας καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι παράξενος, ἀλλὰ κατ' οὐσίαν καλός.

Δὲν ἠξεύρω πῶς ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ὄχι μόνον δὲν ἐπανέλαβεν ὁ Ρουκάνης τὴν πρόγνωσίν του, ἀλλὰ καὶ πολὺ τρυφώτερος κατέστη πρὸς ἐμὲ καὶ διαχυτικώτερος καὶ μοὶ ἐπέτρεπεν, ὡς προείπον, τὴν ἀνάμιξίν μου, ὅπου δὲν ἦτο ὁ κύκλος τῆς κυρίας ἐργασίας μου, οὕτω δὲ ἐξηκολούθησα μέχρι τοῦ χειμῶνος

του έτους 1847 άνευ σπουδαίου τινός σφιγάντος τὸ στάδιόν μου.

Συνήψα σχέσεις μετά τινων άλλων συνοίκων τῶν πλείστων μὴ Ἑλλήνων. Ἡ δὲ φιλία μου πρὸς τὸν Εὐδην καθ' ἑκάστην ἠϋξάνεν, αὐτός δὲ μακρὰν τοῦ ἐπιβλέπειν τὴν κοινωνικὴν διαγωγὴν μου, κατ' ὃ νέος, σπουδάζας ἐν Παρισίοις τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν, κυρίως δ' ἐκεῖ μόνον διασκεδάζας, μὲ εἰσήγαγεν εἰς τὰς διασκεδάσεις τοῦ καιροῦ ἐκεῖνου, τὸ θέατρον καὶ τὰς «βεγγέρας» οἰκογενειῶν πάντοτε Καθολικῶν, ὅλων ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐνοικιαζουσῶν δωμάτια.

Αἱ συναναστροφαι αὐται συνέκειντο συνήθως ἀπὸ «νοικατόρους» τῆς οἰκίας, προσερχομένων καὶ άλλων «σπιτονοικοκυρῶν» μετά τινων τῶν «νοικατόρων» τινῶν καὶ τῶν θυγατέρων ἢ ἀδελφῶν τινῶν, ὅσαι εἶχον τοιαύτας, διήρχετο δὲ ἢ ἑσπέρα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν μικρᾷ χαρτοπαιξίᾳ ὑπὸ τὸ λίκον ἵπποτων ταντουρι τὸ τότε σύνηθες μέσον τῆς θερμάνσεως ἐν ταῖς δωματίοις κατὰ τὸν χειμῶνα· διαρκούντος δὲ τοῦ χαρτοπαιγνίου ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον «τριανταμιάς» εὐρίσκετο καιρὸς διὰ «γλυκειᾶν κουβένταν» μεταξὺ τῶν νέων.

Τὸ ταντουρι ἦτο εἶδος τραπέζης τετραγώνου, ἐχούσης καθ' ὅλας τὰς πλευράς τοῦ κάτω μέρους ὀριζοντίους ῥάβδους χρησιμεύσας ὡς στηρίγματα τῶν ποδῶν. Ἐπὶ τὴν τράπεζαν αὐτὴν ἐτίθετο πύραυλον περιέχον ἄνθρακας πολὺ χιονευμένους. Ἡ τράπεζα ἐτοποθετεῖτο εἰς γωνίαν τοῦ δωματίου, οὗ αἱ δύο πλευραι κατεῖχοντο ἀπὸ ἀνάκλιτρα ἐπὶ τὸ τουρκικώτερον (μεντερλίκια). Ἐκαλύπτετο δὲ διὰ μεγάλου ἐφαπλώματος, οὗ αἱ ἄκραι ἐκάλυπτον τὰ «μεντερλίκια», ἐπὶ δὲ τῶν δύο άλλων πλευρῶν τοῦ ταντουρίου ἔφθανε μέχρι τοῦ ἐδάφους, οὕτως ὥστε καὶ οἱ καθήμενοι εἰς καθέκλας νὰ καλύπτωσι τὸ σῶμά των «ἀπὸ τὴν μέσῃν καὶ κάτω».

Τὸ ταντουρι ἐχρησίμευε καὶ ὡς τράπεζα ἐργασίας καὶ ὡς τράπεζα γεύματος καὶ ὀγὼ δειπνοῦ προσφερομένου κάποτε εἰς τοὺς «βεγγιαδῶρους», συγκεκλιμένους ἀπὸ γλυκίσματα τουρκικὰ «μπακλαδάδες», «χαλβάδες» κ.λ.π., κάποτε δὲ καὶ ἀπὸ μόνον «σιμίτια γιαγλῶδικα» (κουλούρας ζυμωμένας μὲ βούτυρον) μετά κυαθίσκου καφέ.

Εἰς τὰς βεγγέρας αὐτὰς εἰσήχθη καὶ ἐγενόμην δεκτὸς ὑπὸ

τὴν σκέπην τοῦ Γεωργ. Εὐδην ὡς «παιδί» καὶ ὀλιγίστη προσοχὴ ἐδίδετο εἰς ἐμέ . . . Ἐγὼ λίαν βαρέως ἔφερον τὸν τίτλον τοῦ «παιδιοῦ», ἀλλ' ἐπεφυλαττόμην. Μετεῖχον τῆς «τριανταμιάς», προσεπάθουν δὲ παντὶ σθένει νὰ καθίσταμαι εὐχάριστος εἰς ὅλους καὶ ὅλας καὶ νὰ ὑποδεικνύω ὅτι οἱ μικροὶ μεγαλώνουν καὶ κάποτε ἐξέρχονται τοῦ συνήθους ὅρου τῆς ἀναπτύξεως καθόλου.

Συνεχῶς ἢ μήτηρ μου μοι ἔπειτε δῶρα πολυειδῶν οἰκιακῶν γλυκισμάτων καὶ «κουλουράκια» διὰ τὸν καφέν μου, εἰς τῶν ὁποίων τὴν κατασκευὴν ὡς ὅλαι σχεδὸν αἱ Χίται ἐξείχεν. Ἐγὼ δὲ διένεμον αὐτὰ εἰς τὰς οἰκογενείας, αἵτινες, ὡς εἶπον, μὲ ἐδέχοντο εἰς τὰς «βεγγέρας τινῶν» καὶ βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον κατῶρθουν νὰ δίδεται καὶ εἰς ἐμέ ποιά τις προσοχὴ καὶ ἀπὸ «παιδί» νὰ καλοῦμαι «παλληκαράκι».

Ἔπεται συνέχεια

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑΝΑΣΤΟΥ¹

ΤΑ ΠΑΡΑΔΟΞΑ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

*Ἡ Κυριακή.—Τὸ ἰταλικὸν ἑορταστικόν.—Ἡ ἀπαγορεύσις τῶν ἀνάγνωστων.—
Μὴ πίνης ζῦθον.—Μὴ κωμικῆς σιγαρέτας.—Μὴ τυμπανισμοῦ Ἀρα-
πῶν.—Ἡ ἀποχώρησις.—Ἡ μαῦρος γαμβρός καὶ ἡ νύμφη εἰς τὰ
κρῦα τοῦ λουτροῦ.—«Γεννητοῦρι» ἐντὸς σιδηροδρόμου.—«Καφὲ
σαντὰν τοῦ κουτιοῦ».—Με 100 γλῶσσαι!—Ἐκείνησις τοῦ πολιτισμοῦ
ἐπὶ τῶν πρῶτων ἀγρίων.—Ἄλλοι διαζυγίου.—Ἡ Ἀριστοτέλεια Βροντή
καὶ ὁ Κορυθαίολος Ἀσπιδοφόρος.—Ἐρυθρόδερμοι βουλευταί.—Περὶ
Ἰνδιάνων.—Τὰ ἐρυθρὰ τέκνα τοῦ «Μεγάλου πατρὸς».*

Ἐίχε συμφωνηθῆ μεταξὺ τῶν συνταξιδιωτῶν, ὅσοι δὲν θὰ ἔχουν φύγη ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος ἐκ Νέας Ἰόρκης, νὰ συνέλθουν τὴν πρώτην Κυριακὴν εἰς ἓν ἰταλικὸν ξενοδοχεῖον καὶ νὰ ανταλλάξουν ἐκεῖ τὰς ἐντυπίσεις των περὶ τοῦ Νέου Κόσμου καὶ νὰ ἑορτάσουν διὰ καλοῦ γεύματος τὴν πρώτην των αὐτὴν ἑορτήν.

Δὲν ἦτο δύσκολον νὰ εἴρω τὸ μέρος. Οἱ δρόμοι ἀντὶ ὀνομάτων φέρουν αὐξοῦντας ἀριθμοὺς καθὼς καὶ αἱ καθέτως πρὸς τοὺς δρόμους λεωφόροι. Ὅλα τὰ καταστήματα ἦσαν κλειστὰ καὶ ἡ ὄψις τῆς πόλεως εἶχε τι τὸ πένθιμον καὶ ἔρημον.

Ἐλὸς ἔφθασα καὶ συνήντησα μερικοὺς ἐκ τῶν συνταξιδιωτῶν, Ἰταλοὺς κυρίως. Οἱ Ἕλληνες εἶχαν φύγη ὅλοι.

Ἐἰς Ἰταλὸς μ' ἐχαιρέτισε φιλοφρόνως καὶ προσεφέρθη νὰ μὲ «τραττάρη».

— Ἴτι παίρνετε ;

— Ἐν ποτήρι μπόρα, ἀπήντησα.

— Ἄ, εἶπεν ὁ ξενοδόχος, αὐτὸ δυστυχῶς δὲν γίνεται, τὴν Κυριακὴν, πρέπει νὰ ἤξεύρετε, ἀπαγορεύεται ἡ πώλησις μπόρας!

— *Accidente!* ἀνέκραξαν ἐν ἀγανακτήσει οἱ Ἰταλοί, αὐτὴ εἶναι ἡ περίφημος ἐλευθερία!

Ἐγινε πολεμικὸν συμβούλιον καὶ ἀπεφασίσθη νὰ φέρη μὲν ὁ ξενοδόχος τὴν μπόραν, ἀλλὰ νὰ ἐκκενώσωμεν μονορροφητὶ τὰ ποτήριά μας προτοῦ προλάβῃ ὁ μετημφισμένος ἀστυνόμος ν' ἀνακαλύψῃ τὴν πράξιν.

Πρέπει νὰ σᾶς εἶπω ὅτι ἐδῶ ὁ κόσμος δὲν εἶναι τόσο ἐλεύθερος νὰ κάμνῃ ὅ,τι θέλει. Μία γειτόνισσά μου κατηγγέλοθ' πρό τινος, διότι τὴν Κυριακὴν λίαν πρωτὶ ἐφωράθη σφουγγαρίζουσα τὴν ἐξωτερικὴν κλίμακα τῆς οἰκίας τῆς. Ἰῆς ἓν πρόσγειον, ὅπου τὴν Κυριακὴν ἐσυνήθιζαν νὰ παίζουσι «Φουτμπῶλ», ἀπηγορεύθη ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας τὸ παιγνίδιον τοῦτο ὡς ἀντιβαλὼν εἰς τὴν Κυριακὴν ἀργίαν.

— Ἐπὶ τέλους, εἶπα, ἡ κυριακάτικη ἀργία ἔχει καὶ τὰ καλὰ τῆς καὶ τὸ ἥμισυ τῶν ἐγκλημάτων γίνονται εἰς τὴν Ἑυρώπην ἀκριδῶς τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἑορτάς.— Ἄς εἶναι, ἤμπορῶ νὰ σᾶς προσφέρω ἓν ἑλληνικὸν σιγαρέττον ἐκτάκτως ἀρωματωδές; Παράγει τῶρα καὶ ἡ Ἑλλάς τουρκικὰ καπνά.

— Ἴδὸ δέχομαι, εἶπε μελαγχολικῶς ὁ φίλος μου, ἀν καὶ ὀφείλω νὰ ξεσυνήθισω τὸ σιγαρέττον.

— Διατί, μήπως σᾶς βλάπτει ὁ καπνός;

— Ὅχι δὲ, ἀλλὰ μεταβαίνω εἰς τὴν Ἰνδιανόπολιν, καὶ, καθὼς ἔμαθα, εἰς τὴν Πολιτείαν τῆς Ἰνδιάνας ἀπαγορεύεται τὸ κάπνισμα σιγαρέττων.

— Ἄλλο πάλιν αὐτό! καὶ διατί;

— Διότι, εἶπεν ἄλλος, ὡς γνωστόν, ἡ νεολαία δὲν φουμάρει ἐκεῖ ὅπου ἐπιτρέπονται μόνον ποῦρα δαπανηρὰ καὶ ἡ βαρύσημος πίπα, ἐνῆ ἐξοικειοῦται τόσο ταχέως πρὸς τὰ σιγαρέττα. Λοιπὸν χάριν τῆς μελλούσης γενεᾶς ἡ παροῦσα ὑποβάλλεται εἰς τὴν στέρησιν αὐτὴν.

— Ἐγὼ, εἶπεν ἄλλος, κατὰγομαι ἀπὸ πτωχὴν οἰκογένειαν, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἔλειψεν ἀπὸ τὴν πτωχικὴν μας τράπεζαν τὸ κρασί, καὶ τῶρα σκέπτομαι πῶς θὰ ζῶ χωρὶς κρασί εἰς τὸ Κάνσας, ὅπου πρόκειται νὰ μεταβῶ.

— Πάρε ἓν ἢ δύο βαρέλια οἴνου Καλιφορνίας μαζί σου· οἱ καλιφορνικοὶ οἴνοι εἶναι καθ' ἑλα ἐφάμιλλοι μέ...

— Ἴτι μ' ἐνδιαφέρει, ἀφοῦ εἰς τὴν πολιτείαν αὐτὴν ὁ νόμος ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν οἴνου. Ἴδὸ πολὺ ἤμπορεῖ μὲ συνταγὴν

¹ Ἴδε καὶ σελ. 358.

τοῦ ἱατροῦ νὰ προμηθευθῆς ὀλίγας οὐγγίαις κρασί τῆς κίνας ἀπὸ τὸ φαρμακεῖον.

— Μήπως ἀπαγορεύεται καὶ ὁ γάμος εἰς ἄλλας Πολιτείας; ὑπέλαθε δειλῶς νεανίσκος, ὁ ὁποῖος ἐφαίνετο ὅτι ὄχι μόνον πρὸς κατάκτησιν δολλαρίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς κατάκτησιν καρδιῶν ἦτο ἕτοιμος νὰ ἐκστρατεύσῃ.

— Ἴδῶ ἔπεσες ἔξω, παιδί μου. Ὁ γάμος ὄχι μόνον δὲν ἀπαγορεύεται, ἀλλ' ἐπιβάλλεται σχεδόν. Ἐἴς τὴν πολιτείαν τῆς Ἰόδας ἐπιβάλλεται τῶρα φόρος 25 δολλαρίων ἑτησίως ἐπὶ παντὸς ἀγάμου. Ἀλλ' ἀκριβῶς ἐκεῖ δὲν εἶναι ἴσως εὐκολόν νὰ εὕρῃς γυναῖκα, διότι σπανίζει τὸ διαθέσιμον ἰσραὶν φύλον.

— Αἶ, τότε παίρνω μίαν Ἀραπίναν ἢ μίαν Ἰνδιάναν.

— Σιγά, παρακαλῶ, ἐντελῶς ἐλεύθερος δὲν εἶναι οὔτε ὁ ἔριος ἐδῶ. Ἐἴς πολλὰς Πολιτείας ἀπαγορεύονται γάμοι μεταξὺ λευκῶν καὶ μαύρων. Ἐἴς ἄλλας μεταξὺ λευκῶν καὶ Ἰνδιάνων. Εἰς ἄλλας ὅμως ἐπιτρέπεται μὲν εἰς λευκοὺς προικοθήρας νὰ νυμφεύωνται Ἰνδιάνας γυναῖκας (δηλ. ἐρυθροδέρμιους αὐτόχθονας), ἀλλ' ἢ ἐρυθρόδερμος καλλονὴ χάνει τὴν προικὰ τῆς, ἂν τυχὸν ἐδικαιοῦτο νὰ λάβῃ τιαυτήν παρὰ τοῦ Δημοσίου.

— Πῶς γίνεται αὐτό;

— Ἴδού· μερικαὶ φυλαὶ «ἀγρίων» εἶχαν λάβῃ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως ἐκτεταμένα δάση νὰ ζοῦν καὶ νὰ κυνηγοῦν εἰς αὐτὰ «ὡς ἄγριοι». Ἰσχυάτως μία τιαυτὴ κοινότης ἐπώλησε τὰ κοινοτικά τῆς δάση εἰς τὴν Κυβέρνησιν ἀντὶ πολλῶν ἑκατομμυρίων καὶ ἐπρόκειτο νὰ διανεμηθῇ τὸ τίμημα μεταξὺ τῶν ἀποτελούντων τὴν φυλὴν. Ἰππειδὴ τὸ πᾶσιν τὸ ἀναλογοῦν εἰς ἕκαστον ἢ εἰς ἑκάστην δὲν ἦτο εὐκαταφρόνητον, ὀλίγον πρὸ τῆς διανομῆς ἔγιναν 300 γάμοι μεταξὺ λευκῶν προικοθηρῶν καὶ ἐρυθροδέρμιων παρθένων καὶ χηρῶν, ἀλλ' ἢ Κυβέρνησις δυσηρεστήθη καὶ ἐδήλωσε λακωνικῶς, ὅτι αἱ οὕτω συζευχθεῖσαι ἀποκλείονται τῆς διανομῆς.

— Καὶ μεταξὺ λευκῶν καὶ Κινέζων ἀπαγορεύονται οἱ γάμοι εἰς μίαν πολιτείαν, ὥστε . . . ὥστε κύτταξε παιδί μου νὰ μὴ χάσῃς τὴν καρδίαν σου εἰς καμμίαν μαύρην καλλονὴν ἢ εἰς καμμίαν ἐρυθρόδερμον παρθένον τῶν δασῶν, προτοῦ ἐρωτήσῃς τὸν δικηγόρον σου, ἂν σοῦ τὸ ἐπιτρέπη ὁ νόμος. Ὡς ἀντιση-

κωμα ὅμως τῶν περιορισμῶν τούτων ὁ νόμος ἐπιτρέπει εἰς ἄλλας Πολιτείας παιδία 16 ἐτῶν νὰ νυμφεύωνται χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τοῦ πατρὸς των!

— Ποῦ νὰ εὕρῃ κανεὶς διέξοδον εἰς αὐτὸν τὸν δαίδαλον περιορισμῶν τοῦ οἴνοπνεύματος, τοῦ καπνίσματος, τοῦ γάμου. . .

— Μπα, αὐτὰ δὲν εἶναι ἀκόμη τίποτε. Ἐἴς μερικὰς Πολιτείας αἱ ἐπαρχίαι ἔχουν μεγάλην αὐτονομίαν καὶ τὰ ἐπαρχιακὰ συμβούλια ψηφίζουν καὶ αὐτὰ νόμους περιορίζοντας τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου. Ἐἴς Πολιτείας, ὅπου ἐπιτρέπονται τὰ οἴνοπνευματώδη ποτά, ὑπάρχουν δῆμοι αἱ ὁποῖαι τὰ ἀπαγορεύουν, ἄλλοι ἔχουν βιομηχανίαν σιγαρέττων καὶ ἐπιτρέπεται μὲν ἢ παραγωγή πρὸς ἐξαγωγήν, ἀπαγορεύεται ὅμως ἐπιτοπίως τὸ κάπνισμά των. Καὶ ἄλλα παρόμοια.

***

Εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἐγνωρίσθημεν μὲ ἄλλους μετανάστας ἐγκατεστημένους πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, παρὰ τῆν ὁποίων ἐμάθωμεν πολλὰ περίεργα.

— Εἰς τὸν δῆμόν μου δὲν ὑπάρχει στρατός, ἐν τούτοις κάθε βράδυ σημαίνει ἢ ἀποχώρησις.

— Ἀλλὰ πρὸς τί;

— Δίδεται τὸ σύνθημα εἰς τὰ παιδία καὶ τοὺς ἀγυιόπαιδας νὰ συμμαζευσθοῦν ἀπὸ τοὺς δρόμους. Μετὰ τὰς ἐγγεὰ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς παιδία νὰ γυρίζουν εἰς τοὺς δρόμους.

— Ὁ Παπᾶς τοῦ χωριοῦ μας, λέγει ἄλλος, συνελήφθη καὶ ἐφυλακίσθη, διότι ἐστεφάνωσε ἕνα μαῦρον μὲ μίαν νέαν λευκὴν. Ἐπίσης συνελήφθησαν ὁ «μαῦρος» γαμβρός καὶ ὁ πενθερός του, ἐνῶ ἢ νύμφη ἔμεινεν εἰς τὰ κρύα τοῦ λουτροῦ.

— Ἀπὸ τὸν Καναδῶν, διηγείται ἄλλος, φθάνουν ἀμαξοστοιχίαι πλήρεις ἐπιβάτων. Ἐἴς μίαν ἐξ αὐτῶν εὗρισκετο Ἰβραίνα εἰς λίαν ἐνδιαφέρουσαν κατάστασιν. Λίφνης «τὴν πιάνουν οἱ πόνοι». Ἦν τραῖνον σπεύδει πρὸς τὰ σύνορα. Ἡ γυνὴ συγκρατεῖται ὅσον ἢμπορεῖ διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὸ γεννώμενον τέκνον τῆς τὸ νομικὸν πλεονέκτημα νὰ γεννηθῇ ἐντὸς τῆς εὐδαίμονος Συμπολιτείας. Διότι ὁ γεννώμενος ὑπὸ τὰς πτέρυγας τοῦ ἀμερικανικοῦ ἀετοῦ, καὶ ἐξ ἀλλοδαπῶν γονέων, θεωρεῖται Ἀμερικανὸς ὑπήκοος. Ἀλλ' εἰς μάτην. Ἦν νεογνὸν ἦλθεν εἰς τὸν

κόσμον πριν φθάσουν εις τὰ σύνορα. Οἱ ἄλλοι ἐπιβάται προσφέρουν τὰ ἐπανωφόριά των διὰ τὸν μικρὸν «σιδηροδρομογέννητον», ὁ ὅποιος ἀπὸ τὴν ἀνυπομονησίαν του ἔχασε τὸ δικαίωμα νὰ γίνῃ μίαν ἡμέραν Πρόεδρος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν—διότι μόνον γηγενεῖς πολῖται γίνονται Πρόεδροι.

Τὴν στιγμὴν ταύτην ἐνεφανίσθη ὁ ξενοδόχος μετὰ τὴν «μακαρονάδαν» καὶ διεκόπη ἢ συνδιάλεξις. Μόνον κάποιος φιλόσοφος εἶπε:

— Τί εὐτύχημα ὅτι ὁ περὶ Κυριακῆς ἀργίας νόμος δὲν ἀπαγορεύει τὴν μακαρονάδαν.

— Ἕννοια σου, εἶπεν ἄλλος· ὅλα εἶναι δυνατά. Ἡ πώλησις γάλακτος, ἢ κατ' ἀνοχήν ἐπιτρεπομένη τὰς πρωϊνὰς ὥρας τῆς Κυριακῆς, ἀπηγορεύθη ὀριστικῶς εἰς μερικὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι μεταξὺ τῶν ἀμφισβητοῦν ποία ἔχει τὰ πριωτεῖα τῆς Ἱηρησκευτικῆς αὐτῆς ὑπερβολῆς. (Ὅτε εἶναι παράξενον ν' ἀπαγορευθῇ εἰς Χριστιανοὺς καὶ μὴ Χριστιανοὺς ἢ μαγειρικῆ κατὰ τὰς Κυριακάς.

— Καὶ τότε;

— Ἐ, τότε θὰ σχηματισθῇ Ἑταιρεία μετὰ κεφάλαιον 500 ἑκατομμυρίων, ἢ ὁποῖα θὰ λάβῃ προνόμιον ἐπὶ ἐτοίμων προγευμάτων τοῦ «κουτιοῦ» καὶ θὰ πωλῇ δοχεῖα περιέχοντα πλήρη γεύματα.

— Καὶ μήπως δὲν ὑπάρχουν αὐτὰ καὶ τώρα;

— Ἐνθουμοῦμαι μάλιστα ἐν ἡραῖον ἀνέκδοτον, εἶπεν ἄλλος.

— Λέγετε...

— Εἰς ἓνα μακρινὸν σταθμὸν τοῦ σιδηροδρόμου ἐν τῇ μέσῃ ἐρήμῳ ἦτο παντοπωλεῖον, τοῦ ὁποῦ τὰ ἐμπορεύματα, ψάρια, κρέατα, ὀπωρικά, λαχανικά ἦσαν τοῦ «κουτιοῦ». Μίαν φορὰν ἐπρομηθεύθη ἓνα φωνογράφον. Τὸν ἔδειξα εἰς ἓνα ἐκεῖ παριστάμενον νεανίαν Ἰνδιάνον προεξοφλῶν ἐκ τῶν προτέρων τὴν ἐκπληξίν, τὴν ὁποῖαν θὰ ἐπροκάλει εἰς τὸ ἐρυθρόδερμον τέκνον τῆς ἐρήμου. Ἄλλ' ἠπατήθη. (Ὁ νεαρὸς ἄγριος δὲν ἐξεπλάγη ποσῶς: «Ἄφοῦ ἔχει ψάρια, κρέατα, ντομάτες κ.τ.λ. τοῦ κουτιοῦ, εἶπε, τί παράξενον νὰ ἔχη καὶ καρφὲ σιγτῶν τοῦ κουτιοῦ».

Ἐκ τῶν 150 ἔθνῶν (μικροσκοπικῶν ἔθναρτων, ἐννοεῖται), ὑποδιαιρουμένων περίπου εἰς 400 φυλάς, με—φριξον, Κύριε—τε-

τρακοσίας γλώσσας, μόνον μία ἐθνικότης, τὸ μέγα ἔθνος τῶν Σιοῦ (γράφει Σιουικ) ἢ Δακότα λαλεῖται εἰς 17 φυλάς λαλούσας συγγενεῖς μεταξὺ τῶν γλώσσας. Αἱ 17 φυλαὶ περιλαμβάνουν περίπου 60.000 ψυχὰς καὶ εἶχαν ἄλλοτε εἰς πολεμικωτέρας ἐποχὰς εἶδος συμμαχίας. Σήμερον ἀναφαίνεται ἐνίοτε πολὺ περιέργως ἢ ἐπίδρασις τοῦ πολιτισμοῦ ἐπ' αὐτῶν. Ἄλλοτε ὁ «ἐρυθρὸς ἀνὴρ» ἐθεωρεῖτο εὐτυχῆς διὰ τὴν ἀφοσίωσιν καὶ λατρείαν, μετὰ τὴν ὁποῖαν τὸν περιέβαλλεν ἡ πιστὴ σύζυγός του. Ἄλλὰ, προσέθεσεν ὁ Ἴταλός, ὁ ὅποιος μᾶς διηγεῖτο τὸ ἐπεισόδιον «passato il tempo che Berta filava» (ἐπέρασαν τὰ χρόνια ὅπου ἡ Βέρθα ἔγνελλεν). Εἰς τὴν Νότιον Δακόταν κατηργήθησαν ἀπὸ τινος τὰ ἰδιαιτέρα φυλετικὰ δικαστήρια τῶν Ἰνδιάνων καὶ ὑπεχρεώθησαν καὶ αὐτοὶ νὰ δικάζωνται ὑπὸ τῶν κοινῶν δικαστηρίων τῆς χιώρας.— Εἰς τὴν πρώτην συνεδρίαν, λοιπόν, τοῦ πρωτοδικείου τῶν «λευκῶν» εὐρέθησαν ἐγγεγραμμένοι εἰς τὸ πινάκιον εἴκοσιν αἰτήσεις διαζυγίου Ἰνδιάνων. Ἀκούσατε μερικὰς: (Ὁ κύριος «Φαντασματοπάτης» μνηύει τὴν κυρίαν «Φαντασματοπάτου» ὅτι ἔδραπέτευσεν μετὰ κάποιον, ὁ ὅποιος ὀνομάζεται «Περιπατῶν Πολεμιστής», εἰς ἄγνωστον διεύθυνσιν.

— Αἶ, διέκοψεν ἄλλος, ἡ κυρία αὐτή, καὶ ἂν ἐρήμην καταδικασθῇ, δὲν θὰ λάβῃ τὸν κόπον νὰ ἐρυθριᾷ, ἀφοῦ εἶναι ἤδη ἐκ φύσεως ἐρυθρόδερμος.

— Ἡ κυρία «Καλοῦ Μοσχοποντικοῦ» καταγγέλλει ὅτι ὁ κύριος «Καλὸς Μοσχοποντικός» τὴν ἐγκατέλειπεν ἀπάγων τὴν δεσποινίδα «Περιπατεῖ ὡσάν νὰ πηδᾷ» (Δεσποινίδα Ἀκροδάμονα—ὡς τὸ μεταγλωττίσωμεν ἐπὶ τὸ ἀβρότερον—) καὶ τώρα ἡ κυρία «Καλοῦ Μοσχοποντικοῦ» ζητεῖ παρὰ τοῦ σεβαστοῦ δικαστηρίου τὸ δικαίωμα ν' ἀναλάβῃ πάλιν τὸ παρθενικὸν ἐπίθετόν της (τοῦ πατρὸς της ὀνομαζομένου «Ὁ ὑψηλὰ λακτίζων»). Ἄλλη ζωντοχήρα—ὡς τὴν ὀνομάσωμεν Πηγελόπην, διότι τὸ Ἰνδιανικὸν ὄνομά της εἶναι πάρα πολὺ δυσμετάφραστον—ἀφοῦ ἐπερίμενεν εἰς μάτην τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ (Ὁδυσσεῦς της, ζητεῖ μερικοὺς ἐκ τῶν ἔππων του, μερικὰ κλινωσκεπάσματα καὶ ποτὰ bene μίαν λιωρίδα ἐκ τῶν γαιῶν του. Μαζὶ μετὰ αὐτὰς τὰς στερουμένας πρωτοτυπίας ὑποθέσεις διαζυγίου, αἱ ὁποῖαι ἀντὶ νὰ ἔχουν σκηνὴν τὰ δάση τῆς Δακότας ἠδύναντο νὰ συμβοῦν καὶ

εις Παρισίους, υπάρχουν και μερικά όπωσοῦν πρωτότυποι. Μία ἐρυθρόδερμος καλλονή τῶν θασῶν ἀναφέρει ὅτι τὸ ἰσχυρότερον ἥμισυ τῆς τῆν ἐπερικοιεῖτο μὲν δεόντως διαρκούσης μιᾶς βαρυτάτης ἀσθενείας τῆς, καὶ ἠγόρασε πρώτης ποιότητος νεκρικὸν «κουτί» (διὰ τὴν τῆν ἀψὴ μὲ τιμᾶς) — ἀλλ' ὅταν εἶδεν ὅτι παρ' ἐλπίδα ἀνέρριψε, τότε ἐθύμωσε καὶ τῆν ἐξεδίωξε κακῆν κακῶς ἐκ τῆς οἰκίας του. Ὡς μάρτυρες προτείνονται οἱ κύριοι «Ἀριστερόχειρ Βροντή», «Συρίζουσα Καρακάξα» καὶ «Κορυθαίολος Ἀσπιδοφόρος». Αὐτὰ τὰ παραδείγματα σὰς ἀρκοῦν διὰ τὴν πείθειν, ὅτι κατ' οὐσίαν ὄλοι οἱ ἄνθρωποι, λευκοὶ καὶ ἐρυθρόδερμοι, εἶναι πλασμένοι ἐκ τοῦ αὐτοῦ πηλοῦ καὶ ὅτι οἱ νέοι ὄροι τοῦ βίου παντοῦ ἐπιφέρουν τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα.

***

Εἰς μίαν νέαν Πολιτείαν, οἱ Ἰνδιάνοι ἀπ' ἀρχῆς ἔδειξαν πάλιν ἐν φυσικὸν πλεονέκτημα τῆς φυλῆς τιν, ὅτι εἶναι καλοὶ διπλωμάται. Εἶχαν συνέλθῃ ἐκεῖ οἱ βουλευταὶ εἰς πρώτην συνεδρίαν διὰ τὴν ψηφίσουν τὸ Σύνταγμα τῆς Νέας Πολιτείας καὶ συνέβη τὸ πρωτοφανὲς γεγονός, ὅτι τῆν πλειονοψηφίαν εἶχαν ὄχι οἱ λευκοί, ἀλλ' οἱ Ἰνδιάνοι καὶ οἱ λεγόμενοι Μιγάδες. Αἱ συζητήσεις παρετείνοντο, διότι οἱ λευκοὶ βουλευτῆρες ἄνδρες ἐπέδωκαν τῆν λήξιν τῆς συνόδου καὶ τῆν κατόπιν νέαν σύγκλησιν (τῆς ἐπιχορηγήσεως ἕνεκεν), ἀλλ' οἱ Ἰνδιάνοι βουλευταὶ, ἐπιθυμοῦντες τῆν ταχείαν ψήφισιν τῶν ὑπὸ συζήτησιν προσεφέρθησαν τὴν πληρώσαν αὐτοὶ ἀπὸ τῆν τσέπην τιν εἰς τοὺς λευκοὺς συναδέλφους τιν τῆν ζητούμενην «ἐπιχορήγησιν» καὶ ἐπέτυχαν οὕτω τῆν ἐξακολούθησιν τῶν συνεδριάσεων.

***

Ἡ συνδιάλεξις ἐστράφη πρὸς τοὺς Ἰνδιάνους καὶ κάποιος ἄπειρος ἠρώτησεν, ἂν ὑπάρχουν ἀκόμη ἄγριοι ἄνθρωποι εἰς τὰ δάση. Τοῦτο ἠνάγκασε τὸν ἰατρὸν ν' ἀναλάβῃ τὸν λόγον. Ὁ καλὸς αὐτὸς doctore ἐγκατέλειψε τῆν ἄλλως ἀνύπαρκτον ἐν Ἰταλίᾳ πελατεῖαν του, διὰ τὴν προετοιμασθῆν ἐπὶ ἐν ἔτος ἐνταῦθα πρὸς ἐξέτασιν καί, ἀφοῦ λάβῃ τῆν σχετικὴν ἄδειαν, τὴν μεταβῆ εἰς τινὰ κέντρα τῶν χρυσοφόρων ἐρήμων, ὅπου ὑπάρχει ἔλλειψις ἐπιστημόνων ἰατρῶν.

— Βλέπεις ἐκείνην τῆν ἐξ 116 σελίδων ἀμερικανικὴν ἐφημερίδα; (Πρὸς ἀποφυγὴν τυπογραφικῶν ἀνακριθειῶν ἐπαναλαμβάνω καὶ λέγω ὅτι δὲν πρόκειται διὰ φύλλον ἐξασέλιδον οὔτε δεκαεξασέλιδον, ἀλλ' ἑκατονταδεκαεξασέλιδον).

— Ναι, τῆν βλέπω.

— Εἴθε, εἰς ἐκ τῶν συντακτῶν τῆς, ἐκ τῶν πνευματωδεστέρων μάλιστα, εἶναι γηγενῆς Ἰνδιάνος. Ὑπάρχουν βουλευταὶ καὶ συγκλητικοὶ διακεκριμένοι, οἱ ὅποιοι κατάγονται ἐξ Ἰνδιάνων ὑπάρχουν καὶ ἐπιστήμονες καὶ λόγιοι κυρίαι ἐκ τῆς φυλῆς αὐτῆς. Ὡστε, βλέπετε, ὅτι δὲν εἶναι καὶ τόση ἀπόστασις μεταξὺ τῶν καὶ τῶν λευκῶν.

— Καλὰ, αὐταὶ εἶναι ἐξαιρέσεις.

— Ὡς γνωστὸν, οἱ αὐτόχθονες τῆς Ἀμερικῆς μετέδωσαν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους τῆν χρῆσιν δύο σπουδαιότατων φυτῶν — τοῦ ἀραβοσίτου ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ καπνοῦ ἀφ' ἑτέρου. Ἐπίσης αὐτοὶ ἐδίδαξαν τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς τῆν χρῆσιν τῆς κινίνης. Καὶ τὸ κακάον, ἡ πρώτη ὕλη τῆς σοκολάτας, εἶναι ἀμερικανικῆς κατασκευῆς. Ὑπὸ τὸ γλυκύτερον κλίμα τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Περού οἱ Ἰθαγενεῖς ἦσαν κηπουροὶ καὶ εἶχαν ἰκανὸν πολιτισμόν, — εἶχαν συμπήξῃ κραταιὰς αὐτοκρατορίας μὲ συμπλέγματα δρόμων ἐνούνητων μεταξὺ τιν κωσμοβρῆεις μεγαλόπολεις, μὲ χρυσᾶ παλάτια, μὲ χρυσοῦς ναοὺς. Εἶχαν ἀναπτύξῃ ἰδιαιτέραν τέχνην πρωτότυπον εἰς τῆν ἀρχιτεκτονικὴν, εἰς τῆν ζωγραφικὴν, εἰς τῆν ἀγγειοπλαστικὴν. Εἶχαν καὶ ἐν χρήσιμον κατοικίδιον ζῷον, τὸ «λάμα» ἢ καμηλοπρόβατον, τὸ ὅπολον ἐχρησιμοποιοῦν ὡς φορτηγὸν ζῷον ἀντὶ ὄνου.

Εἰς μερικὰς νήσους τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν ἡ στενότης τοῦ χώρου ἐγέννησε τὸ οἰκτρὸν ἔθιμον τοῦ καννιβαλισμοῦ, δηλ. τῆς ἀνθρωποφαγίας. Εἰς τὰ βορειότερα μέρη τῆς Ἰπέρου, ὅπου δὲν ζῆ πλέον τὸ «λάμα», οἱ Ἰθαγενεῖς δὲν εἶχαν κανέν κατοικίδιον ζῷον, διότι δὲν ὑπῆρχαν οὔτε ἵπποι οὔτε βόες. Ἐπομένως, ἐστερημένοι φορτηγῶν ζῷων καὶ ἀροτριῶντων, δὲν εἶχαν οὔτε γεωργίαν οὔτε ἐμπόριον. Χωρὶς ἐμπόριον δὲν εἶχαν οὔτε ἄλλας ν' ἀλατίζουσαν τὰς τροφὰς τιν καὶ συνεπῶς δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι φυτοφάγοι. Ὁ ἄνθρωπος χωρὶς ἄλλας μόνον ὡς κρεοφάγος ἠμπορεῖ νὰ ὑπάρχῃ, φαίνεται. Λοιπὸν ἐτρέφοντο κυρίως ἐκ

κρέατος, έχοντας ως κύριον βιοποριστικόν ἐπάγγελμα τὸ κυνήγι καὶ τὸ φάρευμα.

— Καλά. Εἶπατε προηγουμένως ὅτι εἶχαν ἀραβόσιτον.

— Ναι, τὸν ἀραβόσιτον τὸν ἐσπειραν εἰς μικρὰς ἐλώδεις ἐκτάσεις ἐντὸς τῆς λάσπης, ὅπου φυτρώνει χωρὶς ὀργώματα καὶ μόνον τὸν ἐσκάλιζον μὲ σκαλιστήρι ἐκ κέρατος ἐλάφου ἢ ἐξ ὠμοπλάτης ἢ ἄλλων ὀστῶν μεγάλων ζώων. Ἄλλὰ τοιαῦτα γαῖαι εἶναι σπάνιαι. Ἀπὸ τὸν ἀραβόσιτον ἔκαμιναν ἓν εἶδος στραγάλια, τὰ ὁποῖα ἔτρωγαν ἐν ἰσραὴ πολέμου, ὅπως οἱ στρατιῶταί μας ἔχουν τὴν «γαλέτταν» ὡς εὐμετακόμιστον καὶ εὐδιατήρητον τροφήν. Φυσικὸν ἦτο εἰς φυλάς, αἱ ὁποῖαι ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγι, ν' ἀναπτύσσουν τὰ ἄγρια ἔμφυτα τῆς σκληρότητος, διότι ἔπρεπεν ἐξ ἐπαγγέλματος σφραγεῖς νὰ χύνουν αἷμα, νὰ στήνουν ἐνέδρας κ.τ.λ.

Εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ εἰς τὸν Καναδᾶν οἱ πρῶτοι ἀποικοὶ τῆς λευκῆς φυλῆς ἐπροσπάθουν φιλικῶς νὰ συμβιώσουν μετὰ τῶν Ἰθαγενῶν καὶ ἠγόραζαν παρ' αὐτῶν τόπους πρὸς ἀποικισμόν. Οὕτως ἡ χερσόνησος Μαγχάττα, ἐπὶ τῆς ὁποίας κείται σήμερον ἡ Νέα Ἰόρκη, ἠγοράσθη ἀπὸ ἓνα Ὀλλανδῶν ἀντὶ 300 μόνον δολλαρίων, ἐνῶ σήμερον μὲ 300 δολλάρια δὲν ἀγοράζεις οὔτε τρεῖς πήχεις οἰκόπεδον ἐδῶ. Ὅταν ὁμοῦ οἱ Ἰνδιάνοι ἔμαθον εἰς τοὺς λευκοὺς τὴν χρῆσιν τῶν πυροβόλων ὄπλων καὶ τῶν ἵππων ἱππασίας, ἤρχισαν ν' ἀμύνωνται κατὰ προχωρούντων λευκῶν καὶ ἐπηκολούθησαν ἀναρίθμητοι πόλεμοι, συνεπεία τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν φυλαὶ Ἰνδιάνων ἐντελῶς ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς καὶ ἄλλαι ἀπεσύρθησαν εἰς τὰ δύσβατα, δυσπρόσιτα καὶ ἀχρηστα διὰ τοὺς λευκοὺς βουνά. Εἰς τὰς ὑπολοίπους φυλάς ἴδρσαν κατόπιον εἰρήνης αἱ διάφοροι Κυβερνήσεις περιφερείας ἀρκετὰ εὐρείας, τὰς ὁποίας ἀνεγνώρισαν ὡς φυλετικὴν παρουσίαν τῶν φυλῶν αὐτῶν. Ἀνεγνώρισθησαν δὲ καὶ αἱ φυλαὶ ὡς αὐτόνομοι κοινότητες ἢ αὐτόνομα κρατῖδια ὑποτελῆ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

***

Εἰς ἐμὲ ἔκαμε πολλὴν ἐντύπωσιν ὁ τρόπος, καὶ ὃν λύονται εἰς τὸν Νέον Κόσμον τὰ φυλετικὰ ζητήματα. Ἡ λευκὴ φυλὴ

ἀφοῦ ἀπώθησε τὴν ἐρυθρόδερμον ἐκ τῶν καλλιεργησίμων ἐκτάσεων (τῶν ἄλλως ἀχρήστων εἰς τοὺς μὴ γεωργοὺς αὐτόχθονας), δὲν ἐξηκολούθησε τὸν πόλεμον καὶ μέχρις ἐξοντώσεως, τὸ ὅποιον δὲν θὰ ἦτο καὶ δύσκολον. Ἰουβαντίον ἠνοιξε τὰς ἀγκάλας τῆς πρὸς τοὺς «ἐρυθροὺς ἀδελφοὺς», ἐνομοθέτησεν ὅτι πᾶς Ἰνδιάνος, ἐγκαταλείπων ἐκουσίως τὴν ὑπηκοότητα τῆς αὐτονόμου φυλῆς του καὶ γινόμενος «φορολογούμενος» κάτοικος τῆς χώρας, γίνεται πολίτης μὲ ὅλα τὰ δικαιώματα τοῦ ἐκλογέως πολίτου. Ἐπειτα ἐνομοθέτησεν εὐρὺ κονδύλιον ἐκ τοῦ προϋπολογισμοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου τροφοδοτοῦνται καὶ ἐνδύονται ὅσοι ἐκ τῶν Ἰνδιάνων ἐπιθυμοῦν νὰ μείνουν «ἄγριοι», δηλ. νὰ εἶναι κυνηγοί, ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ὅτι αἱ παραχωρηθεῖσαι εἰς τοὺς αὐτόχθονας ἐκτάσεις εἶναι ἀνεπαρκεῖς πρὸς διατήρησιν τῶν ἐκ τοῦ κυνηγίου. Λοιπὸν, ὅταν οἱ Ἰνδιάνοι πεινοῦν, κατὰ τοὺς δριμεῖς χειμῶνας, στέλλουν ἐπιτροπὰς πρὸς τὸν «Μέγαν Πατέρα» τῆς Οὐασιγκτιῶνος καὶ πρὸς τὸ ἀρμόδιον ὑπουργεῖον καὶ ζητοῦν ἄλευρα καὶ ἐνδύματα ἐπὶ τῇ λόγῳ ὅτι τὰ θηράματα σπανίζουσιν.

Μὲ ἄλλους λόγους ἢ λευκῆς φυλῆς, ἀντὶ νὰ ἐξοντώσῃ τὴν νικηθεῖσαν ἐρυθρόδερμον φυλὴν, ἐργάζεται καὶ δαπανᾷ πολλὰ ἐκατομμύρια διὰ νὰ διατηρήσῃ τοὺς ἐρυθροὺς ἀδελφοὺς καὶ νὰ τοὺς ἐξυψώσῃ μέχρις αὐτῆς. — Ὑπάρχει φυσικὴ τις τάσις τῆς ἀναμίξεως τῶν δύο φυλῶν, διότι οἱ λευκοὶ ἄνδρες ἐκτιμοῦν ἐνίοτε τὰς ἐρυθροδέρμους παρθένους τῶν δασῶν (αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουν ἰδέας χειραφετήσεως), καὶ ἐνίοτε, ἀλλὰ σπανιότερον, λευκαὶ τινες κυρίαι ἐκτιμοῦν τὴν ἀνδρικότητα τῶν ἀγρίων.

Οἱ Μιγάδες ὅχι σπανίως εἶναι ἀνδρῖοι εὐφυέστατοι, ἐνοῦντες τὴν ἠθικὴν ὑπεροχὴν τῶν λευκῶν πρὸς τὴν φυσικὴν ἀντοχὴν τῶν αὐτοχθόνων, καὶ τὸ ὀλίγον «ἄγριον» αἷμα τὸ ἐγγυθὲν εἰς τὸν πληθυσμὸν βεβαίως δὲν ἐχειροτέρευσε τὴν φυλὴν. Ἄλλ' ἡ Συμπολιτεία καὶ ἡ κοινὴ γνώμη δὲν ἐπιδοκιμάζουν διόλου τὴν διὰ τῆς μεθόδου τῶν μικτῶν γάμων ἀπορρόφησιν τῶν αὐτοχθόνων. Ἐργάζεται τὸ Κράτος καὶ θυσιάζει πέντε ἕως ἕξ ἐκατομμύρια δολλαρίων ἐτησίως διὰ νὰ διατηρῇ τὴν ἐρυθρόδερμον φυλὴν ἀμιγῆ, ὅπως ἀφιλοκερδῶς, καὶ βλέπει μετ' εὐχάριστῆσεως ὅτι τινὲς τῶν Ἰθαγενῶν φυλῶν, καθὼς ἢ τῶν Δακοτῶν, ἤρχισαν νὰ πολλαπλασιάζωνται, ὅτι ἄλλαι φυλαὶ προοδεύουσιν

διδασκείσαι τὴν γεωργίαν. Ἄλλαι τέλος φυλαὶ ἐπεδόθησαν ἐπιτυχῶς εἰς τὴν ἵπποτροφίαν καὶ παράγουν ἐν ἀφθονίᾳ μικροσώμους ἵππους. Καὶ τοῦτο ἦτο τὸ φυσικώτερον, διότι αἱ φυλαὶ κυνηγῶν πρὸ τοῦ νὰ γίνουν γεωργοὶ ἔπρεπε νὰ διέρχωνται διὰ τοῦ σταδίου τοῦ κτηνοτρόφου.— Χωρὶς ἀντιζηλίαν βλέπει ἡ Συμπολιτεία εἰς τὴν νέαν Βουλὴν τῆς πολιτείας Ὀκλαχώμιας νὰ ἐπικρατῇ τὸ ἀναγεννώμενον ἐρυθρόδερμον στοιχεῖον εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε οἱ λευκοὶ βουλευταὶ νὰ μειονοφηφθοῦν εἰς τὸ κοινοβούλιον.

P. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

...

Μαργίτας — Ἰούλιος.

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ
ΕΓΚΕΦΑΛΟΙ

Ἰθναὶ γνωστὸν ὅτι ἡ διάπλασις τοῦ ἐγκεφάλου διαφέρει εἰς ἓνα ἕκαστον ἄνθρωπον καὶ ὅτι ὅλαι αἱ διαφοραὶ τῆς διαμορφώσεώς του προέρχονται ὄχι μόνον ἀπὸ τὸ βᾶρος τοῦ καθόλου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν διάταξιν τῶν διαφόρων μερῶν του καὶ ἰδίως τῶν ἐλλίκων τοῦ ἐγκεφαλικοῦ φλοιοῦ. Ἔως τὴν σήμερον δὲν κατώρθωσαν νὰ καθορίσουν τὸ μέτρον, μὲ τὸ ὅπολον πρέπει νὰ ἐξετάζωνται χωριστὰ οἱ ἐγκέφαλοι τῶν διαφόρων ἀνθρώπων. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν πολλῶν ἢ ἀνάπτυξις τῶν ἐγκεφαλικῶν αὐλάκων, ὁ πλοῦτος δηλαδὴ τῶν ἐλλίκων τῆς ἐγκεφαλικῆς ἐπιφανείας εἶναι καὶ τὸ μέτρον τῆς πνευματικῆς ἀναπτύξεως. Ἀλλὰ δὲν συμφέρει ἀκόμη νὰ διατυπώνωνται τοιαῦτα πρόωροι θεωρίαι, τοῦναντίον ἀπαιτεῖται νὰ περιγράφωνται ὅσον ἔνεστι λεπτομερέστερον καὶ ν' ἀπεικονίζωνται μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἀκρίβειαν οἱ ἐγκέφαλοι ἀνδρῶν διαπρεφάντων εἰς τὰ γράμματα καὶ εἰς τὰς τέχνας.

Τοιοῦτον ἔργον ἀνέλαβεν ἐν Βερολίνῃ ὁ Δ. Χάνσεμαν, ὁ ὅποιος ἐμελέτησεν ἕως τὴν ἰσὺν τοῦς ἐγκεφάλους τοῦ Μόμμισεν, τοῦ Μπούνσεν καὶ τοῦ Μέντσελ. Ἰθὺς τὸν μέγαν ἱστορικὸν Μόμμισεν πολυμερέστατος ἦτο ἰδίως ὁ μετωπιαῖος καὶ ὁ ἰνιακὸς ἐγκέφαλος, ὃ ἔστιν αἱ κάλλιται σπηλαιαὶ χῆραι τοῦ Φλόκοτς, ἐν ᾗ αἱ κινητικαὶ καὶ αἱ αισθητικαὶ σφαῖραι ἦσαν ἐν συγκρίσει ἀπλούστεραι καὶ σχεδὸν λείαι. Ἰθὺς τὸν Μπούνσεν τὸ ἀριστερὸν ἡμισφαίριον ἦτο πανταχοῦ θαυσιπρότερον διηυλακωμένον ἐν σχέσει πρὸς τὸ δεξιόν, καὶ εἰς τοῦτο πάλιν μόνον τὸ ἰνιακὸν τμήμα ἦτο πολυμερέστερον τῶν συνήθων ἐγκεφάλων. Ὁ ἐγκέφαλος τοῦ Μέντσελ ἦτον ἐντελῶς διάφορος. Ἰθὺς τὸν μέγαν τοῦτον ζωγράφον ἀμφότερα τὰ ἡμισφαίρια ἦσαν τόσον διάφορα ἀπ' ἀλλήλων, ὥστε ν' ἀμφιβάλλῃ τις ἐὰν ἀνήκουν εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ δύο ἂν αἱ αὐλακεὶ ἀνεξαιρέτως εἶχαν πολλὰς καμπὰς καὶ γύρους προέχοντας. Ἀριστερὰ ἅπαντα τὰ

προβλητικά και τὰ συνδετικά πεδία ἦσαν ἀσυνήθως ἀνεπτυγμένα, ἰδιαιτέρως δὲ τὰ τελευταία εἶχαν ἐπιφάνειαν ἐκτάκτως μεγάλην. Ἀλλὰ καὶ δεξιὰ τὸ ἴδιον πρᾶγμα παρατηρεῖτο, μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι μεταξὺ τῆς ἐμπροσθίας καὶ τῆς ὀπισθίας κεντρικῆς ἕλικος εἶχε ἐγχωρήσει καὶ μία τρίτη σφηνοειδῆς ἕλιξ. Ὁ Μέντσελ ἦτο ἀμφιδέξιος, ἄρα εἰργάζετο κατ' ἀρχὰς μὲ τὴν ἀριστερὰν χεῖρα καὶ δι' αὐτὸ ὄλα τὰ ἔργα του τὰ ἐκτελεσθέντα μὲ τὴν χεῖρα ταύτην δεικνύουν ἐκτακτον καὶ θαυμασίαν ἐπιτηδειότητα.

Ἐξετάζων τὰ γεγονότα ταῦτα ὁ Χάνσεμαν καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ πλοῦτος τῶν ἐγκεφαλικῶν ἐλίκων, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, δὲν ἀποτελεῖ ἐγγύησιν περὶ διανοητικῆς ὑπεροχῆς. Ἀναφέρει δὲ ὅτι εἰς τὸν ἐγκέφαλον ἐνὸς ἐργάτου, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ ζωῇ οὐδέποτε εἶχε διακριθῆ ἐπὶ νοημοσύνη, ἀνεῦρεν ἐπίσης μεγάλην ἀνάπτυξιν τῆς ἐγκεφαλικῆς ἐπιφανείας ὅχι μόνον εἰς τὰ αἰσθητικὰ κέντρα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς συνδετικὰς σφαίρας. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, προὔποτίθεται πάντοτε ὅτι ἡ ὑπέροχος δράσις βάσιν ἔχει τὴν πλουσίαν διαμόρφωσιν τῆς ἐγκεφαλικῆς ἐπιφανείας. Αὐτὸ μᾶς διδάσκει τοῦλάχιστον μέχρι σήμερον ἡ πείρα. Εἰς τὰς μικροκεφάλους αἰσθητικὰς σφαίρας ἀναπτύσσονται σχεδὸν κατὰ φύσιν, ἐν ἧ αἱ συνδετικαὶ εἶναι πάντοτε περιορισμέναι καὶ ἐλλιπεῖς. Ἰὸ περιεργὸν εἶναι ὅτι μεταξὺ τῶν αἰτίων, τὰ ὁποῖα, ὑπαρχούσης ἰδιοφυΐας, προκαλοῦν ὑπέροχον ἱκανότητα πρὸς δράσιν καὶ δημιουργίαν, ὁ Χάνσεμαν συγκαταλέγει καὶ τὸν ὑδροκέφαλον, τοῦ ὁποῦ φανερὰ ἔχνη παρατήρησεν ἄλλοτε μὲν εἰς τὸν ἐγκέφαλον τοῦ διασήμου φυσιολόγου Χέλμχολτς, νῦν δὲ εἰς τὸν ἐγκέφαλον τοῦ δαιμονίου καλλιτέχου Μέντσελ.

Ἡ χρησιμοποίησις τῶν μικρῶν σχολικῶν διαλειμμάτων, ἀναμεταξὺ τῶν ὥρῶν τῶν παραδόσεων, πρὸς ὄφελος τῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως τῶν παι-

ΣΧΟΛΙΚΗ
ΥΓΙΕΙΝΗ

δίων ἐπασχολεῖ ἀπὸ τινος ζωηρῶς τοὺς ἰατρικοὺς κύκλους ἐν Γερμανίᾳ. Εἰς τὰ πλεῖστα τῶν σχολείων οἱ μαθηταὶ ἐξέρχονται τῶν παραδόσεων μόνον κατὰ τὰ μακρὰ διαλείμματα, ἐνῆ κατὰ τὰ βραχέα σπανίως ἀφίθουν τὰ θρανία. Ἀναγκάζονται λοιπὸν

νὰ μένουν ἀκίνητοι εἰς τὰς θέσεις των. Ἀλλ' ἡ πείρα ἀπέδειξεν ὅτι, τοῦ ἀέρος μὴ ἀνανεουμένου, καὶ μὴ γινομένης σωματικῆς κινήσεως, ἡ κόπικσις καὶ ἡ ἐξάντλησις ἐπέρχονται ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους. Φανερὸν ἄρα ὅτι καὶ ὁ ἀῆρ τοῦ διηματίου πρέπει τακτικῶς ν' ἀνανεῖνεται καὶ εἰς τὰ παιδία πρέπει νὰ παρέχεται μεγαλειτέρα ἐλευθερία κινήσεων. Ἴν πάσῃ περιπτώσει θὰ συνέφερον ἴσως νὰ ἐξετασθῆ τί εἶναι προτιμότερον, νὰ εἴδεται περισσοτέρα ἐλευθερία κινήσεως εἰς τὰ παιδία, ἢ νὰ ἐκτελεῖται ὑπ' αὐτῶν σκοπίμως καὶ συστηματικῆ ἀσκήσις ὑπὸ τὴν ἐπίδλεψιν ἀνωτέρου.

Ἡ ἐλευθερία τῶν παιδίων κατήντησε σήμερον γενικὸν σύνθημα, ἀλλὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς κἀμινῆ νὰ λησιμονώμεν ἀφ' ἐνὸς μὲν ὅτι ὁ περιορισμένος χῶρος τοῦ περιβόλου τῶν πλειστῶν σχολείων δὲν ἐπιτρέπει μεγάλην ἐλευθερίαν εἰς τὰς κινήσεις τῶν παιδίων, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι τὰ παιδία, ἴης ἐκ τῆς ἀγαλινώτου ὀριμῆς των εἰς τὸ τρέξιμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας αὐτοβούλους παιδιὰς, τόσον καταποντοῦνται σωματικῶς ὥστε, κατὰ τὸν Μόσσο, ν' ἀποβαίνουν πλέον ἀνίκανα νὰ παρακολουθήσουν μετὰ προσοχῆς καὶ ἠφελείας τὸ προσεχὲς μάθημα.

Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ὄλοι σχεδὸν καταδικάζουν πλέον τὰς ἀσκήσεις μεταξὺ τῶν ὥρῶν τῶν μαθημάτων. Δὲν πρέπει ἕμεις ν' ἀποσιωπηθῆ καὶ ἐν ἄλλο ἀκρόμῃ. Οἱ σωματικῶς ὑποδεέστεροι καὶ ὀκνηρότεροι τῶν μαθητῶν πάντοτε κατορθώνουν νὰ ὑπεκφεύγουν καὶ ἀλλοτριότητι ποτὲ δὲν ἠφελῶνται ἐκ τῆς εὐκαιρίας νὰ παίξουν μὲ τοὺς ἄλλους, αἱ τοιοῦτοι δὲ πάντοτε εὐρίσκουν διαφόρους προφάσεις διὰ νὰ ἐξαιρεθοῦν ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς γυμναστικῆς, ἐνῆ δι' αὐτοὺς ἀκριβῶς ἡ ἀσκήσις θὰ ἦτο εὐεργετικωτέρα καὶ σχεδὸν ἀπαραίτητος ἀνάγκη. Εἰς τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ὑπάγονται ὄλοι ὅσοι ἔχουν στενὸν τὸ στήθος, μύωπας τοῦς ὀφθαλμοὺς, ραιβὰ τὰ σκέλη καὶ κυφὴν τὴν βᾶχιν.

Ἔτυχε νὰ ἐπισκεφθῆ μίαν Βερολίνοιον σχολικὴν ἐκθεσιν τοῦ ἔτους 1905-1906 καὶ εἶδα εἰς αὐτὴν ὅτι μεταξὺ 32,002 μαθητῶν ἐξετασθέντων ἰατρικῶς κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἐγγραφῶν ὑπῆρχαν 1920 κυφασκοληπτικά. Οἱ τοιοῦτοι φυσικῶς ὁ ἀποφύγουν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰ ἐλεύθερα παιγνίδια τῶν ὀμηλικῶν των. Δὲν πρέπει δὲ καὶ νὰ θεωρήμεν τὴν ἐμψυτον νοη-

μοσύνην τῶν παιδίων τόσον μεγάλην, ὥστε νὰ ὑποθέτωμεν ὅτι, ἀφιέμενα εἰς ἑαυτά, μόνα τῶν θὰ προτιμήσουν τὰς συστηματικὰς καὶ χρησίμους ἀσκήσεις. Ἴσιναι ἀνάγκη ἄλλος ν' ἀναλάβῃ τὴν φροντίδα, ὥστε κατὰ τὰ μεταξὺ τῶν μαθημάτων διαλείμματα αἱ κινήσεις νὰ γίνωνται ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὰς ὁδηγίας τοῦ διδασκάλου, ἐπὶ τινα μόνον λεπτὰ καὶ ὄχι καθ' ἕλην τὴν διάρκειαν τοῦ διαλείμματος, νὰ ἐπιτρέπουν δὲ αἱ κινήσεις αὗται εἰς τοὺς κουρασμένους καὶ καταπονημένους μὺς ν' ἀναπαύωνται. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ κατορθωθῇ ἴσως νὰ μετριασθοῦν αἱ βλάβαι τῶν ὀστέων ὡς ἐκ τοῦ βάρους, τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων καὶ τῆς καρδίας ὡς ἐκ τῆς κυρτῆς στάσεως καὶ τῆς ὑπερβολικῆς κλίσεως τοῦ σώματος πρὸς τὰ ἔμπρός.

Αἱ ἀσκήσεις πρέπει κυρίως νὰ εἶναι τοιαύτης φύσεως, ὥστε νὰ παρέχεται δι' αὐτῶν ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερα ἀνεσις εἰς τοὺς μὺς τῆς βράχειας, οἱ ἦμοι νὰ ὑψώνωνται καὶ νὰ αἴρωνται πρὸς τὰ ὀπίσω, νὰ εὐρύνεται τὸ στήθος καὶ νὰ διαστελλῶνται οἱ πνεύμονες. Ἰδὲ τὸ περιοδικὸν *Blätter für Volksgesundheitspflege* (VII, 2. 1907) ὁ ἰατρὸς Φράντς ὡς ἐξῆς ἀποφαίνεται περὶ τῶν ἀναπνευστικῶν κινήσεων :

«Παρητήρησα ὅτι μέχρι τοῦδε δὲν ἐκτελοῦνται ἐκεῖναι αἱ κινήσεις, ὅσαι τείνουν εἰς τὴν εὐρυγίαν τοῦ ἀνω θώρακος, κατὰ τὰς ὁποίας δηλαδὴ σταυρώνονται αἱ χεῖρες ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς, ὑψουμένων πλαγίως τῶν βραχιόνων κατ' εὐθείαν γραμμὴν, ἐν ᾧ τὸ στήθος προτείνεται πρὸς τὰ ἔμπρός, σύρεται πρὸς τὰ ὀπίσω ἢ κοιλία, καὶ κατὰ τὰς ὁποίας, ἐφ' ὅσον τηρεῖται ἡ στάσις αὕτη, — εἰς χῶρον βέβαια ἀπηλλαγμένον κονιορτοῦ — γίνονται βαθυτάται ἀναπνευστικαὶ κινήσεις. Ἐὖ πρόσηδον καὶ ἐλαστικὸν σῶμα ταχέως ἐξοικειοῦται εἰς τὴν ἀσκήσιν αὐτήν, τὰ δὲ καλὰ ἀποτελέσματα γίνονται καταφανῆ ἐντὸς βραχυτάτου χρόνου. Ἐὖ ἀνω μέρος τοῦ θώρακος ἀνορθοῦται, τὰ ἀκρῶμα ὀπισθοχωροῦν κατὰ τι καὶ τὸ στήθος εὐρύνεται σημαντικῶς. Ἐὰν δὲ μαζὶ μὲ τὴν ἀσκήσιν ταύτην ἐξετελεῖτο καὶ ἐκείνη, διὰ τῆς ὁποίας ἐνισχύονται οἱ μύες τῆς βράχειας, ἐὰν δηλαδὴ ἐγίνετο ἢ ἀνέγερσις τοῦ σώματος ἀπὸ τὴν ὀριζόντιον κατάκλισιν μὲ τὰς χεῖρας ἐσταυρωμένας ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς, βεβαίως δὲν θὰ συνέβαιναν πολλαὶ βλάβαι καθὼς ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας οἱ μαθηταί

ὑφίστανται καλλήμενοι ἐπὶ μακρὸν εἰς ἀκατάλληλα θρανία. Ἐπὶ τὸ πνεῦμα τοῦτο πρέπει κυρίως πρῶτον νὰ διδασκῶν καταλλήλως οἱ διδάσκαλοι διὰ νὰ ἠμπορέσουν νὰ ἐφαρμόσουν τὰς τοιαύτας ἀσκήσεις καὶ ὅσας ἄλλας ἢ ἀπῆται ἢ συστηματικῆ γυμναστικῆ τῆς ἀναπνοῆς. Ὅλαι αἱ ἀσκήσεις αὗται ἔχουν χαρακτηριστικῶς ἐνεργόν, ἐκτελοῦνται δηλαδὴ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἀσκούμενον. Ἀλλ' ἐκτὸς αὐτῶν δὲν πρέπει νὰ παραμελῶνται καὶ αἱ παθητικαὶ λεγόμεναι ἀσκήσεις, ὅτε αἱ κινήσεις ἐκτελοῦνται τῆ ἐνεργείᾳ τοῦ ἀσκοῦντος, τοῦ διδασκάλου, διότι μόνον κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἠμπορεῖ νὰ δοθῇ τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν κινήσεως εἰς τοὺς σωματικῶς ὀκνηροὺς καὶ δυσκινήτους μαθητάς. Ἦν ταῦτοις δὲν ἔχει τόσην σημασίαν τὸ εἶδος τῶν κινήσεων, αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ γίνωνται, ὅσην σημασίαν ἔχει ἢ εἰσαγωγῆ αὐτῶν εἰς τὰ σχολεῖα. Ἐὖ οὐσιώδες εἶναι νὰ εἰσαχθῶν αἱ τοιαῦται ἀσκήσεις κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν διαλειμμάτων, προσοπατεῖται δὲ τάξις καὶ μέθοδος εἰς τὰς κινήσεις ὄχι διαρκῆς, ἀλλὰ συγχρῆ ἀσκήσις, ὄχι πολλαὶ κινήσεις, ἀλλὰ πάσα κίνησις πρέπει νὰ γίνεται μὲ εὐρυθμίαν καὶ μὲ ἀκρίβειαν».

Μία ἀρκετὰ περίεργος Θεραπευτικὴ μέθοδος ἐπιστηματοποιήθη κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὑπὸ τοῦ γάλλου ἰατροῦ *Quintou* καὶ ἀπέκτησε μάλιστα ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ὀπαδοὺς ὄχι ὀλίγους μεταξὺ τῶν ἄλλων ἰατρῶν. Ἡ μέθοδος αὕτη συνίσταται κυρίως εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ θαλασσίου ὕδατος, θεωρουμένου ὑπὸ τοῦ *Quintou* ὡς φυσικοῦ περιβάλλοντος ἕλων τῶν ζωντανῶν πλασμάτων, πρὸς Θεραπείαν παντοίων νοσημάτων. Ἡ ἐφαρμογὴ τῆς γίνεται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δι' ἐνέσεων ὑπὸ τὸ δέρμα, ἀφ' οὗ πρῶτον διὰ τῆς προσθήκης ὠρισμένου ποσοῦ ἀπεστερωμένου πηγαίου ὕδατος κατασταθῆ ἰσότονον μὲ τὴν ὀρρὸν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ. Μεταξὺ ἄλλων εἰς τὴν Δερματολογικὴν Ἰατρειάν τῶν Παρισίων ἐσυστήθη ἢ χρῆσις τοῦ ὕδατος τούτου πρὸς Θεραπείαν καὶ ἐπούλωσιν ἐλκῶν παντοίας φύσεως καὶ πρὸς καλλιτέραν ἀνοχὴν τοῦ ὀδραργύρου ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ. Ἰδὲ τὴν Θεραπευτικὴν Ἰατρειάν τῆς αὐτῆς πόλεως ἰατρὸς ἐκ τῶν σημαντικῶν παρουσίασε περίπτωσιν ἰάσεως τῶν νεφρικῶν οἰδημάτων

διὰ τῆς χρήσεως θαλασσίου ὕδατος καὶ ἄλλοι ἐπιστήμονες ἀνεφώραν ὅτι τὸ διάλυμα τοῦτο ἐπιδρᾷ εὐνοϊκῶς καὶ εἰς διαφόρους νευροπαθείας. Ἐτέλος δὲ καὶ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Ἰατρικῆς ἐ Ποράκ ὑπέβαλεν ἰδιαιτέραν μελέτην περὶ τῆς ἐνεργείας τῶν τοιούτων ἐνέσεων ἐν συγκρίσει μὲ τὰς φυσιολογικὰς ἐνέσεις μαγειρικοῦ ἁλατος πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ βρεφικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ κατέληξεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὸ θαλάσσιον ὕδωρ εἶναι ἀνώτερον τοῦ φυσιολογικοῦ διαλύματος τοῦ μαγειρικοῦ ἁλατος. Ἀλλὰ εἰς τὴν Ἑταιρείαν τῆς Παιδιατρικῆς, εἰς Παρισίους πάντοτε, ἠγέρθησαν ἐνστάσεις ἐναντίον τῆς τοιαύτης μεθόδου καὶ ὑπὸ τῶν ἰατρῶν Quinton καὶ Pater ἐξεφράσθη ἀπορία διὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ Ποράκ, ἀφ' οὗ κατὰ τὰς ἰδικὰς τῶν παρατηρήσεις ἢ χρήσεις τοῦ θαλασσίου ὕδατος ὄχι μόνον δὲν ὠφελεῖ, ἀλλὰ πολλάκις καὶ ἐπιφέρει ἐπιδείνωσιν τῶν νόσων, ἐφ' ὧν οἱ δύο οὗτοι ἔχουν ἐφαρμοσθῆ μὲχρι τοῦ νῦν τὴν μέθοδον ταύτην.

Κατὰ τὰς ὑποδείξεις τοῦ Quinton καὶ τοῦ Potocki, οἱ ὅποιοι οὐχ ἦττον διαβεβαίουσιν ὅτι ἀπεκόμισαν λαμπρὰ ἀποτελέσματα διὰ τῶν ὑποδορίων ἐνέσεων ἰσοτόνου θαλασσίου ὕδατος εἰς πολλὰ ἀτροφικὰ καὶ προϊύριως τεχθέντα βρέφη, τὸ θαλάσσιον ὕδωρ πρέπει ν' ἀντλήται εἰς βῆθος 10 μέτρων ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ν' ἀνακατῶνεται ἀμέσως μὲ τὸ ἀπαιτούμενον ποσὸν καθαροῦ πηγαίου ὕδατος, ν' ἀποστειρώνεται εἰς τὸ ψῦχος καὶ ἐλόκληρον τὸ ποσὸν νὰ ἐξοδεύεται εἰς διάστημα 15 ἕως 20 ἡμερῶν. Ἐὖ οὕτω παρασκευασθὲν διάλυμα δὲν πρέπει νὰ θερμανθῆ, οὔτε νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφήν μὲ ἐργάλεα μετάλλινά ἢ ἐξ ἐλαστικοῦ κόμμιος καὶ ἢ χρήσις τοῦ ἰδίου διαλύματος δὲν πρέπει νὰ παραταθῆ πέραν τῶν 20 ἡμερῶν. Αἱ ἐνέσεις δύνανται νὰ ἐπαναλαμβάνωνται καθ' ἡμερινῶς ἢ ἀνὰ πᾶσαν τρίτην ἡμέραν ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τοῦ ἀσθενοῦς, μετεχειρίσθη δὲ ὁ Quinton 10, 30, 40, 50 καὶ 60 κυβ. ἑκατοστομ. δι' ἐκάστην ὑποδόριον ἐνεσιν. Ἐτὴν λυσιτελή ἐνέργειαν τοῦ θαλασσίου ὕδατος εἰς διαφόρους ἐσωτερικὰς ἀσθενείας παρετήρησε μεταξὺ ἄλλων καὶ ἐν Οὐγγαρίᾳ ὁ ἰατρὸς Γούλι, ὁ ὅποιος μαρτυρεῖ ὅτι ἡ ἐνέργειά του εἶναι ἀνάλογος μὲ τὴν τοῦ διαλύματος μαγειρικοῦ ἁλατος.

Αὐτὰ εἶναι ἐν συντομίᾳ τὰ κυριώτερα γεγονότα· ἀλλ' ἐὰν θελήσωμεν νὰ ἐξετάσωμεν πόθεν ἀρὰ γε νὰ ἐγεννήθη εἰς τὸν

νοῦν τοῦ ἰατροῦ Quinton ἢ ἰδέα νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ὡς μέσον θεραπείας καὶ νὰ χαρακτηρίσῃ αὐτὸ ὡς φυσιολογικὸν περιβάλλον δι' ὅλα τὰ ζωντανὰ πλάσματα, συνεπῶς δὲ καὶ διὰ τὸν ἄνθρωπον, πρέπει ν' ἀφήσωμεν ὀλίγον τὸ κύριον ἔδαφος τῆς ἰατρικῆς καὶ νὰ ἐγκύψωμεν κάπως βαθύτερον εἰς τὴν μελέτην τοῦ τρόπου, καὶ ὅν ἴσως διεπλάσθη ὁ ἡμέτερος πλανήτης, καὶ τῶν ὄρων, ὑπὸ τοὺς ὁποίους συνετελέσθη ἢ ἀνέλιξεν τοῦ ἀνθρωπίνου ὀργανισμοῦ καὶ ὄλων ἐν γένει τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἡμετέρου πλανήτου πλασματίων.

Διὰ τὴν καθόλου ὀρέψιν τοῦ σώματός μας, ἐκτὸς τῶν τροφῶν, ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχουν καὶ τὰ ἀνόργανα ἄλατα, μεταξὺ δὲ τούτων ἐξαιρετικὴν θέσιν καταλαμβάνει τὸ μαγειρικὸν ἄλας. Αὐτὸ εἶναι τὸ μόνον, τὸ ὅποιον παραλαμβάνομεν καθαρὸν καὶ ἀμιγρὸς ἀπὸ τῆς φύσιν καὶ τὸ προσπέτομεν εἰς τὰς ἄλλας τροφὰς μας, ἐν ᾗ ἀπὸ τὰ ἐπίλοιπα ἄλατα μᾶς ἀρκοῦν ὅσα προὔπαρχουν εἰς τὰς τροφὰς χωρὶς νὰ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ φροντίσωμεν περὶ αὐτῶν. Ἀγοράζοντες τὰς τροφὰς μας, ἀγοράζομεν μετ' αὐτῶν καὶ τὰ ἀνόργανα ἄλατα, ὄχι ὅμως καὶ τὸ μαγειρικὸν ἄλας, τὸ ὅποιον πρέπει νὰ προμηθευθῶμεν χωριστά. Αὕτη δὲ ἢ ἐξαιρέσις εἶναι ἀξιοσημείωτος κατὰ τοσοῦτο μᾶλλον, καὶ ὅσον αἱ τροφαὶ μας φύσει δὲν στεροῦνται μαγειρικοῦ ἁλατος, ὅλα δὲ τὰ ζωϊκὰ καὶ φυτικὰ τρόφιμα περιέχουν ἀξιόλογα ποσὰ χλωρίου καὶ νατρίου. Ἀλλὰ διατί νὰ μὴ μᾶς ἀρκοῦν τὰ ποσὰ ταῦτα; Διατί νὰ θέλωμεν καὶ ἄλλο ἄλας χωριστά;

Ἐπάρχει μία γνῶμη, ἢ ὅποια εἴη τὴν σήμερον δὲν ἀνεσχεύσθη ἀκόμη καὶ ἢ ὅποια τὴν ἐπιτακτικὴν ταύτην ἀνάγκην τοῦ ἀνθρώπου ζητεῖ νὰ ἐξηγήσῃ διὰ τοῦ βιογενετικοῦ νόμου τῆς προελεύσεώς μας ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Ἀρχικῶς ὅλα τὰ σπογγώδη ἐπὶ τοῦ πλανήτου μας ἦσαν κάτοικοι τῶν θαλασσῶν. Ἐὖ ἀφθονοῦν ποσὸν τοῦ ἁλατος τὸ ἐμπεριεχόμενον εἰς τὸ σῶμα τῶν σημερινῶν κατοίκων τῶν ἡπείρων δύναται νὰ θεωρηθῆ μᾶλλον ὡς ἀπόδειξις τῆς γενεαλογικῆς συγγενείας, τὴν ὅποιαν μᾶς ἀναγκάζει νὰ παραδεχθῶμεν ἢ μορφολογικῇ ἀλληλουχίᾳ τῶν ὄντων. Καὶ κατὰ τὴν ἀτομικὴν ἐξέλιξιν καθελὶς ἐξ ἡμῶν ἔχει βέβαια διατρέξῃ ποτὲ καὶ ἐν στά-

διον, κατά τὸ ὅποιον ὁ ὀργανισμὸς μας ἔφερε τὴν νικηταίαν χορδὴν καὶ τὰς βραγχιακὰς βιογμὰς τῶν θαλασσίων προγόνων μας. Διὰ τὴν τάχα καὶ τὸ ἄλλας τῶν ὀστέων μας νὰ μὴ εἶναι καὶ αὐτὸ ἐν κληροδότημα, τὸ ὅποιον μὰς ἐναπέμεινε ἀπὸ τὴν μακρινὴν ἐκείνην ἐποχὴν;

Ἐπὶ τούτων βασίζεται ἡ ὅσον πρωτότυπος τόσον καὶ τολμηρὰ θεωρία τοῦ Quinton. Ἐὰν πορίσματά του τὰ τελικὰ εἶναι τὰ ἑξῆς: 1) ὅτι ἡ ζωὴ τῶν ὄντων ἐνεφανίσθη κατὰ πρῶτον ἐντὸς τῶν θαλασσῶν ὑπὸ μορφὴν κυττάρων καὶ 2) ὅτι ἡ ζωὴ αὕτη, δημιουργοῦσα ὀργανισμοὺς ὄλον ἐν πολυπλοκωτέροις, ἔτεινε πάντοτε νὰ διατηρήσῃ τὰ κύτταρα, τὰ ἀποτελοῦντα τοὺς ὀργανισμοὺς τούτους, ἐντὸς περιβάλλοντος θαλασίου διεσκευασμένου ἀρμιοδίως πρὸς τὰς σημερινὰς ἀπαιτήσεις τῆς ὑπάρξεώς των, ὅτι δηλαδὴ ὑπὸ τὴν ἀδιαπέραστον σκέπην τῆς ἐπιδερμίδος των φυλάττει τὰ κύτταρα τῶν ὀργάνων ὅλων τῶν ζωντανῶν πλασμάτων βουτηγμένα ἐντὸς ὑγροῦ, ζωτικῶ περιβάλλοντος, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ θαλάσσιον ὕδωρ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον τροποποιημένον.

Εἶναι λοιπὸν κατὰ τὸν Quinton ὁ ὀργανισμὸς μας καὶ πᾶς ἄλλος ζωϊκὸς ὀργανισμὸς, ὅσον ὑψηλὴ καὶ ἂν εἶναι ἡ βαθμὴ, τὴν ὅποιαν κατέχει εἰς τὴν κλίμακα τῶν ὄντων, ἀληθινὸν θαλάσσιον ἐνυδρεῖον, ὅπου ὑπὸ τοὺς ἀρχικοὺς καὶ θεμελιώδεις ὄρους τῶν ὑδροβίων ἐξακολουθοῦν νὰ ζοῦν τὰ κύτταρα τὰ ἀποτελοῦντα τοὺς διαφόρους ὀργανισμοὺς. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται ἴσως καὶ διὰ τί τὸ ποσὸν τοῦ θαλασίου ὕδατος, τοῦ περιεχομένου ἐντὸς ὀργανισμοῦ τινος, εἶναι τόσον μέγα, ὥστε νὰ φθάσῃ πολλάκις καὶ εἰς τὸ τρίτον τοῦ ὀλικοῦ βάρους του, ἀφ' οὗ εἰς ἄνθρωπον ζυγίζοντα 60 χιλιογράμ. περιέχονται 20 περίπου χιλιογράμ. θαλασίου ὕδατος.

Στηρίζει δὲ ὁ Quinton τὴν θεωρίαν ταύτην πρῶτον εἰς τὸ ὅτι ἡ ὀρυκτολογικὴ σύστασις τοῦ αἵματος καὶ τοῦ θαλασίου ὕδατος εἶναι ὁμοιοτάτη καὶ δεύτερον εἰς τὸ ὅτι ἡ ζωὴ τῶν λευκοκυττάρων διατηρεῖται καὶ ἐντὸς τοῦ θαλασίου ὕδατος. Μέχρι τῆς σήμερον ἐζητήθησαν καὶ εὗρέθησαν ἐντὸς τοῦ ὕδατος τῆς θαλάσσης 31 μέταλλα, ἐξ ὧν ἀναφέρομεν τὸ χλωρίον, τὸ νάτριον, τὸ κάλιον, τὸ ἀσβέστιον, τὸ μαγνήσιον, τὸ ἰώδιον, τὸ βρώμιον, τὸ μαγγανήσιον, τὸν χαλκόν, τὸν μόλυβδον, τὸν χρυ-

σόν καὶ τὸ κοβάλτιον, ὅλα δὲ ταῦτα ἀνευρέθησαν καὶ ἐντὸς τοῦ ὀροῦ καὶ ἐντὸς τοῦ πλάσματος τοῦ αἵματος τῶν θηλαστικῶν, ἐξαιρουμένου μόνον τοῦ κοβαλτίου, τὸ ὅποιον καὶ αὐτὸ θεωρεῖται σχεδὸν ὡς βέβαιον ὅτι ἂν ἀνευρεθῇ. Περὶ τῆς διαρκείας δὲ τῆς ζωῆς τοῦ λευκοκυττάρου ἐντὸς τοῦ θαλασίου ὕδατος ἐπείσθη ὁ Quinton διὰ πολλῶν πειραμάτων. Ἀφ' οὗ ἔλαβεν αἷμα διαφόρων ζῴων καὶ τὸ ἔρριψεν ἐντὸς θαλασίου ὕδατος, τὸ ὅποιον παρεσκεύασε προηγουμένως καταλλήλως, παρατήρησεν ὅτι τὰ λευκοκύτταρα ἔλιον αὐτῶν τῶν ζῴων (ἰχθύων, βατραχιῶν, ἑρπετῶν, θηλαστικῶν, ἀνθρώπου) διετήρουν τὰς ἀρμοδιὰς τῶν κινήσεων καὶ ἐξηκολούθουν νὰ ζοῦν ἐντὸς τοῦ νέου τούτου περιβάλλοντος ἐπὶ 20 καὶ 30 ὥρας. Ἡ διατήρησις αὕτη τῆς ζωῆς τοῦ λευκοκυττάρου θεωρεῖται ὑπὸ τοῦ Quinton ὡς ἡ καλλιτέρα ἀπόδειξις τῆς φυσιολογικῆς ταυτότητος τοῦ θαλασίου ὕδατος καὶ τοῦ φυσιολογικοῦ περιβάλλοντος, τοῦ αἵματος, τῶν σπογγουλωτῶν, ἀφ' οὗ τὸ λευκοκύτταρον εἶναι τὸ μόνον στοιχεῖον, τὸ ὅποιον στενιότατα συνδέεται μὲ τὸν καθόλου βίον τοῦ ὀργανισμοῦ, ἐρχόμενον εἰς ἐπαφήν μὲ ἕκαστον τῶν ἰσθμῶν κατ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἦτο λοιπὸν φυσικὸν νὰ ὑποτεθῇ ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι, ὅσον δὴποτε ποσὸν θαλασίου ὕδατος καὶ ἂν εἰσῆγγοτο εἰς τὸν ὀργανισμόν, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν παραβλάψῃ καὶ θὰ τὸν διήρχετο ἐντὸς ὀλίγου χρόνου διαστήματος. Καὶ τῆ ὄντι ἡ προϋπόθεσις αὕτη ἐπηλήθευσε κατ' ὀλοκληρίαν. Διότι ὑπέβαλαν σκύλλους ζυγίζοντας 10 χιλιογράμ. εἰς παλλὰ πειράματα: εἰσῆγαγαν δηλαδὴ εἰς τὰς φλέβας των ἐντὸς 8 ὥρῶν 10 καὶ 10 χιλιογράμ. θαλασίου ὕδατος— ὅπερ θὰ ἰσοδυναμῆι πρὸς 60, 80 καὶ 100 χιλιογράμ. εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου,—καὶ αἱ σκύλλαι ἠνέχθησαν τὰ τεράστια ταῦτα ποσὰ μὲ θαυμαστὴν εὐκολίαν, ἐπειδὴ οἱ νεφροὶ των εἰργάζοντο μὲ τὴν ἴδιαν σχεδὸν ταχύτητα, μὲ τὴν ὅποιαν ἐγίνοντο καὶ αἱ ἐνέσεις. Ἀλλῶν πάλιν σκύλλων ἀφηρέθη ὅλον τὸ αἷμα ἀπὸ τῆς μηριαίας ἀρτηρίας καὶ ὁ θάνατός των ἐφαίνετο ἐπικείμενος, μέχρις οὗ εἰσῆχθη εἰς τὸ σῶμά των θαλάσσιον ὕδωρ ἴσον πρὸς τὸ ἀφαιρεθὲν ποσὸν τοῦ αἵματος. Ἰὺθὺς ἀπὸ τῆς ἐπαύριον τὰ ζῴα ἀνακτοῦν τὰς δυνάμεις των, περιέρχονται μετὰ ζωηρότητος τὴν αἰλουσαν τοῦ ἐργαστηρίου καὶ μετ' ὀλίγας

ἡμέρας ἀνακαινίζουσι τὴν ἀπολεσθεῖσαν αἰμοσφαιρίνην καὶ τὰς ἄλλας ζωτικὰς οὐσίας τοῦ ὀργανισμοῦ των.

Ἐπὶ τῶν περιέργων τούτων παρατηρήσεων στηρίζεται ἡ θεραπευτικὴ μέθοδος τοῦ Quinotti. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν τῆς προσκρούει εἰς μερικὰς δυσκολίας ἀρκετὰ σοβαράς. Κατὰ πρῶτον ἡ ὑποδόριος ἔνεσις συνοδεύεται γενικῶς ὑπὸ πυρετικῆς ἀντιδράσεως λίαν σφοδρᾶς. Ὁ πυρετὸς διαρκεῖ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, δὲν δύνανται δὲ νὰ ἐπαναληφθοῦν αἱ ἔνεσεις εἰμὴ μετὰ τὴν παρέλευσιν ὀλιγῶν τῶν πυρετικῶν συμπτωμάτων. Ἡ δευτέρα οὐσιώδης δυσχέρεια ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι δὲν εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα νὰ προμηθευθῶμεν θαλάσσιον ὕδωρ κατάλληλον διὰ τὰς ἔνεσεις. Πρέπει νὰ ἐξέλθωμεν εἰς τὸ ἀνοικτὸν πέλαγος, μακρὰν πάσης ἐκβολῆς ἢ ρεύματος ποταμοῦ, μακρὰν τῶν λιμένων καὶ ἐν καιρῷ πλήρους νηνεμίας. Ἀπαιτεῖται προσέτι, καθὼς ἐσημειώθη ἀνωτέρω, ν' ἀντλήσωμεν τὸ νερὸν εἰς μέγα βάθος (10 μέτρ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης) καὶ νὰ τὸ διατηρήσωμεν ἀσηπτικὸν καὶ καθαρόν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπεσταγμένον ὕδωρ, τὸ ὅποιον εἶναι προωρισμένον νὰ δώσῃ εἰς τὸ θαλάσσιον ἴσον τόνον (ισοτονίαν) μὲ τὸν ὄρρον τοῦ ἀνθρώπινου αἵματος, πρέπει καὶ αὐτὸ νὰ ἐξετασθῇ μετ' ἐπιμελείας καὶ νὰ μὴ περιέχῃ καμμίαν ἀκαθαρσίαν. Τοῦτου γινομένου, ἀπαιτεῖται καὶ τὸ παρασκευασθῆν μίγμα ν' ἀπαστεριωθῇ ἐκ νέου, ὄχι ὅμως διὰ τῆς θερμάνσεως ἢ ὅποια θὰ τὸ κατέστρεφεν, ἀλλὰ διὰ τοῦ διηθητηρίου τοῦ Chamberland. Αὐτὰς ἔλας τὰς δυσκολίας δὲν ἡμποροῦμεν νὰ τὰς ἀποφύγωμεν ἀποφασίζοντες νὰ συνθέσωμεν ἐπὶ τέλους τεχνητὸν θαλάσσιον ὕδωρ, διότι ἐκ πολλῶν παρατηρήσεων ἀπεδείχθη ὅτι αἱ ἀλλοιώσεις, ἕσας ὑφίσταται κατὰ τὴν ἐξάτμισιν, μεταβάλλουσι τὰς ιδιότητάς του καὶ τὸ κάμνουσι δηλητηριώδες καὶ βλαβερὸν εἰς τοὺς ὀργανισμούς.

Τοιαύτη εἶναι εἰς γενικωτάτας γραμμὰς ἡ διὰ τοῦ θαλασσοῦ ὕδατος ἐγκαινισθεῖσα θεραπευτικὴ μέθοδος, ἡ ὅποια καὶ διὰ τὴν πρωτοτυπίαν τῆς καὶ διὰ τὰς βαθυτάτας ἀπόψεις, τὰς ὅποιας παρέχει εἰς τὸ θεμελιώδες πρόβλημα τῆς βιογενετικῆς προελεύσεώς μας, ἀξίζει βεβαίως νὰ μελετηθῇ καὶ νὰ γίνῃ ἀντικείμενον γενικωτέρας καὶ σοβαρωτέρας συζητήσεως.

¹ Ἐν Χαλκηδόνι.

Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

Ο ΕΡΥΘΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ.

INTER ARMA CARITAS

Καταγωγή καὶ ἐξέλιξις τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. — Τὸ Κομιτάτον τῆς Γενεύης καὶ αἱ διεθνεῖς Συνδιάσκεψις. — Ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς καὶ ἡ Συνδιάσκεψις τοῦ Λονδίνου. — Ἐπίλογος.

Μετὰ τὸν πόλεμον τῆς Λομβαρδίας (1859) ὁ Ἑλβετὸς δημοσιογράφος Henri Dunant ὑπὸ τὸν τίτλον «Un Souvenir de Solferino» ἐδημοσίευσε, λήγοντος τοῦ 1862, ἔργον διὰ τοῦ ὁποῦ ἐξετραγῆδῆσε τὰς δεινοπαθείας τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ἐκείνου τραυματιῶν καὶ μάλιστα τὰ τραγικὰ ἐπεισόδια τῆς μάχης τῆς 24 Ἰουνίου 1859.

Αὐτήκοος μάρτυς τῶν κραυγῶν τῆς ὀδύνης καὶ τῆς φωνῆς τοῦ κινδύνου καὶ τοῦ θανάτου ἀναριθμήτων ἀνδρῶν, οἵτινες ὑπὸ φονικῶν βλημάτων πληγέντες ἔκειντο χαμῶ! ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ἐπὶ ἡμέρας ὀλοκλήρους καὶ ἀπέληθησαν ἀβοήθητοι, ἐφείλκυσε ὁ Dunant συντόμως καὶ εἰς ἴβραν εὐθετον τὴν προσοχὴν τοῦ δημοσίου εἰς τὰς σπουδαίας ἐλλείψεις καὶ τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας τῶν στρατῶν ἐν καιρῷ πολέμου. Ἐἰς τὸ βιβλίον τοῦ Dunant διέλαμπεν εὐγενὴς ἰδέα, ἡ ὀργάνωσις σώματος ἐθελοντῶν νοσοκόμων πρὸς περίθαλψιν τῶν τραυματιῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης, καὶ δὲν ὑπερβάλλω λέγων ὅτι ὁ Dunant εἶναι ὁ πρῶτος φαντασθεὶς τὴν ἰδρυσιν τοῦ «Ἐρυθροῦ Σταυροῦ»¹. Τὴν ὑπὸ τοῦ Dunant ἐξενεχθεῖσαν ἰδέαν ἔφερεν εἰς συζήτησιν τὴν 9 Φεβρουαρίου 1863 ἐνώπιον τῆς Φιλανθρωπικῆς Ἑταιρείας Γενεύης (Société genevoise d'Utilité Publique) ὁ πρόεδρος αὐτῆς κ. G. Moynier ὁ καὶ σήμερον ἐτι ἀξίος πρόεδρος τοῦ ἐν Γενεύῃ διεθνοῦς Κομιτάτου τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ². Ὁ σπόρος ἐφύετο ἐπὶ προσφύρου

¹ Ch.-E. Hajé et J.-M. Simon, Les origines de la Croix-Rouge Stuttgart, 1900.

² Gustave Moynier, Président du Comité international, La Fondation de la Croix-Rouge, Genève, 1903.

ἔδαφος ἐβλάστησε ταχέως. Ἡ Φιλανθρωπικὴ τῆς Γενεύης Ἑταιρεία, κατήρτισε παρευθὺς Ἐπιτροπεῖαν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1847 διαπρέφαντος γνωστοῦ στρατηγοῦ *Dufour*, εἰς ἣν ἀνέθεσε τὴν περαιτέρω τοῦ ἔργου μελέτην. Ἡ Ἐπιτροπεῖα, προσλαβοῦσα γραμματέα τὸν *Dunant*, μετὰ μακρὰς συζητήσεις κατέληξεν εἰς σχέδιον Κανονισμοῦ, τὸ ὁποῖον ἐπεθύμει νὰ υποβάλῃ εἰς τὴν διεθνή κρίσιν, συγκαλουμένης διεθνοῦς Συνδιασκέψεως ἐν Γενεύῃ. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἔπρεπε νὰ παρασκευασθῇ τὸ ἔδαφος, καθόσον ἡ ἐν Γενεύῃ Φιλανθρωπικὴ Ἑταιρεία δὲν ἦτο γνωστὴ πέραν τοῦ Καντονίου, ὅπου ἤδρευε. Τὸ δυσχερὲς τοῦτο ἔργον ἀνέλαβεν ὁ *Dunant* καὶ μετέβη πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἰς Γαλλίαν καὶ Γερμανίαν, ἐνθα ἐπέτυχε τὴν συγκατάθεσιν οὐ μόνον κοινωνιολόγων καὶ πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ ἡγεμόνων. Ἐκ τούτου παραθαρρυνθεῖσα ἡ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ στρατηγοῦ *Dufour* Ἐπιτροπεῖα ἐκάλεσεν εἰς Γενεύην τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1863 διεθνή Συνδιάσκεψιν, εἰς τὴν ὁποῖαν ἐκλήθησαν αἱ Ἑὐρωπαϊκαὶ Κυβερνήσεις, ἀνώτεροι στρατιωτικοί, πρὸς δὲ ἰατροὶ καὶ ἄλλοι φιλάνθρωποι, πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν στρατιωτικῶν τραυματιῶν¹.

Δέκα τέσσαρες Κυβερνήσεις καὶ τέσσαρα φιλανθρωπικά ἱδρύματα ἀπέστειλαν 36 ἀντιπροσώπους, τὸ δὲ ἔργον τῆς Συνδιασκέψεως ἐστέφθη ὑπὸ ἐπιτυχίας, δεκτῆς γενομένης τῆς ἀρχῆς ἱδρύσεως Ἐπικούρων Συλλόγων πρὸς περίθαλψιν τῶν στρατιωτικῶν τραυματιῶν καὶ διατυπωθεισῶν οὐ μόνον τῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσεων τῶν Συλλόγων τούτων, ἀλλὰ καὶ τῶν πρὸς τὰς οἰκείας Κυβερνήσεις (*Résolutions et vœux de la Conférence internationale de Genève - Octobre 1863*). Ἴδου εἰς γενικὰς γραμμὰς ὁποῖας ἀρχὰς παρεδέχθη ἡ Συνδιάσκεψις αὕτη:

α') Νὰ ἱδρυθῇ εἰς ἐκάστην ἐπικράτειαν εἰς καὶ μόνος Ἐπικούρος Σύλλογος ἀνεγνωρισμένος ὑπὸ τῆς οἰκείας Κυβερνήσεως καὶ ἐν σχέσει διατελῶν πρὸς τὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν πρὸς περίθαλψιν τῶν στρατιωτικῶν τραυματιῶν.

β') Εἰς τοὺς Ἐπικούρους Συλλόγους νὰ γίνωνται δεκτοὶ οἱ ὁμοεθνεῖς ἀνευ διακρίσεως φύλου, θρησκείας, φυλῆς καὶ πολιτικῶν φρονημάτων.

γ') Ἐκαστος Ἐπικούρος Σύλλογος νὰ διευθύνεται ὑπὸ ἐνὸς Κεντρικοῦ Κομιτάτου, ἔχοντος δικαίωμα νὰ συνιστᾷ ὑποκαταστάτους Συλλόγους εἰς τὰς διαφόρους τοῦ Κράτους πόλεις.

δ') Οἱ Ἐπικούροι Σύλλογοι νὰ ἔχουν ὡς ἔμβλημα περιθράχιόνιον λευκὸν μετ' ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

ε') Ἐκαστος Ἐπικούρος Σύλλογος νὰ διατελῇ εἰς σχέσεις πρὸς τοὺς ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν ἱδρυθέντας Συλλόγους τῶν ἄλλων ἐθνῶν, παρέχων εἰς αὐτοὺς τὴν ἀρωγὴν τοῦ ἐν ᾧρα πολέμου.

Μετὰ τὴν λήξιν τῆς Συνδιασκέψεως, τὰ Μέλη αὐτῆς ἀπελθόντα τῆς Γενεύης συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον εἰς τὴν διάδοσιν καὶ ἐπικράτησιν τῶν ἐκπολιτιστικῶν τῆς Συνδιασκέψεως ἀρχῶν ἀνὰ τὴν Εὐρώπην πᾶσαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Αἱ ἀρχαὶ ἐψηφίσθησαν, τὰ Μέλη τῆς Συνδιασκέψεως τὰς διέδοσαν, ὁ πρῶτος Ἐρυθρὸς Σταυρὸς συνέστη εἰς τὴν Βυρτεμβέργην τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1863, μετ' ὧν ἐπηκολούθησεν ἡ ἱδρυσις Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς τριάκοντα καὶ δύο ἄλλας Ἐπικρατείας μέχρι σήμερον, ἐν Εὐρώπῃ, ἐν Ἀμερικῇ, ἐν Ἀσίᾳ καὶ ἐν Ἀφρικῇ. Ἀλλὰ πρὸς ἀληθῆ τοῦ ἔργου ἐπιτυχίαν ἀπηγέλτα δεξιὰ καὶ ἐνιαία διεύθυνσις, κέντρον κεντρίζον καὶ ὁλοῦν εἰς πρόοδον, ἐχρειάζετο ἔλεγχος, ἂν οἱ ἀρτιπαγεῖς Σύλλογοι ἐσχηματίζοντο κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς Συνδιασκέψεως, ἦτο ἀναγκαῖος καὶ ἀπαραίτητος ὁ ἠθικὸς δεσμὸς τῶν διαφόρων Συλλόγων κ.λ.π., ἡ δὲ Συνδιάσκεψις παρεδέχθη μὲν νὰ γίνῃ σιωπηρικῶς διὰ τοῦ Ἐπικούρου τῆς Γενεύης Σύλλογου ἡ ἀνταλλαγὴ τῶν ἀνακοινώσεων μεταξὺ τῶν Ἐπικούρων Συλλόγων τῶν διαφόρων ἐθνῶν, ἀλλ' εἰς οὐδένα εἶχεν ἀναθέσει τὴν ἐποπτείαν τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεών τῆς. Τὸ δυσχερὲς τοῦτο ἔργον ἀνέλαβεν αὐτοβούλως καὶ ἡμεμισήμως νὰ ἐκπληρώσῃ, ὡς ἐκ κληρονομίας οὕτως εἶπεν ἐκτελεστής, ἡ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ στρατηγοῦ *Dufour* Ἐπιτροπεῖα τῆς Φιλανθρωπικῆς τῆς Γενεύης Ἑταιρείας, ἡ συγκαλέσασα τὴν Συνδιάσκεψιν. Ἡ Ἐπιτροπεῖα αὕτη ἄμα τῇ λήξει τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνδιασκέψεως, ἀποχωρισθεῖσα ἐντελῶς τῆς

¹ *Compte - Rendu de la Conférence internationale réunie à Genève Octobre 1863. (Supplément au No 137 (janvier 1904) du Bulletin international). 2me édition. Genève 1904.*

εταιρείας τῆς Γενεύης, ἔχουσα δ' ἐπίτιμον Πρόεδρον τὸν στρατηγὸν Dufour καὶ Πρόεδρον τὸν Gustave Moynier καὶ μετονομασθεῖσα « *Comité international de la Croix-Rouge à Genève* » (Comité international de la Croix-Rouge à Genève), ἐξακολουθεῖ ἔτι καὶ σήμερον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Gustave Moynier νὰ διευθύνῃ τὸ ἔργον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τηρούντων τελείαν ἀνεξαρτησίαν καὶ αὐτονομίαν τῶν Συλλόγων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐκάστου ἔθνους, καθόσον τὸ Κομιτάτον τῆς Γενεύης, χωρὶς παντάπασιν ν' ἀναμιγνύεται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν καὶ λειτουργίαν τῶν Συλλόγων τούτων, ἐποπτεύει ἀπὸ περιωπῆς, οὕτως εἶπεῖν, τὴν κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ 1863 συγκρότησιν καὶ λειτουργίαν αὐτῶν καὶ χρησιμεύει ὡς ἠθικὸς δεσμὸς καὶ μέσον ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν Συλλόγων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τῶν διαφόρων ἔθνων.

Καὶ ὄντως τὸ Κομιτάτον τῆς Γενεύης, διευθυνόμενον ἀνέκαθεν ὑπὸ ἐξόχων ἀνδρῶν, παρέσχεν ἐν πάσῃ περιπτύσει δείγματα ἀμεροληψίας καὶ δεξιότητος οὐ τῆς τυχούσης καὶ ἐτήρησεν ἀείποτε τὴν δυσχερῆ καὶ ὑψηλὴν αὐτοῦ ἀποστολήν.

Τὴν τοιαύτην τοῦ Κομιτάτου τῆς Γενεύης ὑψηλὴν καὶ διεθνῆ θέσιν κυρωθεῖσαν ὑπὸ τῶν Συνδιασκέψεων τῶν Παρισίων (τῆ 1867) καὶ τοῦ Βερολίνου (τῆ 1869) ἠθέλησε νὰ μειώσῃ, ἂν μὴ νὰ διασαλεύσῃ καὶ καταρρίψῃ, ὁ Ρωσικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, ἐπικούρους ἔχων τὸν Πορτογαλικόν, τὸν Σερβικόν καὶ τὸν Βουλγαρικόν, ἀλλ' ἀπέτυχε, διότι ἡ ἐν Καρλσρούῃ συνελοδοσά τετάρτη διεθνὴς Συνδιάσκεψις τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τῆ 1887 ἀπεφάνθη ὑπὲρ τῆς διεθνοῦς καὶ ὑπερόχου θέσεως τοῦ Κομιτάτου τῆς Γενεύης¹. Ἄλλ' ὅς ἐπανέλθωμεν.

Τὸ Κομιτάτον τῆς Γενεύης δὲν ἐθεώρει τὸ ἔργον αὐτοῦ συντελεσμένον διὰ τῶν ἀποφάσεων τῆς Συνδιασκέψεως τοῦ 1863 καὶ ἐπεθύμει διακαῶς νὰ προσδώσῃ εἰς αὐτὸ διπλωματικὸν κῶρος. Πρὸς τοῦτο δέ, ἀφοῦ πρότερον ἐπετεύχθη διὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Dupant εἰς Γαλλίαν ἢ συγκατάθεσις τοῦ Ναπολέοντος

Γ', τὸ Ὁμοσπονδιακὸν Συμβόλιον τῆς Ἰσθμίας ἐκάλεσεν εἰς διεθνῆ Συνδιάσκεψιν ἐν Γενεύῃ τὴν 8 Αὐγούστου 1864 ἀπάσας τὰς Εὐρωπαϊκὰς Δυνάμεις καὶ τινὰς τῶν Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ Συνδιάσκεψις συνήλθε κατὰ τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ μετὰ μακρὰς συζητήσεις τὴν 22 Αὐγ. 1864 οἱ ἀντιπρόσωποι δώδεκα ἐπικρατειῶν ὑπέγραψαν τὴν πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν στρατιωτικῶν τραυματιῶν περίφημον κατασταθεῖσαν Σύμβασιν τῆς Γενεύης (Convention de Genève pour l'amélioration du sort des militaires blessés dans les armées en Campagne - 22 Août 1864). Διὰ τῆς συμβάσεως ἐκείνης, εἰς ἣν βραδύτερον προσεχώρησαν τεσσαράκοντα καὶ ἕξ ἐν ὄλῃ Ἐπικράτεια, ἐκηρύσσεται ἡ οὐδετερότης τῶν περιφορήτων χειρουργείων καὶ τῶν στρατιωτικῶν νοσοκομείων τῶν ἐμπολέμων στρατῶν ὡς καὶ τοῦ ὑγειονομικοῦ προσωπικοῦ, ἔμεναν ἀνενόητοι καὶ ἐλεύθεροι ἔσοι τῶν ἐγγυρῶν περιέθαλψαν τραυματίας, διετάσσεται ἡ περίθαλψις τῶν τραυματιῶν καὶ ἀρρώστων ἀνευ διακρίσεως ἐθνότητος, ἐξησφαλίζετο ἡ εἰς τὴν πατρίδα ἐπάνοδος τῶν ἀνιάτων τραυματιῶν αἰχμαλώτων καὶ ἰσφίξετο ὡς ἔμβλημα πάσης ἐπιστήμῃ ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας λευκὴ σημάδα καὶ λευκὸν περιθράχιόνιον μετ' ἔρυθροῦ Σταυροῦ. Ἡ σύμβασις τῆς 22 Αὐγούστου 1864, ἀφορῶσα εἰς τὴν στρατιωτικὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν, οὐδὲν πλεονέκτημα ἢ εὐεργέτημα παρείχεν εἰς τὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν.

Ἐπιθυμῶν νὰ διαλύσῃ πλάνην, κρατούσαν ἔτι καὶ νῦν δυστυχῶς παρ' ἡμῖν, λέγω ὅτι ἡ ἔκδοσις τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ προήλθε καὶ ἐρείδεται εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς διεθνοῦς Συνδιασκέψεως τῆς Γενεύης τοῦ Ὀκτωβρίου 1863, περὶ τῆς ὁποίας ἔγινε λόγος ἀνωτέρω καὶ ὅχι, ὡς κοινῶς πιστεύεται, εἰς τὴν Σύμβασιν τῆς Γενεύης τῆς 22 Αὐγούστου 1864 κανονίζουσαν, ὡς προείπαμεν, τὰ τῆς στρατιωτικῆς ὑγειονομικῆς ὑπηρεσίας τῶν ἐμπολέμων στρατῶν καὶ οὐδαμῶς μνημονεύουσαν τὸν θεσμὸν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Ἡ σύμβασις τοῦ 1864 ἐτροποποιήθη ἐσχάτως ἐν πολλοῖς διὰ τῆς Συμβάσεως τῆς Γενεύης τῆς 11 Ἰουλίου 1906, εἰς ἣν ὑπέγραψαν ἀμέσως οἱ ἀντιπρόσωποι τριάκοντα καὶ πέντε Ἐπικρατειῶν καὶ δι' ἧς τὸ πρῶτον ἤδη κανονίζονται ἀπὸ διεθνοῦς ἀπόφασιν οἱ σχέσεις τῶν Ἐπικουρίων Συλλόγων τῶν ἐν

¹ Compte - Rendu de la quatrième Conférence internationale des Sociétés de la Croix - Rouge tenue à Carlsruhe 1887. Carlsruhe, 1887.

πολέμω τραυματιῶν πρὸς τὴν ὑγειονομικὴν στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν καὶ τὰς αἰκείας Κυβερνήσεις¹.

Ἡ Συνδιάσκεψις τοῦ 1863 οὐδαμῶς ἠσχαλήθη οὐδ' ἐπρόνοησε περὶ τοῦ ὀνόματος, τὸ ὅποion ἔπρεπε νὰ φέρουν οἱ ἰδρυόμενοι Ἑπικουροὶ Σύλλογοι τῶν ἐν πολέμω τραυματιῶν. Διὰ τοῦτο μέχρι τοῦ 1872 ἄλλοι ἄλλως ὀνομάζοντο, καίτοι πάντες σχεδὸν ἔφεραν τὸ εἰρηνικὸν σύμβολον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Τῷ 1872 τὸ Διεθνὲς Κομιτάτον τῆς Γενεύης παρετήρησε τὴν σύγχυσιν ταύτην καὶ ἀνεγνώρισε τὴν ἀνάγκην νὰ φέρουν πάντες τὴν αὐτὴν ἐπίκλησιν, ὅτιεν ἤγειρε φωνὴν πρὸς τοῦτο καὶ ἐπρότεινε νὰ καλοῦνται «Σύλλογοι τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ», κατίσχυσε δ' ἔκτοτε ἡ ὀνομασία αὕτη².

Ἡ Ἑλλάς προσεχώρησεν εἰς τὴν ἐν Γενεύῃ συναφθεῖσαν διεθνῆ Σύμβασιν τῆς 22 Αὐγούστου 1864 «πρὸς περίθαλψιν τῶν ἐν πολέμω στρατιωτικῶν τραυματιῶν» τῆν 5/17 Ἰανουαρίου 1865, καὶ ὑπέγραψε τὴν προμνημονευθεῖσαν Σύμβασιν τῆς Γενεύης τῆς 6 Ἰουλίου 1906, ἡ δὲ ἱδρυσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ὀφειλομένη εἰς τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐν πάσῃ ἀγαθοεργίᾳ πρωτοστατούσης Σιεπτῆς ἡμῶν Ἀνάσσης Ὀλλγας, ὑπὸ τὴν Ἐψηλὴν τῆς ὁποίας προστασίαν καὶ αἰγίδα ἔκτοτε διατελεῖ, ἀνεγνωρίσθη ἐπισήμως διὰ τοῦ ἀπὸ 10 Ἰουλίου 1877 Β. Διατάγματος. Ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ἀπεδέχθη τὰς ὑπὸ τῆς ἐν Γενεύῃ συνελλοῦσης τῶν Ὀκτωβρίων τοῦ 1863 διεθνoῦς Συνδιασκέψεως ἐξενεχθείσας ἀποφάσεις περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Ἑπικουρῶν Συλλόγων, τοῦ ἔργου αὐτῶν καὶ τῶν πρὸς ἀλλήλους σχέσεων, καὶ κατελέχθη μεταξὺ τῶν Συλλόγων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ ἀνεγνωρίσθη ἐπισήμως ὑπὸ τοῦ ἐν Γενεύῃ διεθνoῦς Κομιτάτου τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ διὰ τῆς ἀπὸ 6 Ὀκτωβρίου 1877 ἐγκυκλίου³. Οὕτω διὰ μὲν τῆς συστάσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ

¹ Actes de la Conférence de Revision réunie à Genève du 11 Juin au 6 Juillet 1906. Genève 1906.

² G. Moynier, Rappel succinct de l'activité déployée par le Comité international de la Croix Rouge à Genève. Genève 1905 σ. 25.

³ Ἐὰν ὑπὸ τοῦ Ἑπικουροῦ τῶν ἐν πολέμω τραυματιῶν Συλλόγων πεπραγμένα ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ (10 Ἰουλίου 1877) μέχρι τῆς 31 Δεκεμβρίου 1887. Ἐν Ἀθήναις 1888 σ. 6—7.

Σταυροῦ ἀπέκτησεν ἡ Ἑλλάς φιλανθρωπικὸν ἱδρυμα ἀνταποκρινόμενον πληρέστατα πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, διὰ δὲ τῆς ἐπισήμου ἀναγνωρίσεώς του συνεδέθη ἡ ἡμετέρα χώρα πρὸς τὰ λοιπὰ Κράτη ἐν ὀνόματι τῆς ἀγαθοεργίας δι' ἠθικοῦ δεσμοῦ. Ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς, ἰδρυθεὶς καθ' ὃν χρόνον ἡ κατάστασις τῆς Ἀνατολῆς ἔκρυπτος καὶ ἀνώμαλος ἐνδιέφερε μέγας τὸν Ἑλληνισμόν, εἰργάσθη ἔκτοτε πάσῃ δυνάμει νὰ ἐκπληρώσῃ ἐν τῇ μέτρῃ τῶν πόριον του τὰς ποικίλας αὐτοῦ ὑποχρεώσεις. Οὕτω κατὰ τὸ διαρρεῦσαν μέχρι σήμερον χρονικὸν διάστημα τῶν εἴκοσι καὶ ἐννέα ἐτῶν περιέθαλψε τραυματίας πολέμου καὶ πρόσφυγας, προσήλθεν ἀρωγὸς εἰς πόλεις καὶ χωριά, τὰς ὁποίας λοιμῶδεις νόσοι (τυφοειδῆς πυρετός, εὐλογία, ἐλώδεις πυρετοὶ κ.λ.) ἐμιάστιζαν, ἐβοήθησε πληθυσμοὺς ἐκ σεισμῶν καὶ πλημμυρῶν καὶ πυρκαϊῶν καὶ ἐξ ἄλλων θεομηγιῶν παθόντας, παρέσχε τὴν ἀρωγὴν του εἰς φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα καὶ ἰδιώτας, ἐμερίμνησε περὶ προστασίας τοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ ἐμβλήματος τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ κατὰ πάσης ἐκνόμου χρήσεως αὐτῶν, ἐξεπλήρωσεν, ἐφ' ὅσον δυνατόν, τὰς διεθνεῖς ὑποχρεώσεις του. Ἴδαν δὲ ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ἠδυνήθη νὰ ἐκπληρώσῃ κατὰ τι τὰ βαρῆα καθήκοντά του, ὀφείλει τοῦτο ἀφ' ἑνὸς μὲν εἰς τὴν φιλογένειαν καὶ γενναιοδωρίαν τῶν ἀπανταχοῦ Ἑλλήνων, διὰ τοῦ χρήματος τῶν ὁποίων ἰδρύθη καὶ ὑφίσταται, ἀφ' ἑτέρου δὲ εἰς τὴν ἀρωγὴν τῶν ἄλλων Συλλόγων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ τῶν διαφόρων Ἑπικρατειῶν, πρωτοστατοῦντος τοῦ διεθνoῦς τῆς Γενεύης Κομιτάτου¹.

Ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως αὐτοῦ μετέσχε πασῶν τῶν διεθνῶν Συνδιασκέψεων τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ. Οὕτως εἰς τὴν ἐν Γενεύῃ συνελλοῦσαν τῇ 1884 τρίτην διεθνῆ Συνδιάσκεψιν ἀπέστειλεν ἀντιπροσώπους τοὺς ἀειμνήστους Πρετεντέρην Γυπάλδον καὶ Γαλθάνην, εἰς τὰς Συνδιασκέψεις τῆς Καρλορούης (1887), τῆς Ρώμης (1892), τῆς Βιέννης (1897)

¹ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς. ἑξήμισιενταετηρίς (1877—1902). Ἐν Ἀθήναις, 1904. Βλέπε καὶ Λογοθεσίας Ἑλλην. Ἐρυθροῦ Σταυροῦ 1903, 1904, 1905 καὶ 1906.

τὸν Γαλθάνην, εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν τῆς Πετροπόλεως (1902) ἀνέθεσε τὴν ἀντιπροσωπείαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς τὸν ἐν Πετροπόλει ἐπιτετραμμένον τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Ἀλέξ. Τομπάζην, εἰς δὲ τὴν συνελοῦσαν ἐν Λονδίῳ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος διεθνῆ Συνδιάσκεψιν ἀπέστειλεν ἀντιπροσώπους τοὺς κ. κ. Δ. Βικέλαν, μέλος τοῦ διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, καὶ Β. Πατρίκιον, γενικὸν γραμματέα τοῦ Συλλόγου. Εἰς πάσας δὲ τὰς διεθνεῖς Συνδιασκέψεις ἔλαβεν ἐνεργὸν μέρος ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς. Οὕτω π. χ. ἐν τῇ Συνδιασκέψει τῆς Γενεύης τῇ 1884 τῇ εἰσηγήσει τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἔγινε παραδεκτὴ ἡ ἀρχὴ τῆς παρεμβάσεως τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ εἰς ἄλλας δημοσίας συμφορὰς πλὴν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου¹. Μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐκτείνωμεν πολὺ τὸν λόγον καὶ παραπέμποντες τὸν ἐπιθυμοῦντα περισσοτέρας πληροφορίας εἰς τὰ Πρακτικὰ τῶν Συνδιασκέψεων Ρώμης, Βιέννης καὶ Πετροπόλεως², ἐρχόμεθα παρευθὺς εἰς τὴν τελευταίαν διεθνῆ Συνδιάσκεψιν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τὴν τοῦ Λονδίνου.

Τῇ 29 Μαΐου (11 Ἰουνίου) ἐ. ἔ. συνήλθεν ἐν Λονδίῳ ἡ 8ῃ Διεθνῆς Συνδιάσκεψις τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, παρόντων τῶν ἐπισημῶν ἀντιπροσώπων τῶν Ἐρυθρῶν Σταυρῶν καὶ εἴκοσι καὶ πέντε Ἐπικρατειῶν. Τὴν Ἑλλην. Κυβέρνησιν ἀντιπροσώπευεν ὁ ἐν Λονδίῳ πρεσβευτὴς τῆς Ἑλλάδος κ. Δ. Γ. Μεταξᾶς, τὸν δὲ Ἑλληνικὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν οἱ κ. κ. Βικέλας καὶ Πατρίκιος, ὡς προείπαμεν. Τῆς Συνδιασκέψεως πρόεδρος ἐξελέγη ὁ γνωστὸς ἄγγλος στρατηγὸς Roberts, ἐξελέγησαν δὲ προσέτι δέκα καὶ τρεῖς ἀντιπρόεδροι, εἰς γενικὸς γραμματεὺς καὶ ὀκτὼ γραμματεῖς, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ κ. Βικέλας, ἀντιπρόσωπος τοῦ

¹ Troisième Conférence internationale des Sociétés de la Croix-Rouge tenue à Genève 1884. Compte - Rendu. Genève 1885, σ. 72, 174—184 καὶ 317.

² Cinquième Conférence internationale des Sociétés de la Croix-Rouge tenue à Rome 1892 — Compte-Rendu-Rome, 1892 σ. 325, 331 καὶ 359. — VIme Conférence internationale des Sociétés de la Croix-Rouge Vienne 1897. Vienne, 1898, σ. 188, 197, 212, 228. — Septième Conférence internationale de la Croix - Rouge tenue à St-Petersbourg 1902. Compte-Rendu — St - Pétersbourg, 1903 σ. 302.

Ἑλληνικὸν Ἐρυθρὸν Σταυροῦ. Ἦας ἐργασίας τῆς Συνδιασκέψεως διήρθουε μετὰ θαυμασίας δεξιότητος καὶ ἀμεροληψίας οὐ τῆς τυχοῦσης ὁ ἐκ τῶν ἀντιπροέδρων γνωστότατος γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Μαρκήσιος de Vogüé, πρόεδρος τοῦ Γαλλικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καὶ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ εἰς τὴν Συνδιάσκεψιν. Ἡ Συνδιάσκεψις κατὰ τὸ τετραήμερον χρονικὸν διάστημα τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπελήφθη τῆς συζητήσεως ποικιλιωτάτων θεμάτων καὶ δὴ ἐκ τῶν ἀναγκαζμένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὴν ὑγειονομικὴν ὑπηρεσίαν τῶν στρατῶν τῆς ξηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης ἐν καιρῷ πολέμου καὶ ἐν ᾧρα εἰρήνης, μὴ ὀκνήσασα νὰ ἐπιληφθῇ ἐμβριθῶν συζητήσεων καὶ ἐπὶ εἰδικῶν ἐπιχειρήσεων. Οὕτω π. χ. πολὺς ἔγινε λόγος περὶ ἐμβρίσσεως σχολῶν πρὸς μόρφωσιν νοσοκόμων, ἰδίως γυναικῶν, καὶ περὶ τῆς δράσεως τῆς γυναικὸς ἐν τῇ ὑγειονομικῇ ὑπηρεσίᾳ καὶ ἐν τοῖς νοσοκομείοις ἐν καιρῷ πολέμου, περὶ τριῶν τῶν πολιτικῶν ἰατρῶν εἰς τὴν ἐν πολέμῳ χειρουργικὴν καὶ τὴν στρατιωτικὴν ὑγεινήν, κ.λ. ὑπεβλήθησαν δὲ ὑπὸ τῶν εἰσηγητῶν ἐκθέσεις πολλῆς προσοχῆς ἀξίαι, καθὼς ἡ ὑπὸ τῆς ἀγωνοδίκου Ἐπιτροπείας ὑποβληθεῖσα ἐκθεσις περὶ τοῦ ὑπὸ τῆς Α. Μ. τῆς χήρας Αὐτοκρατορίας τῆς Ρωσίας Μαρίας Θεοδοροβόνας ἰεροθέτου διαγωνίσματος «περὶ τῶν τελειότερων μίσεων μεταγωγῆς τῶν τραυματιῶν ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης καὶ ἀπὸ μεταγωγῆς αὐτῶν ἐν ᾧρα ἔντατι βραχυτέρῳ χρόνῳ καὶ ἄνευ ταλαιπωριῶν».

Ἡ ἀγωνοδίκου Ἐπιτροπεία ἀπένευε τρεῖς χρηματικὰ βραβεῖα εἰς διαφόρους ἐξ ὁμοῦ βουβλίων ἕκαστον, βραβεύσασα δὲ τροχα ἀμάξια μετὰ φορέων διὰ τὴν μεταγωγὴν ἀρρώστων καὶ τραυματιῶν, πρὸς δὲ τὸ τροποποιηθὲν καὶ βελτιωθὲν σύστημα περιφορῆτων αἰκημάτων Dussier κ.λ. καὶ ἤξιωσε τιμητικῆς μνείας ἄλλους. Ἡ ἐκθεσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ περὶ τῆς δράσεως αὐτοῦ εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ἐλονοσίας ἐν Ἰταλίᾳ εἶναι ἐπίσης ἀξία προσοχῆς καὶ μελέτης. Ἐν τῇ προτελευταίᾳ τῆς Συνδιασκέψεως συνεδριάσει ὁ ἰατρὸς Ferrière, μέλος τοῦ ἐν Γενεύῃ διεθνoῦς Κομιτάτου καὶ ἐξ ὀνόματος αὐτοῦ, ἀνεκοίνωσε τὴν περὶ συμμετοχῆς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐν τῷ ἀγῶνι κατὰ τῆς φθίσεως περισιπούσαν ἐκθεσιν τοῦ Διεθνoῦς Κομιτάτου, δι' ἧς τοῦτο ὑποστηρίζει ὅτι ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς

δέον να παρεμβαίνη εις τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς φθίσεως περιβάλλπων κατὰ προτίμησιν ἐντὸς Ἀσκληπιείων (φθισιατρείων) ἰδίαις αὐτοῦ δαπάναις ἰδρυομένων τοὺς ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ ὅπως δῆποτε ἀπολυομένους φυματικούς ἢ παρέχων τὴν ἀρωγὴν του εἰς Συλλόγους ἢ Συνδέσμους, τὸν κατὰ τῆς φθίσεως ἀγῶνα ὅπως δῆποτε ἀγωνιζομένους. Μετὰ τὸ Κομιτάτον τῆς Γενεύης ὁ καθηγητῆς Ραπιβίτς, ἀντιπρόσωπος τοῦ Γερμανικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἀνεκοίνωσε τὰ ὑπὸ τοῦ Γερμανικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα κατὰ τὴν ἔννοιαν ταύτην διὰ τῆς ἰδρύσεως λαϊκῶν φθισιατρείων. Μετὰ τούτους ὁ κ. Βικέλας μετέχων τῆς συζητήσεως ἀνεκοίνωσεν ἐν συνόψει τὰ ἑξῆς :

“Ὅτι ἡ ἐκθεσις τοῦ Κομιτάτου τῆς Γενεύης εἶναι ἐξαιρετος· ὅτι ἐν Ἑλλάδι ἡ φθίσις θανατῶνει ἑτησίως πλείστους ὄσους ἐκ τοῦ ἀνθους τοῦ ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ· ὅτι ἡ ἐκ φθίσεως θνητότης βαίνει ἀξαναομένη ἐν Ἑλλάδι ἀπὸ τοῦ 1890 καὶ ἐντεῦθεν καὶ εἶναι ἀνωτέρα ἢ ἀλλαχοῦ καὶ ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Ἐρυθρὸς Σταυρὸς μὴ γνωρίζων συμφορὰν μεγαλειτέραν τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θλέθρου, ὃν σπεῖρει κατ’ ἡμέραν ἡ φθίσις, καὶ ἀγόμενος ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς δέον νὰ παρεμβαίνη ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς ἔργα φιλανθρωπικά, παρέσχε τὴν ἀρωγὴν αὐτοῦ εἰς τὸν Πανελλήνιον κατὰ τῆς φυματιώσεως ἐν Ἑλλάδι Σύνδεσμον πρὸς Ἴδρυσιν ἀντιφθισικοῦ ἐν Ἀθήναις Ἰατροῦ κατὰ τὸν τύπον Calmette. Ἀφ’ ἑτέρου ὁ κ. Βικέλας ἐφείλκυσε τὴν προσοχὴν τῆς Συνδιασκέψεως εἰς τὰ ἑξῆς τρία σημεῖα :

α’) “Ὅτι ἐκτὸς ὀλιγίστων ἐξαιρέσεων ἡ ὑποχρεωτικὴ δῆλωσις τῆς φυματιώσεως δὲν ἐθεσπίσθη ἔτι διὰ νόμου εἰς ὅλας τὰς χώρας.

β’) “Ὅτι οἱ Ἐρυθροὶ Σταυροὶ τῶν μικρῶν Ἑπικρατειῶν, οἷα π. χ. ἡ Ἑλλάς, δὲν ἔχουν ἐπαρκῆ τὰ μέσα πρὸς Ἴδρυσιν καὶ συντήρησιν εἰδικῶν φθισιατρείων πρὸς περίθαλψιν τῶν ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ ἀπολυομένων φυματικῶν κατὰ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐκθέσεως τοῦ διεθνoῦς Κομιτάτου.

γ’) “Ὅτι εἰς πολλὰς Ἑπικρατείας καθίσταται ἀναγκαία ἡ μεταρρυθμίσις τῆς στρατιωτικῆς νομοθεσίας οὕτως, ὥστε νὰ ἐπιτρέπεται ἡ ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ ἀπόλυσις παντὸς φυματικοῦ ἢ ὑπόπτου φυματιώσεως καὶ ἡ περίθαλψις αὐτοῦ εἰς φθισιατρεῖα ὑπὸ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἰδρυθέντα.

ὅπως π. χ. ἐν Ἑλλάδι, ἐξακολουθεῖ ὁ κ. Βικέλας, δὲν ἐξαιροῦνται τῆς στρατιωτικῆς ἰπικρατείας αὐτῶν ἀπολύονται ἐκ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ οἱ ἵπικρατῆς φυματιώσεως, ἀλλ’ ἐκεῖνοι μόνον, ὅσοι φέρουν τὴν νόσον ἐκθεδηλωμένην ἢ εἰς τὰ τεύχηματὰ τῶν ὀπλοῶν εὐρέθη τὸ μικρόδιον τοῦ Κασί.

Μετὰ ταῦτα ὁ κ. Βικέλας κατέληξεν εἰς τὴν πρότασιν ν’ ἀφεθῇ ὁ Ἐρυθρὸς Σταυρὸς ἐκάστης Ἑπικρατείας ἐλεύθερος νὰ κανονίσῃ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς φθίσεως ἀναλόγως τῶν πόρων του καὶ τῆς ὑγειονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς νομοθεσίας τοῦ Κράτους, εἰς ὃ ἀνήκει.

Μετὰ τὸν κ. Βικέλαν ἐγερθεὶς ὁ κύριος de Knescheck, ἀντιπρόεδρος τῆς Συνδιασκέψεως καὶ Πρόεδρος τοῦ Γερμανικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἐξέφρασε τὴν εὐχάριστινάν του, διότι βλέπει ὅτι οἱ Ἐρυθροὶ Σταυροὶ καὶ ἄλλων Ἑπικρατειῶν μετέχουν σήμερον, ὡς ἐν Γερμανίᾳ, τοῦ κατὰ τῆς φθίσεως ἀγῶνος.

Μετὰ τὸν Knescheck ὁ κ. Ferrero di Cavallerione, ἀντιπρόσωπος τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως, ἐξέφρασε τὸν θαυμασμὸν του καὶ ἐπεδοκίμασε τὴν συμμετοχὴν τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐν καιρῷ εἰρήνης εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς φθίσεως. Ἐτέλος ἡ Συνδιασκέψις ἐδέχθη ὁμοθυμῶς τὴν πρότασιν τοῦ Κομιτάτου τῆς Γενεύης περὶ συμμετοχῆς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς φθίσεως.

Διὰ τῶν ὀλίγων τούτων ἠθέλησα νὰ δώσω ἀμυδροτάτην σκιαγραφίαν τῆς καταγωγῆς καὶ ἐξελίξεως τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ καθόλου καὶ τῆς δράσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐν μέρει, νὰ δείξω ὅτι τὸ δένδρον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ ἐβλάστησε τὸ πρῶτον ἐν Ἑλλάδι· ὅτι ὁ θεμελιὸς τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, ἐκπροσωπικὸν ὑψηλῆς ἀρχῆς διεθνoῦς δικαίου καὶ φιλανθρωπίας καὶ τέκνον τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ, εἶναι ἄξιος πολλῆς προσοχῆς καὶ ἀρωγῆς, καὶ ὅτι ἡ Ἑλλάς τὸ μὲν διὰ τῆς πολιτικῆς συντάξεως, τὴν ὀπίαν ἔχει, τὸ δὲ ὡς Κράτος πράγματι οὐδέτερον, ἦτο ὅντως κεκλημένη νὰ φέρῃ ἐν μέσῳ τῶν διαμαχομένων ἑθνῶν τὸ εἰρηνικὸν Σόμβολον τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ, τὴν σημαίαν τοῦ ἐλέου, τῆς βοήθειας καὶ τῆς σωτηρίας.

ΓΕΩΡΓΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΡΙΤΗ

Ἐπιθυμεῖτε νὰ σὰς ἐξηγήσω μίαν ἀπορίαν, τὴν ὁποίαν ἔχετε καὶ τὴν ὁποίαν εὕρισκω πολὺ λογικὴν καὶ ἀξιαν προσοχῆς. Μὲ ἐρωτᾶτε: πῶς συμβαίνει ὁ αὐτὸς γεωργός, ὁ καλλιεργῶν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁ σπείρων σίτον κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν, μὲ τὸν ἴδιον σπόρον, νὰ ἔχη ἀπὸ ἄλλους ἐκ τῶν ἀγρῶν τοῦ πάντοτε πτωχοτέρας ἐσοδείας σίτου καὶ ἀπὸ ἄλλους ἀγρούς τοῦ ὁ αὐτός, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, πλουσιωτέρας ἐσοδείας καὶ μάλιστα κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ταυτέστι μὲ τὰς αὐτὰς καιρικὰς περιστάσεις. Καὶ δύναται μὲν τὸ χῶμα τοῦ ἐνὸς ἀγροῦ νὰ ἔχη βάθος περισσώτερον, νὰ κρατῆ εὐκολιότερον τὴν ὑγρασίαν κατὰ τὸ θέρος, ἀλλὰ σεις μὲ βεβαιῶνετε ὅτι, καὶ ὅταν ἀκόμη εὕρισκονται οἱ ἀγροὶ εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, μὲ ὅμοιον δηλ. χῶμα, μὲ ἴσον βάθος, πάλιν συμβαίνει αὐτὸς ὁ ἀγρὸς νὰ δίδῃ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον περισσώτερον καὶ ὁ ἄλλος ἀγρὸς ὀλιγώτερον σίτον.

Θὰ σὰς ἐξηγήσω ἀμέσως τὴν ἀπορίαν σας. Ὁ σίτος καὶ ὅλα τὰ φυτὰ ἔχουν ἀνάγκη τροφῆς διὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ διὰ νὰ δώσουν τοὺς καρπούς των. Ἦν τροφὴν αὐτὴν λαμβάνουν ἐν μέρει μὲν ἀπὸ τὸν ἀέρα, ἐν μέρει δὲ ἀπὸ τὴν γῆν, ἀπὸ τὸ χῶμα. Καὶ ἢ μὲν ἐκ τοῦ ἀέρος λαμβανόμενὴ τροφή (ἀνθραξ, ὀξυγόνον) εἶναι πάντοτε ἀφθονος καὶ ἀνεξάντλητος, ἢ δὲ τροφή, ὅσην δίδει εἰς τὰ φυτὰ τὸ χῶμα τῆς γῆς, δὲν εἶναι πάντοτε ἀφθονος, πολλάκις μάλιστα συμβαίνει νὰ εἶναι κατὰ ποσὸν πολὺ ἀνεπαρκῆς. Ἦν χῶμα εἶναι ἀποθήκη τροφῶν διὰ τὰ φυτὰ. Ὅταν αἱ τροφαὶ τῆς ἀποθήκης αὐτῆς εἶναι ἀφθονοί, τὰ φυτὰ, βοηθούσης καὶ τῆς ἀναγκαίας ὑγρασίας, τρέφονται καλῶς καὶ παράγουν ἀφθονίαν καρπῶν· ὅταν ὅμως εἶναι ὀλιγώτεροι τοῦ πρέποντος, τότε τὰ φυτὰ πεινοῦν, καὶ ὅπως μία ἀγελάς ὅταν πεινᾷ δίδει ὀλιγώτερον γάλα, σχηματίζει ὀλιγώτερον κρέας, τοιαυτοτρόπως καὶ τὸ φυτὸν τοῦ σίτου καὶ ὅλα ἐν γένει

τὰ φυτὰ, ὅταν πεινοῦν, δίδουν ὀλιγώτερον καρπὸν, ἀναπτύσσονται ὀλιγώτερον.

Ὅταν διὰ πρώτην φοράν ἀνοίγωμεν (ἐκχερσῶνωμεν) καὶ σπείρωμεν ἓνα ἀγρὸν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ φυτὸν εὕρισκει εἰς αὐτὸν πολλὴν τροφήν καὶ ἀναπτύσσεται καὶ καρποφορεῖ ἀριστά. Ἄλλ' ὅταν ὁ αὐτὸς ἀγρὸς καλλιεργῆται ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν, τότε, ἐπειδὴ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξαντλεῖται ἡ τροφή, ὅσην ἐκ φύσεως περιέχει τὸ χῶμα τῆς γῆς, ὀλιγοστεύει, καὶ διὰ τοῦτο τὸ φυτὸν ἀρχίζει νὰ πεινᾷ, νὰ τριῆγη διὰ τῶν ριζῶν τοῦ ὀλίγην τροφήν καὶ ἐπομένως νὰ γίνεταί ἰσχνόν, ταπεινόν, καὶ νὰ δίδῃ ὀλιγωτέρους καρπούς. Ὀλίγοι εἶναι οἱ ἀγροί, ὅσοι ἐκ φύσεως ἔχουν τόσον μεγάλην ἀφθονίαν τροφῶν, ὥστε, ἐν ἡ καλλιεργουῦνται καὶ σπείρονται ἀπὸ μακροτάτων χρόνων, πάλιν δὲν ἐξαντλοῦνται, πάλιν τρέφουν ἀφθόνως τὰ σπειρόμενα φυτὰ. Ἄλλ' οἱ περισσότεροι ἀγροὶ μὰς εἶναι πτωχοί, περιέχουν ὀλίγην τροφήν διὰ φυτὰ καὶ ὀλίγην δίδουν εἰς αὐτὰ. Δι' αὐτὸ τὰ τρέφουν κακῶς.

Ἦν περιμένετε ἀπὸ ἐν ζῆρον, τὸ ὁποῖον κακῶς τρέφεται, τὸ ὁποῖον πεινᾷ, τὸ ὁποῖον μὲν ζῆ; Βεβαίως καὶ δύναμιν ὀλίγην, καὶ κρέας ὀλίγον καὶ γάλα ὀλίγον καὶ, ἂν εἶναι μικρᾶς ἡλικίας, γίνεταί μικρόσωμον, διότι δὲν ἀναπτύσσεται καλῶς. Ἦν ἴδιον πρέπει νὰ περιμένετε καὶ ἀπὸ ἐν φυτὸν σίτου, ὅταν εὕρισκῃ πολὺ ὀλίγην τροφήν εἰς τὸ χῶμα. Ἦν στέλεχος τοῦ γίνεται μικρὸν καὶ ἰσχνόν, ἢ καὶ ἂν γίνῃ ὑψηλόν, δὲν καρποφορεῖ ἀφθόνως, αἱ παραφυάδες τοῦ ὀλίγοι, αἱ στάχυες ὀλίγοι καὶ μικροί, οἱ καρποὶ ἐπομένως ὀλιγώτεροι. Ἦν ἐσοδεῖα πενιχρὰ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον.

Αὐτὸ τὸ ζήτημα ὁ ἀνθρώπος δὲν ἔπαυσε νὰ τὸ ἐξετάζῃ καὶ εὔρεν ὅτι, ὅταν ἡ γῆ εἶναι πτωχή, πρέπει εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς γῆς νὰ θέτωμεν τροφὰς διὰ τὰ φυτὰ. Ἦν ὅμως λοιπὸν ὅτι καλὴ τροφή διὰ τὰ φυτὰ εἶναι ἡ κόπρος τῶν ζῴων, τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ συλλέγῃ ἐπιμελῶς καὶ νὰ ρίπτῃ πάντοτε εἰς τοὺς ἀγρούς, νὰ ἀπλώνῃ καὶ νὰ σκεπάζῃ μὲ τὸ ἄροτρον. Ἄλλὰ δυστυχῶς ἡ κόπρος τῶν ζῴων δὲν εἶναι τόσον πολλή, ὥστε νὰ φθάσῃ αὐτὴ διὰ τὸ κόπρισμα θλίων τῶν γαιῶν, ὅσας καλλιεροῦμεν. Καὶ μὲν φθάνει διὰ λαχανοκήτους, διὰ δένδρα ὀπωροφόρα, διὰ μέρος τῶν σταφίδων καὶ τῶν ἀμπέλων μὰς καὶ

Τὸ φθινόπωρον, μίαν ἡμέραν πρὶν σπεύραμεν τὸ ἀγρόν, σκορπίζομεν εἰς τὴν ἐπιφάνειάν του ἐν μίγμα ἀπὸ 8 ὀκάδας θειϊκῆς σιτάσης ἀξίας πρὸς 40 λεπτά δρ. 4, καὶ 30 ὀκ. ἀξωτούχου ἀξυραιοφορικῆς ἀσβέστου δρ. 3 καὶ 100 λεπτά. Ὅλη ἡ δαπάνη τοῦ λιπάσματος εἶναι 11 1/2 δρ. καὶ 4 δρ. διὰ σπόρον βίκου ἢ κουκκίων ἢ λουπίνων καὶ δι' ἐργασίαν σπορᾶς ἐν ὄλιφ ὁ τρόπος αὐτὸς θὰ στοιχίσῃ 15 1/2 δρ. τὸ στρέμμα περίπου.

Ὡς εἶπα τρεῖς περιστάσεις. Εἰς τὴν πρώτην περίστασιν δαπάνη λιπάσματος περίπου δρ. 4 τὸ στρέμμα. Εἰς τὴν δευτέραν περίστασιν, ἡ ὁποία εἶναι καὶ ἡ γενικωτέρα, δαπάνη κατὰ στρέμμα 8 ἕως 10 δραχμάς. Τὸ διὰ τὴν δευτέραν περίστασιν ὑποδειχθὲν σύστημα λιπάνσεως δύναται νὰ ἐφαρμόζῃται εἰς τοὺς πλείστους τῶν ἀγρῶν τοῦ σίτου ἐκτὸς ἐκείνων, ὅπου ὁ σίτος ἀναπτύσσεται συνήθως πολὺ καὶ εὐκόλως πλαγιάζει (πέφτει), διὰ τοὺς ὁποίους ὑπάρχει ἡ πρώτη περίστασις. Εἰς τὴν τρίτην περίστασιν ἡ δαπάνη ἀνέρχεται εἰς 15 1/2 δραχ. περίπου τὸ στρέμμα.

Εἰς τὴν πρώτην καὶ δευτέραν περίστασιν εὐκόλως προκύπτει πλεόνασμα σίτου διὰ τῆς χρήσεως τῶν ὑποδειχθέντων λιπασμάτων 30-50 ὀκ. τὸ στρέμμα, ἔστι 40 ὀκάδων κατὰ μέσον ὄρον, ἀξίας πρὸς 35 λεπτά κατ' ὄκταν δρ. 1.4. Ἦτοτε, ἀφ' οὗ καλυφθῇ ὅλη ἡ δαπάνη τοῦ λιπάσματος, μένει κέρδος καθαρὸν 4 μέχρι 10 δραχ. ἐνίοτε καὶ περισσότερον κατὰ στρέμμα δηλ. ἐπιστρέφει τὸ κεφάλαιον μὲ τόκον 40 μέχρις 250 ἐπὶ τοῖς 100, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν ἀξίαν πλεονάσματος ἀχύρου. Εἰς τὴν τρίτην περίστασιν τὸ κέρδος δὲν εἶναι πολὺ εὐκόλον, ἀλλὰ μόνον πιθανόν καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις πραγματοποιεῖται διότι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ πλεόνασμα ἐσοδείας ἀνώτερον τῶν 50 ὀκ. σίτου τὸ στρέμμα ἀξίας 17 1/2 δρ. καὶ 100 ὀκ. πλεόνασμα ἀχύρου ἀξίας πρὸς 2 λεπτά δρ. 2, ἦτοι ἐν ὄλιφ 20 1/2 δρ. διὰ νὰ προκύψῃ κέρδος διὰ τῆς ὡς ἄνω λιπάνσεως ἐκ δρ. 5 ὡς ἔγγιστα τὸ στρέμμα, ἦτοι νὰ ἀποδοθῇ τὸ κεφάλαιον μετὰ τόκου πρὸς 35 ἐπὶ τοῖς 100. Ἦπειδὴ ὅμως εἶναι δυνατόν τοιοῦτο κέρδος εἰς ἀγροὺς τοῦς τρίτης κατηγορίας, τὴν τρίτην περίστασιν λιπάνσεως συνιστῶ δοκιμαστικῆν, ἐν ἣ ἡ τὰς ἄλλας δύο συνιστῶ μετὰ τῆς πεποιθήσεως ὅτι θ' ἀποδοθῶν πρὸς κέρδος καθαρὸν, ἐκτὸς καιροῦ δυσμενοῦς, ὅποτε τὸ λίπασμα μένει εἰς τὴν γῆν διὰ

τὴν προσεχῆ ἐσοδείαν, δηλ. ἀναβάλλεται ἢ ἐνέργειά του χωρὶς νὰ ἐκμηδενίζῃται.

Πρέπει ὅμως νὰ γνωρίζετε ὅτι εἰς τὴν χρήσιν χημικῶν λιπασμάτων πρέπει πάντοτε νὰ ἐπιμένῃ τις καὶ μάλιστα νὰ ἐξακολουθῇ τὴν χρήσιν καὶ νὰ τὴν ἐπαναλαμβάνῃ, καὶ ἂν ἀκόμη συμβῇ τὸ κέρδος νὰ μὴ εἶναι σημαντικόν, δι' οἷονδήποτε καιρικόν λόγον, ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους. Τοῦτο συνέβη καὶ εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην κατὰ τὰ πρώτα ἔτη, ἀλλ' ἡ ἐπανάληψις τῶν λιπάνσεων καὶ ἡ ἀδιάκοπος χρήσις, ἡ παχύνουσα τοὺς ἀγροὺς ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος περισσότερον, τοὺς καλλιστᾶ τρέπον τινὰ παραγωγικωτέρους βαθυηδόν, διότι χαρταίνει ὁ ἀγρὸς καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἀποδίδει περισσότερα. Δι' αὐτὸ εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην ἐξοδεύουν σήμερον χημικὰ λιπάσματα ἀξίας ἐν ὄλιφ περὶ τὸ ἐν δισεκατομμύριον φράγκων κατ' ἔτος.

Ναύαλιον.

ΣΠΥΡ. ΚΑΣΙΩΤΗΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΛΛΑΣ

Ἡ ἐπιτροπὴ πρὸς ἴδρυσιν ἀνδριάν-
τος Κοινωταίνου τοῦ Παλαιολόγου
ἐν Ἀθήναις ἐπροκήρυξε διεθνή δια-
γωνισμόν πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου.
Οἱ καλλιτέχναι, ἕσοι ἐπιθυμοῦν νὰ
συμμετάσχουν τοῦ διαγωνισμοῦ, πρέ-
πει νὰ υποβάλουν εἰς αὐτὴν προ-
πλάσματα ἔχοντα ὕψος ἑνὸς τοῦ-
λάχιστον γαλλικοῦ μέτρου, συμπερι-
λαμβανομένου καὶ τοῦ βάθρου. Ὁ
Ἀυτοκράτωρ ἢ ἀ εἰκονίζεται πιεζὸς
καὶ ὄρθιος ἔχων γυμνὸν τὸ ἔξωρος,
πρὸ δὲ τῶν ποδῶν του ἢ ἀ καίται
νεκρὸς Γεντίσαρος. Ἐπὶ τῶν πλευ-
ρῶν τοῦ βάθρου ἢ ἀ παριστάνονται
ἐν ἀναγλύφῳ: α') Ἡ ἐν τῇ Ἀγίᾳ
Σοφίᾳ τελευταία καινικία τοῦ Κοιν-
ωταίνου Παλαιολόγου καὶ τῶν
περὶ αὐτὸν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Πα-
τριάρχου β') Ἡ νυκτερινὴ ἀφ' ἑπιπῶν
ἐπιθεώρησις τῶν τειχῶν τῆς Κοιν-
ωταίνουπόλεως καὶ τῶν φυλάκων
ὑπὸ τοῦ Ἀυτοκράτορος μετὰ τοῦ
Φραντζῆ γ') Ἡ διὰ τῶν τειχῶν τε-
λευταία λιτανεία, ἡγουμένου τοῦ
Ἀυτοκράτορος καὶ δ') Ὁ πρὸ τῆς
Πύλης τοῦ Ἁγίου Ρωμανοῦ θάνατος
τοῦ Ἀυτοκράτορος. Ἡ κρίσις τοῦ
διαγωνισμοῦ ἢ ἀ γίνῃ ἐν Ρώμῃ ὑπὸ
διεθνοῦς Ἑλληνοβίτου ἐπιτροπῆς.
Ἐκ τῶν υποβληθησομένων προπλα-
σματων ἢ ἀ ἐπιτροπὴ ἢ ἀ ἐκλέξῃ πέντε,
τὰ ὅποια οἱ καλλιτεχνήσαντες ἢ ἀ
υποβάλουν εἰς δευτέραν δοκιμασίαν
εἰς μέγεθος τριῶν μέτρων. Κατὰ
τὴν δευτέραν ταύτην δοκιμασίαν ἢ ἀ
ἐπιτροπὴ ἢ ἀ κατατάξῃ τὰ υποβλη-
θησομένα πέντε προπλάσματα κατὰ
τάξιν ἀξίας, συμφώνως δὲ πρὸς αὐτὴν
οἱ καλλιτεχνήσαντες αὐτὰ ἢ ἀ λά-
θουν τὰ ἐξῆς βραβεῖα ἀντὶ πάσης
ἀποζημιώσεως καὶ ἀμειβῆς: Πρῶτον
βραβεῖον ἢ χιλιάδων φράγκων, δεύ-

τερον βραβεῖον ἢ χιλιάδων φράγκων
καὶ τρία βραβεῖα ἕκαστον χιλίων
φράγκων. Οἱ δὲ ἀλλήλοισι διαγω-
νισμοὶ ἢ ἀ κριθοῦν ἐν Ρώμῃ, ὁ μὲν
πρῶτος μεταξὺ τῆς 5/18 καὶ 15/28
Ἰουνίου 1908, ὁ δὲ δεύτερος μεταξὺ
τῆς 10/23 καὶ 15/28 Ὀκτωβρίου
1908. Τὰ προπλάσματα πρέπει νὰ
σταλοῦν εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀκαδη-
μίαν τῆς Ρώμης σφραγισμένα καὶ ἐν καλῇ
κατὰ πάντα καταστάσει ἰδίᾳ διαπάνῃ
τῶν γλυπτῶν καὶ ὑπ' εὐθύνην αὐτῶν
μέχρι μὲν τῆς 2/15 Ἰουνίου 1908
διὰ τὸν πρῶτον διαγωνισμόν, μέχρι
δὲ τῆς 7/20 Ὀκτωβρίου 1908 διὰ
τὸν δεύτερον. Οἱ διαγωνισθησομένοι
ὀφείλουσιν νὰ φροντίσων ἰδίᾳ διαπάνῃ
καὶ ὑπὸ ἰδίᾳ ἐσποτῶν εὐθύνην περὶ
τῆς ἀποκομισεως ἐκεῖνων τῶν προ-
πλασματικῶν ἢ ἀ δὲν ἤθελον ἐγκριθῆναι
συμφώνως πρὸς τοὺς ἄλλους τῆς πα-
ροῦσης προκηρῆσεως.

— Ἐἰς τὴν Ναυτικὴν Ἐκθεσὶν τοῦ
Πορθῶ ἢ ἀ Ἱστορικὴ καὶ Ἐθνολογικὴ
Ἐταιρεία τῆς Ἑλλάδος ἠξιώθη Με-
γάλου βραβεῖου διὰ τὰ ὑπ' αὐτῆς
ἀποσταλέντα ἐκθέματα, ἀναγόμενα
εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ναυτικῆς τέ-
χνης, τῶν ἑποικίων πλεῖστα συναφῆ
πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν.

— Ἐδωρισθεῖσιν ὑπὸ τοῦ Ἰπουρ-
γαίου τῆς Παιδείας ἢ ἀ προκήρυξις
πρὸς συγγραφήν διδακτικῶν βιβλίων
τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Ὅριον
πρὸς ὑποβολὴν ἔρχεται ἢ ἀ 31 Ἰα-
νουαρίου 1908. Ἡ ἀμειβὴ τῶν ἐγ-
κριθησομένων εἶναι ἔρ. 400 κατὰ
τυπογραφικὸν φύλλον. Ταῦτα πάντα
περιέχονται εἰς τὴν κυριότητα τοῦ
Δημοσίου ἐπὶ μίαν τετραετίαν. Καὶ
τῶν νέων βιβλίων τῆς Μ. Ἐκπαι-
δεύσεως ἢ ἀ χρῆσις ἄρχεται ἀπὸ 1
Σεπτεμβρίου 1908. Ὡς γνωστὸν δὲ
καθηροῦται ἐν μόνον βιβλίον δι' ἕκα-
στον μάθημα.

ΑΓΓΛΙΑ

Ἐξ δημοπρασίαν χειρογράφων ἐν
Λονδίνῃ ἐν χειρογράφων τῆς Κυρίας
Μαυτενὸν ἐπωλήθη 3,843 φράγκα,
μία σύνθεσις τοῦ Ἰάχ 1,500 φράγκα
καὶ τέσσαρες σελίδες τοῦ Παρναύτη
512 φράγκα.

— Κατὰ τὴν ἐτησίαν λογιδοσίαν
τῆς μεγάλῃς Βεβλικῆς ἐταιρείας τοῦ
Λονδίνου τὰ ἐκδοθέντα ὑπ' αὐτῆς
ἰσθ' βιβλία ἀνῆλθον κατὰ τὸ παρελ-
θὸν ἔτος εἰς 5,116,563, περιλαμβά-
νοντα πλήρεις μεταφράσεις τῶν
Γραφῶν εἰς 103 γλώσσας. Εἰς τὴν
Κίβαν ἐπωλήθησαν βιβλία ὑπὲρ τὸ
ἐν ἑκατομμύριον, εἰς δὲ τὰς Ἰνδίας
693,000 καὶ εἰς τὴν Ρωσίαν 510,000.
Ἡ ἐταιρεία ἔχει 900 ὑπαλλήλους
πωλοῦντας τὰ βιβλία τῆς καθ' ἑλθὼν
τὴν οἰκουμένην. Τὰ ἔσοδα τῆς
ἐταιρείας κατὰ τὸ 1906 ἀνῆλθον εἰς
λίρας 234,725 στερλίνων, τὰ δὲ
ἔσοδα εἰς λίρας 222,085.

— Ὡς γνωστὸν, ἢ ἀ πόλις Στράτφορντ,
ἔπου ἐγεννήθη καὶ ἀπεθίκεσιν ἢ ἀ
Σαϊκοπέτρος, ἔγεινε τρίτον τινὰ ἰε-
ρὸν προσκλήνημα. Κατὰ τὸ παρελ-
θὸν ἔτος 40,264 ἐπισκέπεται αὐτὴν
προσπεύοντες 68 διαφόρους χῆρας,
ἦλθον νὰ ἴδωσιν τὴν οἰκίαν καὶ τὸν
τάφον τοῦ μεγάλου ποιητοῦ. Οἱ εἰς
Ἀμερικῆς ἦσαν 11,600.

— Ἡ ἐπὶ τοῦ μαγευτικοῦ ἐπιτροπῆ
τῆς Βουλῆς τῶν Κοινοτήτων κατὰ
τὴν παρελθούσαν σύνθεσιν ἐξῆδωκε
τὴν ἐκθεσὶν τῆς. Κατ' αὐτὴν ἀπὸ
τῆς 15 Φεβρουαρίου μέχρι τῆς 15
Νοεμβρίου 1906 ἐφαρμήθησαν:

24,126 πρῶτῶν προγεήματα.

35,829 μεσημέρινα προγεήματα.

47,968 γεύματα.

795 δεῖπνα.

75,218 τένα.

5,515 εἰς ἄλλοι.

ἦτοι ἐν ὅλῳ 165,451 γεήματα.

— Παρεκτός τῆς ἐταιρείας πρὸς
προστασίαν τῶν παιδῶν κατὰ τῆς
σκληρότητος τῶν γονέων, περὶ τῆς
ἡλικίας ἀνέφεραν ἦδη ἢ ἀ «Μελέτη»,
ἐβριθήσοχάτης εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἄλλῃ
ἐταιρεία «Ἐθνικὴ εὐσπλαγγχία» ὑπὲρ
τῶν παιδῶν». Κατὰ τὰ ἐγκαινα τοῦ
ἐν Λονδίνῃ τμήματος τῆς ἐταιρείας, ἢ

ἐπὶ τῆς Ἰρλανδίας ὑπουργὸς κ. Birrell
εἶπεν, ὅτι ὡς πρὸς τὴν σκληρότητα
κατὰ τῶν παιδῶν ὑπάρχει πρόοδος,
ὅπως ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν σκληρό-
τητα κατὰ τῶν ζῆμων. Πρὸ ἑκατὸν
ἔτων οἱ ἀνθρώποι ἐφέροντο σκλη-
ρῶς πρὸς τὰ ζῆμα, χωρὶς νὰ τὰ συλ-
λογίζωνται. Σήμερον καὶ τοῦ πτω-
χοῦ γυρολόγου ὁ ὄνος φαίνεται ἐκ
τοῦ δερματός του καὶ μόνον ὅτι ἢ
κῆρας του, τὸν καλομεταχειρίζεται
καὶ τὸν καλοτρέφει. Μαρτυρεῖ δὲ
τοῦτο κῆσον ἢ ἀ ἀνθρωπότητος προῖ-
θεσεν εἰς ἀγαθότητα. Κατ' ἀρχὰς ὁ
κῆσος ἐβράχυνε νὰ πιστεῖσῃ ὅτι
ἦτο δικαίον νὰ φέρεται τις σκλη-
ρῶς πρὸς παιδίον, ἀλλ' ἀτυχῶς ὑπάρ-
χει εἰσέτι πολλὴ τοιαύτη σκληρότης
καὶ ἢ ἀ «Ἐθνικὴ εὐσπλαγγχία» ἔχει
σὴν στάδιον ἐνεργείας.

— Ὁ ἀριθμὸς τῶν δημοδιδασκά-
λων ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος περιορίζεται
εἰς τὴν Ἀγγλίαν, αὐξάνει δὲ ὁ ἀριθ-
μὸς τῶν διδασκαλισσῶν. Πρὸ πεντή-
κοντα ἔτων εἰς τέσσαρα σχολεῖα
μεταξὺ πέντε διδασκόντων ἀνδρῶν. Κατὰ
τὸ 1870 ὁ ἀριθμὸς τῶν διδασκάλων
ἦτο ἴσος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν δι-
δασκαλισσῶν. Σήμερον μεταξὺ πέντε
σχολείων εἰς τὰ τρία διδάσκουν γυ-
ναῖκες. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς
τὴν Ἀμερικῆν. Ὡστε ἀσφαλῶς δύνα-
ται τις νὰ πρῶσει, ὅτι μετὰ τινὰ
ἔτη ἑλλοικῆρος ἢ ἀ Ἀγγλοσαξονικῆ
φυλῆ ἢ ἀ παιδαγωγῆται ὑπὸ γυναι-
κῶν. Ἀλλ' ἐάν κρινῃ τις ἐκ τῶν
μέχρι τοῦδε ἀποτελεσμάτων τῆς ται-
αύτης γυναικείας ἐπιδράσεως ἐπὶ τῆς
ἀγωγῆς τῶν Ἀγγλοσαξόνων, δύνα-
ται νὰ συμπεράνῃ ὅτι εἰς πᾶν ἄλλο
συντελεῖ αὐτὴ ἢ εἰς τὴν ὀηλυπρεπῆ
διάκλασιν τοῦ χαρακτῆρος.

— Ὁ ὑπὲρ τῆς ἐγκρατείας ἀγῶν
ἐν Ἰρλανδίᾳ καλλισταται ἀποτελεσμα-
τικώτερος ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. Ἡ
πρῶτη κρῆνῆ τοῦ κινδύνου ἤκού-
σθη κατὰ τὸ 1818. Ἐλειτούργουν
τότε εἰς τὴν νῆσον 21,326 οἰνοπνευ-
ματοπωλεία. Ἐντὸς δεκαετίας ὁ
ἀριθμὸς αὐτῶν περιορίσθη εἰς τὸ
ἦμισον, ἐξηκολοῦθησαν δὲ ἐλαττω-
μενα κατὰ ἑκατὸν περίπου ἔτησίως.
Κατὰ τὸ 1903 ἢ ἀ ἀναλογία τῆς ἀξίας
τῶν καταναλωθέντων ποτῶν ἐν σχέ-

σει πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἦτο 11 1/2 λίραι στερλίνας δι' ἕκαστον κάτοικον, κατὰ δὲ τὸ 1905 περιωρίσθη εἰς 3 λίρας. Τὸ μόνον κακὸν εἶναι ὅτι, περιορισθέντος τοῦ εισοδήματος ἐκ τῆς φορολογίας τοῦ αἰσιοπνεύματος, ἠλαττώθη καὶ ὁ προϋπολογισμὸς τῆς δημοσίας Ἰσπανιδέσεως, ὑπὲρ τῆς ὅποιας διατίθεται τοῦτο.

— Αἱ κυρίαι τῆς ἀγγλικῆς ἀριστοκρατίας διδόναι τὸ παράδειγμα τῆς ἐργατικότητος, ἐπιδιδόμεναι εἰς ποικίλα ἐπαγγέλματα καὶ ἀναμιγνόμεναι παντοιοτρόπως εἰς τὴν κοινωνικὴν καὶ οικονομικὴν δράσιν τῆς χώρας. Οὕτως ἡ δούκισσα Ἀδερκόρν διατηρεῖ γαλακτοκομεῖον εἰς τὸ Πελφάστ. Ἡ Λαίδη Ἡσέξ διευθύνει κληντήριον. Ἡ Λαίδη Δούφ-Γόρδων εἶναι βράπτρια. Ἡ κόρη τοῦ Λόρδου Στραφφόρδ πωλεῖ καλλιτεχνικά ἔργα. Ἡ κόρη τοῦ Λόρδου Οὐέλλολεϊ ἔδρυσε σχολεῖον κηπουρικῆς καὶ ἐπιστατεῖ ἢ ἰδίᾳ τὴν καλλιέργειαν προτύπου κήπου. Ἐκ δὲ τῶν ἀνδρῶν ὁ Λόρδος Περμρόκ διευθύνει ταπητουργεῖον, καὶ ὁ Λόρδος Ἀρριγκτον διατηρεῖ ὀπωροπωλεῖον.

— Τὸ ἐκ κληρονομικῶν τελῶν ἐσοδὸν τοῦ Βρετανικοῦ Κράτους κατὰ τὸ λήξαν οικονομικὸν ἔτος ἀνῆλθεν εἰς δεκαεννέα σχεδὸν ἑκατομμύρια ἀγγλικῶν λιρῶν.

— Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Γλάδοτωναρ μεταβλήθη εἰς δημοσίαν βιβλιοθήκην τοῦ Πανακλεν. Διὰ τὸν καταρτισμὸν αὐτῆς ὁ Γλάδοτων εἶχε δαπάνησιν 10 χιλιάδας λίρας στερλίνας, οἱ δὲ κληρονόμοι τοῦ ἐδαπάνησαν καὶ ἄλλας 10 χιλιάδας. Ἡ βιβλιοθήκη περιλαμβάνει 87,000 τόμων.

— Ἡ ἑνωσις τῶν Σκοπευτικῶν Ἑταιρειῶν τῆς Ἀγγλίας περιλαμβάνει 946 σωματεία, ἀριθμοῦνται ἐν ὅλῳ 70 χιλιάδας μέλη.

— Ἀπεβίωσαν ἐν Λονδίνῳ εἰς ἡλικίαν 97 ἐτῶν ἡ Ἰσραηλίτις Ἀβλαήλ Σαμούδα. Ἡ σεβασμιὰ γραία ἦτο γνωστὴ διὰ τὴν φιλανθρωπίαν καὶ διὰ τὰς φιλολογικὰς τῆς γνώσεις, εἶχε δὲ διακριθῆ καὶ ὡς ζωγράφος. Ὁ πρόπαππὸς τῆς Ἀβραάμ Σαμούδα ἦτο ἰατρός τοῦ τότε βασιλέως τῆς Πορτογαλίας. Χριστιανὸς κατὰ τὸ φαι-

νόμενον, ἐτήρει μυστικῶς τὴν Ἰουδαϊκὴν τοῦ Ἰησοῦ καὶ ὑπεβλέπετο διὰ τοῦτο ὑπὸ τῆς Ἰερᾶς Ἐξετάσεως. Μαθὼν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ συλληφθῆ, ἔδωκε μεγαλοπρεπῆ ἐορτὴν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Λισσαδῶνος καὶ τὴν ἰδίαν ἑσπέραν κατέφυγε μετὰ τῆς οἰκογενείας τοῦ εἰς πλοῖον Ἀγγλικόν. Ἡ φυγὴ τοῦ ἀνεκαλύφθη καὶ οἱ ἀπεσταλμένοι τῆς Ἰερᾶς Ἐξετάσεως ἀπήτησαν παρὰ τοῦ Ἀγγλοῦ πλοιοῦργου τὴν παράδωσιν τοῦ αἰρετικοῦ πρόσφυγος. Ἀλλ' ὁ Ἀγγλὸς πλοιοῦργος δὲν ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἀπαίτησιν καὶ ἔφερε τοὺς φυγάδας εἰς Ὀλλανδίαν, ἔκου μετὰ τρεῖς μῆνας ἐγεννήθη ὁ πρόπαππος τῆς Ἀβλαήλ. Ἰκέλευεν ἡ οἰκογένεια μετηνάστευσεν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἀδελφὸς τῆς ἀποθανούσης ἦτο ὁ διάσημος ναυπηγὸς Ἰωσήφ Σαμούδα, ὁ καὶ βουλευτῆς χρηματίσας.

— Ἡ ἑταιρεία τῆς «Ἐνώσεως ὑπὲρ τῆς Κλασσικῆς προφορᾶς» ἀνεκλήσεν ἐν Ἀγγλίᾳ τὸ ζήτημα τῆς μεταρρυθμίσεως τῆς προφορᾶς τῆς λατινικῆς γλώσσης. «Ἐάν, γράφει ὁ ἐπιτιμὸς γραμματεῖς τῆς ἑταιρείας, ἡ προτεινομένη μεταρρύθμισις γείνη ἀποδεκτὴ καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, τότε αἴρεται ἐν τῶν κυριωτέρων ἐμποδίων πρὸς χρῆσιν διεθνῆ τῆς λατινικῆς καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον ἀνάγκη τοῦ Ἑσπεριανίου.» Αἱ προτεινόμεναι μεταβολαὶ περιορίζονται εἰς τὴν προφορὰν διφθόγγων τινῶν καὶ φωνηέντων. Ἄλλος βιβλικώτερος μεταρρυθμιστῆς προτείνει τὴν παραδοχὴν τῆς Ἰταλικῆς προφορᾶς ἀντὶ τῆς πατροπαράδοτου Ἀγγλικῆς. Εἰς κύριον ἄρθρον ἐπὶ τοῦ προκειμένου τῆς ἐφημερίδος Ἴντις ἀναφέρεται ὅτι ἡ λατινικὴ εἰσῆχθη εἰς τὰ Ἀγγλικὰ σχολεῖα κατὰ τὴν β' μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα, ἐδιδάσκετο δὲ κατὰ τὴν Ἰταλικὴν προφορὰν. Ἀλλ' ἔκτοτε ἠλλάξεν ἡ προφορὰ τῆς ἀγγλικῆς καὶ ἡ ἀξία τῶν φωνηέντων. Ὅστε ἐνῆι τότε συνεννοήθη δι' ὁμοίας προφορᾶς αἱ λατινομαθεῖς τῶν διαφόρων ἑθνῶν, σήμερον οἱ Ἀγγλοὶ γράφοντες διὰ τῶν ἰδίων ψυχρῶν τὰ λατινικὰ προφέρουσι κατὰ διάφορον τρόπον.

— Τὸ τρίτον διεθνὲς συνέδριον τῶν Ἑσπεριαντιστῶν ἀνῆλθεν εἰς Κανναδριγιόν. Παρέστησαν κατ' αὐτὸ 1500 ἀντιπρόσωποι ἐκ πάσης χώρας, ἦτοι 500 περισσότεροι τῶν κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος συναλθόντων εἰς Γενεύην. Αἱ ἀγορευσεις, αἱ ὀρθοκευτικαὶ εἰχαί, αἱ διαλέξεις, αἱ δραματικαὶ παραστάσεις — καὶ αὗτοι οἱ κατάλογοι τῶν φωνηέντων εἰς τὰ γένηματα — ἔλα ἦσαν εἰς γλῶσσαν Ἑσπεριαντο συνιευαγμέναι.

ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἐφημερίς ἀμερικανικῆ ἀπετήθη πρὸς τοὺς ἀναγνώστους τῆς τῆς ἐρώτημα: «Ποῖος ὁ μεγαλύτερος ἀνὴρ τῆς Συμπολιτείας;» Αἱ ἀπαντήσεις ἤλθον κατὰ χιλιάδας, γενομένης δὲ τῆς διαλογίης, ἐβρέθη πλειοψηφῶν ὁ Ἀίγκολν, μετ' αὐτὸν ἦλθεν ὁ Ἰθάσινγκτον καὶ τρίτος ὁ Φραγκλίνος. Ἐκτος ἀνεδείχθη ὁ διάσημος συγγραφεὺς Ἐμερσὼν.

— Ἐξακολουθεῖ ἡ ἀλλοθῆς γυμνασιακὰ ἐργασία πρὸς ἀκαρτεσιμὸν πλήρους καὶ λεπτομεροῦς γεωγραφικοῦ χάρτου τῆς Βορειοαμερικανικῆς Συμπολιτείας. Ἐκάστη Πολιτεία ἔχει ἀναλάβῃ τὴν ἰδικὴν τῆς κερυαίην. Τινὲς Πολιτεῖαι ἠτοίμασαν ἤδη τοὺς χάρτας τιν, ἀλλὰ μερικαὶ μένουσι πίσω ἐνεκεν μεγάλων δυσχερειῶν. τὰς ὅποιας ἀπῆντησαν, ἰδίως ἡ ἀκέραντος καὶ ἀνεβερσίνης, τῆς Ἀλάσκας. Ἡ δαπάνη τοῦ ἔργου ὑπολογίζεται ὅτι θὰ ὑπερβῇ τὰ δύο ἑκατομμύρια φράγκων, ἡ δὲ ἀποπεράτωσις τοῦ δὲν θὰ εἶναι δυνατὴ πρὸ τοῦ 1909. Ἄρκει νὰ συλλογηθῆ, τίς ὅτι ἡ ἐκτασις τῆς Συμπολιτείας εἶναι σχεδὸν ἴση πρὸς τὴν ἑκτασίαν Ἑλλάδος τῆς Εὐρώπης διὰ νὰ ἀντιληφθῆ τὸ μέγεθος τῆς ἐπιχειρήσεως.

ΓΑΛΛΙΑ

Ἡ ἑταιρεία τῶν Ποιητῶν ἀπεφάσισε τὴν ἔδρυσιν Μουσείου τῶν Ποιητῶν, περιλαμβάνοντος τὰς εἰκόνας τῶν, τὰ χειρόγραφα τιν, τὰ συνθεόμενα πρὸς τὸ ἔργον τιν κειμήλια, τὰς κριτάς καὶ τὰς σπουδὰς ἐκδόσεις τῶν ἔργων τιν.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν φοιτησάντων εἰς τὰς ἀνωτάτας ἐπιστημονικὰς σχολὰς τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ ἀκαδημαϊκὸν ἔτος 1906-1907 ἀνῆλθεν εἰς 38.197. Ἐκ τούτων 35.638 εἶναι ἄνδρες (2.239 ξένοι) καὶ 2.259 γυναῖκες (1.196 ξένοι).

Κατ' ἐπιστήμιας διαίρουται ὡς ἑξῆς: Νομικὴ 15.551 (ἐκ τῶν ὅπολων 124 γυναῖκες) Ἱατρικὴ 8.297 (796 γυναῖκες) Φαρμακευτικὴ 2.240 (66 γυναῖκες) Φιλολογία 5.710 (1.105 γυναῖκες) Φυσικομαθηματικὰ 6.349 (168 γυναῖκες).

Οἱ φοιτηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων ἀνῆλθον εἰς 15.789. Ἀκολουθοῦν δὲ κατόπιν τὰ Πανεπιστήμια: Λιὼνας (2.783), Τουλούζης (2.575), Βορδῶν (2.496), Νανσύ (1.841), Μομπλιέ (1.752), Ἀιλλῶν (1.560) κλ.

Ἡ Γαλλικὴ Κυβέρνησις ἀπεφάσισε τὴν δημοσίευσιν τῶν διπλωματικῶν ἐγγράφων, ἅσα σχετίζονται πρὸς τὰ αἵτια τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου τοῦ 1870. Ἡ ἐπιμέλεια τῆς ἐκδόσεως ἀνατέθη εἰς εἰδικὴν ἐπιτροπὴν.

Ἀπέθανεν ὁ διάσημος ποιητῆς καὶ ἀκαδημαϊκὸς Sully Prudhomme.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ὁ Σαϊνσπείρος ἐξακολουθεῖ νὰ κυριαρχῆ ἐπὶ τῆς γερμανικῆς σκηνῆς. Κατὰ τὴν λήξασαν θεατρικὴν περίοδον παρεστάθησαν δράματα τοῦ 1905 φράσας. Πρωτεύει «ὁ Ἐμπορος τῆς Βενετίας» παρασταθεὶς 319 φράσας.

Αἱ πανηγυρικαὶ παραστάσεις ἔργων τοῦ Βάγνερ εἰς τὸ Μόναχον διήρκεσαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἀπὸ τῆς 1 Ἀυγούστου μέχρι τῆς 14 Σεπτεμβρίου ν. ἔ. Παρεστάθησαν δὲ «Ἐρίσταν καὶ Ἰσάδην», «Οἱ Ραψοδοὶ τῆς Νυρεμβέργης», «Ταρχάβερ», «Ἐτραλογία τῶν Νίβαλογγεν».

Κατ' ἀνακοίνωσιν τῆς ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ ἐν Βερολίνῳ συνεργουμένου τὸν παρόντα Σεπτέμβριον 14ου διεθνοῦς Συνεδρίου Ὑγιεινῆς καὶ Δημογραφίας, εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ περιελήφθη καὶ ἡ ἐπίσκεψις 100 ἰδρυμάτων σχετιζο-

μένων προς την Υγιεινήν. Τα ιδρύματα ταῦτα, κείμενα ἐντός τοῦ Περολίνου ἢ εἰς τὰ περιχώρα, δύνανται κατ' ἀρέσκειαν νὰ ἐπισκεφθοῦν τὰ μέλη τοῦ Συνεδρίου, τινὰ δὲ καὶ ὁμάδας ὑπὸ τὴν ἐδήγησιν ἐπὶ τούτῳ ὀρισθησομένων εἰδικῶν ἀνδρῶν. Τῶν ἰδρυμάτων τούτων περιγραφή καὶ δημοσιεύθη εἰς τρεῖς γλώσσας, ἵνα διευκολύνη τὴν ἐπίσκεψιν τῶν μελῶν.

— Εἰς τὴν Γερμανίαν ἐκ παραλήλου πρόσ τὴν ἱπποφαγίαν διαδίδεται καὶ ἡ «κυνοφαγία». Εἰς τὴν Σαξονίαν, τὴν Πρωσίαν καὶ τὴν Βαυαρίαν 7.000 σκύλλοι ἐσφάγησαν κατὰ τὸ 1904 καὶ 9.600 κατὰ τὸ 1905.

ΙΤΑΛΙΑ

Πολὺς λόγος γίνεται ἀπὸ τινῶν ἐτῶν περὶ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν πυροβόλων πρὸς ἀπόκρουσιν τῆς

χαλαζῆς. Ἦν τούτοις ἡ ἐκθασίς τῆς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, ἡ ὁποία ἐπὶ πανταεταίαν εἰργάσθη εἰς τὴν Ἰταλίαν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ φυσικοῦ Κλαζέρνα, δὲν θεωρεῖ τούτο ἐπιτυχόν. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη διέθετε τὰ τελειότατα μέσα πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν, ἦτοι 200 πυροβόλα μεγάλης δακτύλιος, τῶν ὁποίων ἐν γιγάντειον εἶχεν ἐσωτερικὸν βάθος 14 μέτρων, καὶ βλήματα παντὸς εἴδους, μέχρι καὶ τῶν ἐκρηκτικῶν σφαιρῶν.

ΟΛΛΑΝΔΙΑ

Ἐτέθη μετὰ πάσης ἐπισημότητος ὁ θεμέλιος λίθος τοῦ Μεγάρου τῆς Εὐρήνης, παρὰ τὴν Χάγην. Τὴν δαπάνην, ὡς γνωστὸν, κατέβαλεν ὁ Ἀμερικανὸς διασκατομμυριοδχος Ἀνδρέας Καρνέζης.

ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΡΙΟΝ

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Ἀγγλικά :

The Journal of Hellenic Studies (Λονδίνον, Μάϊος 1907). — Τὸ τεύχος τοῦτο τοῦ περιοδικοῦ τῆς ἐν Λονδίῳ ἐταιρείας πρὸς διάδοσιν τῶν σπουδῶν μεταξὺ ἄλλων ἀξιῶν λόγου διατριβῶν περιέχει ἐκτενῆ πραγματείας τοῦ E. Norman Gardner (σελ. 36 εἰς 109) περὶ τῆς Δισκοβολίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. 27 εἰκόνες διαφωτίζουν τὸ κείμενον. Τὴν μελέτην τῆς πραγματείας ταύτης συνιστῶμεν εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὸ εὐγενές τοῦτο γύμνασμα καὶ τοὺς ἐν γένει φιλόλλους.

Contemporary Review (Λονδίνον, Αὐγουστος). — Περὶ τῆς ἀναθεωρήσεως εἰς τὰ Βαλκανικὰ Κράτη ὑπὸ E. Sellers.

National Review (Λονδίνον, Αὐγουστος). — Εἰς τὰς μεταξὺ Γεντίων καὶ Τούριων τριμερῆς σχέσεις ὁ C. A. Court-Keppington διαδέπει τὸν σκοπὸν τῆς Γερμανίας νὰ μεταχειρισθῇ τὸν Σουλτάνον ἐπὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἑατρικίου ὡς ἐν ἀπλοῦν κομμῆτιον χρήσιμον διὰ τὰ ἐναντίον τῶν ἄλλων δυνάμεων πανγυβιά τῆς.

Ἀμερικανικά :

Forum (N. Ὑόρκη, Ἰούλιος). — Κατὰ τὴν O. Ζουκ σὺ δημοδιδάσκαι καὶ αἱ δημοδιδασκαλίσσαι τῶν ἠνωμένων Πολιτειῶν δὲν εἶναι τόσον εὐτυχεῖς ὅσον τοῖς φαντάζονται αἱ συνάδελφοί των τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου. Καὶ ἐκεῖ μισθοδοτοῦνται ἀνεπαρκῶς, ἴθιως αἱ γυναῖκες, καὶ ἐκεῖ ὑποδουλοῦνται τὴν ἀνεξαρτησίαν των εἰς παντοειδῆς ἐνεργείας καὶ ἀπαιτήσεις.

North American Review (N. Ὑόρκη, 19 Ἰουλίου). — Ὁ R. Ward ἀναλύει καὶ ἐπικυρώνει τὸν τελευταῖον ἀσχηρῶτατον νόμον περὶ μεταπιστῶν καὶ θεωρεῖ τούτον ὄχι ἐπιτυχῆ.

Γαλλικά :

La Revue (Παρίσι, 16 Ἰουλίου). — Ἄρθρον τοῦ N. Ségur (N. Ἐπισκοποπούλου) περὶ τῆς ποιητικῆς καὶ συγγραφῆς *Kyrie Nouilles*. — Πολὺ ἐνδιαφέρουσα τὰς παιδαγωγούς ἴδιως, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς ἔχοντας τέκνα, μελέτη τοῦ ἱατροῦ Morhardi, περὶ τῆς ἰχθυοφυΐας τῶν παιδίων. — Ὁ Sefet Bey ἀφισροτ δώδεκα σελίδας εἰς τὴν Τουρκικὴν λογοτεχνίαν, ἐπιφυλασσόμενος νὰ συνεχίσῃ τὴν πραγματείαν ταύτην. — (16 Αὐγουστοῦ) Πολιτικὸν ἄρθρον ἀξιανόγνωστον ὑπὸ ἀνωνύμου Διπλωμάτου περὶ τῆς ἰστορικοῦς τῆς Γερμανίας, τὴν ὁποίαν κρίνει ἀσύμφορον εἰς τὴν εὐσυνῆ εὐρήνην, ἐπιβλαβῆ δὲ κατ' ἐξοχίαν εἰς τὴν Γαλλίαν. — Ὁ G. Bonnier ἐξετάζει τὰ δύο βιβλία τοῦ *Alfred* περὶ Μελισσῶν καὶ περὶ Ἀνθέων καὶ ἐμολογεῖ τὴν μεγάλην παρατηρητικότητα τοῦ διασήμεν συγγραφέως καὶ τὴν θαυμαστὴν γλαφυρότητα τοῦ ὅφους, φρονεῖ ὅμως δύσκολον νὰ ταυτισθῇ ἡ ποιητικὴ ἔκφρασις μετὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκριβολογίαν.

Correspondant (Παρίσι, 25 Ἰουλίου). — Ἄρθρον τοῦ F. Mure περὶ τῆς βιμηχανικῆς χρήσεως τοῦ οὐρανεύματος. Ὁ γράφων ἀποδεικνύει ὅτι τούτο δύναται ὡς φωτιστικὴ καὶ θερμαντικὴ ἔλη καὶ ὡς κινητήριος ἀκόμη δύναμις νὰ συναγωνισθῇ ἐπιτυχῶς πρὸς τὸ πετρέλαιον. — (25 Ἰουλίου). Ὁ L. de Valroger ἐξανίσταται κατὰ τῆς κοινοβουλευτικῆς τυραννείας καὶ ἐπὶ τὴν περιορισμὸν τῆς δυνάμεως τῶν Βουλῶν διὰ τῆς συστάσεως ἀνωτάτου συμβουλίου προηροῦντος τὸ Σύνταγμα καὶ τὴν ἀποκέντρωσιν ὡς πρὸς τὴν διοίκησιν.

Nouvelle Revue (Παρίσι, 1 Αὐγουστοῦ). — Ἐνδιαφέρουσα μελέτη

τοῦ ἱατροῦ J. Thomas περὶ *Kyrie Nouilles*. Ὁ γράφων καὶ ἀφισροτῶν ὑπὸ R. Escholier καὶ P. Fud'hou. Εἰς τὸ πρῶτον τοῦτο μέρος τῆς ἱστορικῆς πραγματείας περιλαμβάνεται ἡ ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος μέχρι τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ' περίοδος.

Revue des Deux Mondes (Παρίσι, 1 Αὐγουστοῦ). — Ἀξιανόγνωστον ἄρθρον τοῦ P. Banet-Rivet περὶ τῶν μαρματιῶσεων τῆς κινήσεως τῆς ζωῆς διὰ τοῦ κινηματογράφου. Μολονότι ἡ βιομηχανία αὕτη δὲν ἀριθμεῖ ἡλικίαν πολλῶν ἐτῶν, ἤδη εἰς τὴν Γαλλίαν ἐπασχολεῖ χιλιάδας ἀργατῶν, κεφάλαια 80 ἑκατομμυρίων καὶ κἀμνει ἐτήσιον γύρον 10 ἑκατομμυρίων. Εἰς τὰ ἐργαστήσια τοῦ Joinville κατασκευάζονται κατ' ἡμέραν 30 χιλιάδες ταινίας κινηματογράφου, ἦτοι ἐν καὶ ἡμῶν ἑκατομμύριον φωτογραφιῶν. — Συνέχεια τῆς στατιστικῆς ἐρεῦνης τοῦ P. Lecker περὶ τῶν κοινοτικῶν ἔργων τῶν γυναικῶν.

Revue de Paris (Παρίσι, 1 Αὐγουστοῦ). — Μελέτη τοῦ F. Caussy περὶ τῶν γηρατειῶν τοῦ Βολταίρου.

Revue Philosophique (Παρίσι, Ἰούλιος). — Ὁ A. Binet ὑποστηρίζει ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ διαγνωσθῇ ἐκ τῆς γραφῆς, διὰ τῆς λεγομένης γραφολογίας, ἡ διανοητικὴ δύναμις τοῦ γράψαντος καὶ ἡ κοινωνικὴ θέσις. — (Αὐγουστος) Σύνοψις τῆς *Ἀποβιογραφίας* τοῦ Σπένσιν ὑπὸ τοῦ F. Paullian. Ὡς ἀνθρωπος ἦτο ὅ,τι καὶ ὡς φιλόσοφος μετ' ὅλα τὰ ἐλαττώματά του ὁ Σπένσιν εἶχε τὴν διάνοιαν ὑπέροχον καὶ τὸν χαρακτήρα ἀκέραιον. — Παρατηρήσεις τοῦ R. Cousinet περὶ μαρματιῶσεων τοῦ ἔξωτερικοῦ κόσμου ὑπὸ τῶν παιδίων.

Revue Générale des Sciences (Παρίσι, 30 Ἰουλίου). — Ὁ H. Henriot ἐξετάζει τὸ ζήτημα τῆς ἀναγκαστικῆς τοῦ ἀέρος τῶν οἰκῶν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἐκ τῆς μολύνσεως αὐτοῦ κινδύνων. Καὶ ἐστὶν ὁ καιρὸς δὲν ἐπιτρέπη τὸ ἀνοιγμα τῶν παραθύρων, ἀρκεῖ νὰ ἐπικοινωνοῦν τὰ διάφορα δωμάτια καὶ οἱ

διόδρομοι μεταξύ των δι' ανοικτῶν θυρῶν. — (30 Ἰουλίου). Μελέτη τοῦ J. Clouet περὶ τῶν μέσων τῆς καλλιτεχνίας τῆς φωνῆς.

Revue Internationale de l'Enseignement (Παρίσι, 15 Μαΐου). Διάλεξις τοῦ Lippmann εἰς τὸ Συνέδριον τοῦ Λυὸν περὶ τῆς Βιομηχανίας καὶ τῶν Πανεπιστημίων. Σκοπὸς αὐτῆς εἶναι νὰ τονίσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιστημονικῆς μορφώσεως τῶν μεγάλων βιομηχανῶν καὶ ν' ἀποκρούσῃ τὴν ἐπικρατοῦσαν πλάνην ὅτι ἀρκεῖ νὰ εἶναι πρακτικοὶ ἄνθρωποι. (15 Ἰουνίου). — Ἐὐ τρίτον Πανεπιστήμιον τῆς Οὐγγαρίας, δηλαδὴ ὁ ἀγὼν ὁ ἕποτος διεξάγεται μεταξύ τῶν διαφόρων οὐγγρικῶν πόλεων περὶ τοῦ μέλλοντος νὰ ἰδρυθῇ τρίτον πανεπιστήμιον, δίδει εἰς τὸν I. Koni ἀφορμὴν νὰ ἐπισκοπήσῃ τὰ οὐγγρικά πανεπιστήμια καὶ τὴν τεραστίαν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως εἰς τὴν Οὐγγαρίαν. Ἐὐ πανεπιστήμιον τῆς Βουδαπέστης εἶχε 1921 φοιτητὰς πρὸ τριακονταετίας καὶ σήμερον ἔφθασε τοὺς 6691.

Revue Pédagogique (Παρίσι, 15 Μαΐου). — Αἱ φρονιμαὶ ἐπιστημῆς εἰς τὴν γυναικείαν ἐκπαίδευσιν ὑπὸ A. Fiénet. — Ἡ ὑποχρεωτικὴ ἐκπαίδευσις ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ V. H. Fr.

L'Enfant (Παρίσι, 15 Ἰουνίου). — Συνέχεια καὶ τέλος τῆς διαλέξεως τοῦ G. Comrauté εἰς τὴν «Σχολὴν τῶν Μητέρων» περὶ συνδιδασκαλίας τῶν δύο φύλων. Ἐὰ συμπεράσματά του εἶναι ἐπιφυλακτικά. Ἐνῶ ἀνομολογεῖ τὰ ἀγαθὰ ἀποτε-

λέσματα τῆς συνδιδασκαλίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν, διστάζει νὰ ἀποδεχθῇ ταύτην καὶ διὰ τὴν Ἑὐρώπην. Νομίζει ὅτι πρέπει πρῶτον νὰ δοκιμασθῇ τὸ σύστημα. Ἀλλὰ τίς θὰ θελήσῃ, λέγει, νὰ τὸ δοκιμάσῃ εἰς βάρος τῶν τέκνων του;

Γερμανικά :

Deutsche Rundschau (Βερολίνον, Ἰούλιος). — Ὁ L. Rohé δημοσιεύει ἀποσπάσματα τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ "Indesmen" μετὰ τοῦ M. Ioukός Ἀλεξάνδρου τοῦ Βάϊμαρ ἀπὸ τοῦ 1844 μέχρι τοῦ 1875, ὅτε ἀπέθανεν ὁ διάσημος Δανὸς συγγραφεύς. Ἐκ τῆς ἀλληλογραφίας ταύτης καταφαίνεται ἡ στενὴ φιλία, ἡ ἑποία συνέθεσε τοὺς δύο ἄνδρας.

Nord und Sud (Βερολίνον, Ἰούλιος). — Ἡ ἀρχαία Ἑλληνικὴ τέχνη δίδει ἀφορμὴν εἰς τὸν καθηγητὴν Polugk - Hartung νὰ ἐκθέσῃ τὰς αἰτιμὰς σκέψεις του, πλήρεις λεπτοτάτων καλλιτεχνικῶν παρατηρήσεων.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἑλληνικὸν Κέντρον ἐν Καίρῳ. — Ἡ Ἐπέτειος τῆς Ἐθνεγεροσύνης ὑπὸ N. Αἰγ. Πόπη. Καίρον 1907.

Ἑλληνικὸν Κέντρον ἐν Καίρῳ. — Διάλεξις περὶ τοῦ Γλωσσικοῦ ζητήματος ὑπὸ Ἐθνικὴν ἔστομιν ὑπὸ N. Αἰγ. Πόπη. Καίρον.

Παγκύπριον Γυμνάσιον. — Ἐὰ κατὰ τὴν Γυμνασιαρχίαν Μιχαὴλ Δ. Βολονάκη ἐν τῷ Σχολικῷ ἔτει 1905 - 1906 πεπραγμένα. Λευκωσία 1907.